ALIU (R.A.)

simboli i trimërisë

Aliu (r.a.)

Simboli i trimërisë

Reshit Hajllamaz

PRIZMI

© Të gjitha të drejtat janë të rezervuara

Ndalohet shumëfishimi, botimi, fotokopjimi dhe depozitimi elektronik, mekanik apo me anë të ndonjë sistemi tjetër regjistrimi i teksteve dhe figurave të krejt librit apo të një pjese të tij, pa leje me shkrim nga shtëpia botuese

ALIU (r.a.)

Simboli i trimërisë

Përktheu: Elsa PRRONI
Redaktoi: Silvester MANAJ

Design: Indrit ISUFI

ISBN: 978-9928-156-07-5

Shtëpia Botuese "PRIZMI"
Adresa: Rr. Kajo Karafili
P.Bimbashi, A.4, Tiranë
www.prizmi.com

Shtypur në shtypshkronjën Emal, 2013

Parathënie 5
Një episod prej heroizmit të tij 9
Mjedisi ku u rrit 12
Përqafimi i Islamit dhe shpirti i tij fisnik 14
Periudha e tretë e mbrojtjes 19
Misioni i Aliut gjatë migrimit të Profetit 22
I Dërguari i Allahut e shpall Aliun vëlla 25
Luani i Bedrit 26
Aliu në Uhud 27
Formimi i një lidhjeje të re 29
Njeri i detyrave të veçanta 32
Anëtarët e familjes së të Dërguarit Fisnik 36
Flamurtar i heronjve 38
Njeri i natës 40
Brenga e ditës së lamtumirës 44
Bujaria dhe thjeshtësia 46
Vite të mundimshme mes ekstremizmit dhe shpërfilljes 53
Veshja e petkut të kalifit 59
Vëllezërit sprovohen nga vëllezërit e tyre 62
Realitete të dhimbshme dhe Parajsa 64
Sifini: Fushëbeteja e amullisë 71
Incidenti i ndërmjetësimit dhe ekstremizmi harixhi 78
Aliu gjen strehë në mbrojtjen e Zotit 85
Afrohet koha e ribashkimit 86
Natyra e shkatërrimit dhe martirizimit 89
Pendimi i Muavijes 95
Përfundim 98
BIBLIOGRAFIA 101

Parathënie

Pothuajse të gjithë idealistët frymëzohen nga heronjtë e tyre dhe formësojnë identitetet e veta duke u përpjekur të imitojnë veprimet dhe sjelljet e këtyre heronjve. Natyrisht, në varësi të personit të marrë si model, imitimi mund të ketë ndikim pozitiv ose negativ. Parë nga ky këndvështrim, është e mundur të parashikosh zhvillimin e karakterit të një personi duke u nisur nga modeli i heroit që ai ka.

Aliu, heroi i shquar i shpirtit të *futuvetit*[1], shfaqet si njeri model për të gjithë heronjtë vetë-sakrifikues të shumëpritur nga bota e së nesërmes. Ky personalitet perfekt ishte kultivuar nga dora e mjeshtërit të të gjithë mjeshtërve. Ai nuk ishte vetëm një simbol i guximit dhe trimërisë, por gjithashtu një personalitet udhëheqës në thellësitë e botëve metafizike dhe shpirtërore.

Madje e dhe sot, ata që përballen me sfidat me të vështira, me fatkeqësitë që derdhen mbi ta, nuk do të kenë më nevojë për ngushëllime. Ata do t'i harrojnë problemet dhe barrët e tyre sapo të rrëmojnë në jetën e Aliut, Zoti qoftë i kënaqur prej tij, për të dëshmuar atë që ai ka duruar.

Ndërtimi i themeleve të reja në emër të drejtësisë dhe në një kohë ku terreni është bërë edhe më i rrëshqitshëm mund të arrihet vetëm nga ata që zotërojnë zgjuarsinë e tij.

Këtu është historia e jetës së jashtëzakonshme të një heroi model.

[1] Futuvet, rrjedh nga feta' (riosh), termi futuuet është bërë simbol i rezistimit kundër djallit dhe të ligës, dhe simbol i trimërisë në përpjekjen për shërbim të sinqertë ndaj Zotit. Futuveti është një përzierje virtytesh, të tilla si dashamirësia, bujaria, modestia, dëlirësia, besueshmëria, besnikëria, butësia, dituria, nënshtrimi dhe devocioni. Për këtë arsye ajo është një luftë e patrembur kundër tiranisë, dhe mbi të gjitha është dashuri e mëshirë. Do të thotë të vendosësh të tjerët mbi veten, të qenit zemërgjerë dhe altruist; është vetësakrifikim, imunitet ndaj zhgënjimit, tolerimi i të metave të njerëzve të tjerë.

NJË EPISOD PREJ HEROIZMIT TË TIJ

Aliu, Zoti qoftë i kënaqur me të ishte personi i parë që të vjen ndërmend kur përmendet trimëria në mesin e shokëve të Profetit. Ai ishte heroi që u dallua në çdo betejë ku mori pjesë, duke filluar që nga beteja e Bedrit.

Kur Zoti i Plotfuqishëm shpalli ajetet që dëshmonin vdekshmërinë e të Dërguarit të Zotit, sikundër të atyre që erdhën përpara tij, si dhe urdhëroi ndjekësit e tij të qëndrojnë në rrugën e drejtë pas vdekjes së Profetit, duke mos devijuar, ishte zëri i Aliut që u dëgjua nga radhët e komunitetit të hershëm mysliman: "Betohem në Zot, meqenëse është Ai, i Cili na udhëzoi në rrugën hyjnore, ne kurrë nuk do të devijojmë. Ne duhet të luftojmë në rrugën e Tij deri në vdekje, madje edhe nëse Ai bie dëshmor".[2]

Teksa kaderi i solli ata të gjithë tok në betejën e Hendekut tri vite më vonë, nuk kishte asnjë ndryshim në gatishmërinë dhe vendosmërinë e tij. Kundrejt betejave të mëparshme, Profeti Muhamed paqja dhe bekimi i Zotit qofshin mbi Të kishte ndryshuar strategjinë e Tij të mbrojtjes. Ai kishte urdhëruar gërmimin e hendekëve përreth qytetit. Plani i tij ishte ta frenonte armikun pa mbërritur në kufijtë e e vendndodhjes së Tij. Pavarësisht kësaj, disa ushtarë armiq arritën t'i kapërcenin këta hendekë. Në mesin e tyre ishte edhe një burrë i quajtur Amër ibni Abdiud. Ato ditë, ai mbante llagapin e njeriut që kishte forcën e një mijë burrave. Ai jo vetëm që kishte kapërcyer mbi hendek, por i ftoi myslimanët në dyluftim, duke ulërirë: "A ka ndonjë në mesin tuaj, që guxon të përballet me mua?"

Aliu i ri, i cili kishte mbathur parzmore, nuk mund të përmbahej më, andaj kërkoi leje nga Profeti Fisnik: "Më lejo të përballem me të, o i Dërguari i Zotit!".

Profeti e dinte që nuk ishte e lehtë të mposhtje Amrin, prandaj u përgjigj: "Ky është Amri, kështu që rri aty ku je!" Siç duket, Profeti po priste për dikë që mund të krahasohej me forcën dhe përvojën e Amrit. Mirëpo, Amri vazhdoi të provokonte duke gërthitur akoma edhe më shumë: "Nuk paska asnjë burrë mes jush që të gjejë brenda

[2] Hakim, Mustedrek, 3/136 (4635).

vetes guximin për t'u përballur me mua? Ku është parajsa që besoni se mund të hyni si dëshmorë?"

Synimi i tij ishte t'i frikësonte myslimanët duke i shkurajuar. Aliut i ishte sosur durimi. Si mund të mbizotëronte zëri i një jobesimtari në fushën e betejës? Edhe një herë, Aliu iu drejtua Profetit Fisnik duke i thënë: "Lërmë të përballem me të, o i Dërguari i Zotit!" Megjithatë, Profeti vazhdoi t'i kërkonte t'i mëshonte vendit.

Atëbotë, Aliu u nervozua shumë. Ai dëshironte t'u jepte fund fyerjeve arrogante të Amrit një çast e më parë. Nuk mundi të përmbahej më, andaj tha: "Më lejoni të luftoj o Profet Fisnik, sepse unë kam në mendje dy skenarë të këndshëm. Nëse unë e mposht atë, ai do të shkojë në Xhehenem; nëse jam unë ai që humbet, unë do të shkoj në Xhenet!"

Ja, ky është mishërimi i një besimi të fortë. Kur ishte e nevojshme, ai e tregonte se ishte i gatshëm për të dhënë jetën në udhë të çështjes së Zotit. Megjithatë, qëllimi i tij nuk ishte të bëhej një pre e lehtë për Amrin. Përkundrazi, qëllimi i tij ishte ta dërgonte Amrin në skëterrën që ai meritonte.

Nga ana tjetër, Amri ishte në sulm. Vetëbesimi i tij u rrit në momentin që asnjë nga të atyndodhurit nuk pranoi ta sfidonte. Ai recitoi poezi me nënkuptime fyese dhe përqeshi myslimanët me gjithfarë fjalësh poshtëruese.

Një kryeneçësi e tillë duhej të trajtohej në mënyrën që meritonte. Edhe një herë, Aliu ulëriti si luan duke kërkuar leje. Mjerisht, përgjigjja e të Dërguarit ishte e njëjtë. "Ai është Amri!", - tha Profeti Fisnik, duke paralajmëruar Aliun, fjalë të cilat ia kujtonin edhe njëherë reputacionin e kundërshtarit të tij.

Megjithatë, Aliu ishte i qartë me mendjen e tij. Sipas tij, askush nuk kishte të drejtë të vepronte në një mënyrë të tillë në praninë e Profetit Fisnik. Ata që guxonin duhej të ndëshkoheshin në përputhje me rrethanat, në mënyrë që t'u dërgohej mesazh edhe keqbërësve të së ardhmes. Këtë herë, Aliu u ngrit në këmbë dhe iu përgjërua: "Edhe pse është Amri, më lejo të luftoj, o i Dërguari i Zotit!"

Ndoshta besimi i Aliut ishte mjaftueshëm i fortë për të mposhtur forcën e Amrit. Kështu që i Dërguari Fisnik u dorëzua përballë këmbënguljes së tij dhe i dha leje për të luftuar.

Aliu, pa humbur kohë, i doli përballë Amrit. Amri pyeti se kush

ishte ai dhe pasi dëgjoi se kush ishte ai, u bë akoma më i pacipë, duke bërtitur në mënyrë që të shtojë frikën tek kundërshtari: " O bij të Menafit![3] O bir i vëllait tim! A nuk mundët të gjenit dikë më të madh në mesin e xhaxhallarëve tuaj për të më sfiduar?! Nuk do marr aspak kënaqësi nga derdhja e gjakut tënd!"

Fjalët ishin magjike në thelb, dhe Aliu dëshironte t'i shfrytëzonte në mënyrën më efikase. Ai kishte kryer me sukses lëvizjen e parë. Amri, në anën tjetër, turfullonte me tërbim. Me shpejtësi filloi të vërtiste shpatën. Goditjet erdhën në mënyrë aq të shpejtë saqë nga mburoja e Aliut u përhapën shkëndija.

Mirëpo, këtë herë kundërshtari i Amrit ishte Aliu, ai luan trim. Papritur, dhe për habinë e të gjithëve, Aliu e mundi Amrin me një lëvizje të mrekullueshme. Të gjithë ia ngulën sytë njëri-tjetrit me fytyra të tronditura. Trupi i pajetë i legjendarit Amr ra përdhe. Kush mund t'i dalë para këtij të riu që mposhti Amrin me kaq lehtësi? Ndërkohë që myslimanët filluan të brohorisnin Allahu Ekber - Zoti është më i madhi, Profeti fisnik mori frymë i lehtësuar. Aliu më në fund e dërgoi Amrin në vendin e përjetshëm, të cilin Allahu e kishte caktuar për të; këtë asnjë nuk e vinte në dyshim. Lajmi që erdhi me fjalët Allahu Ekber ishte pritur me durim nga të gjithë ata që po luteshin për fitore. Aliu buzëqeshi teksa iu afrua Profetit Fisnik. Duke parë këtë, Omer ibn Hatabi pyeti:

"Pse nuk e more parzmoren e tij? Asnjë në mesin e arabëve nuk ka parzmore më të mirë."

"Më erdhi turp t'ia hiqja parzmoren", - iu përgjigj Aliu.

Kush ishte Aliu, ky hero i njëmendtë i shpirtit të bujarisë? Ku është rritur, dhe ç'edukim mori? Cilat ishin dinamikat që e formësuan Aliun? Ç'lloj të ardhmeje kishte rezervuar kaderi për të? Le të analizojmë tani jetëshkrimin e tij dhe të zbulojmë se çfarë e ktheu atë një model për të gjithë ne...

[3] Bijtë e Menafit ishin pasardhësit e Abdi Menafit, i cili ishte katragjyshi i Profetit dhe lider i kurejshëve.

MJEDISI KU U RRIT

I ati quhej Abdi Menaf ibni Abdulmutalib, ndryshe Ebu Talib, ndërsa e ëma, Fatima binti Esed. Ai ishte lindur në Qabe, 30 vjet pas incidentit të elefantëve[4]. Gjyshi i tij, Abdulmutalibi, ishte një nga udhëheqësit më të respektuar të Mekës. Familja Mutalib përfaqësonte një tablo njësimi me Qaben. Mbase, kjo është arsyeja se pse ai ishte fëmija i parë dhe i vetmi që lindi në Qabe. Asnjërit, as para dhe as pas tij, nuk iu atribuua një nder i tillë.

E ëma mendonte se "Hajdar" çka do të thotë "Luan", do të ishte emri më i përshtatshëm për të, por i ati, Ebu Talib, e quajti Ali. Ebu Talibi ishte njëkohësisht edhe xhaxhai i Profetit. Babai i Profetit kishte vdekur para se Muhamedi paqja dhe kënaqësia e Zotit qofshin mbi Të të kishte lindur, pasuar nga nëna e Tij, vetëm kur ai ishte veç gjashtë vjeç. Muhamedi i ri ishte jetim tani, dhe sipas dëshirës së gjyshit Abdulmutalib, ai do të rritej nga xhaxhai, Ebu Talibi. Për këtë arsye, ata jetuan në të njëjtën shtëpi. Para se të vdiste, Abdulmutalibi e kishte tërhequr mënjanë djalin e tij, Ebu Talibin dhe i kishte thënë: "O Ebu Talib! E shikon këtë (birin tim), statusi i tij është tepër i rëndësishëm. Mos lejo që ta prekë as e keqja më e vogël."[5]

Nga kjo kohë kishin kaluar shumë vite, dhe më i Besueshmi mes qenieve njerëzore ishte rritur. Ai tanimë mund t'i bashkohej xhaxhait në udhëtime tregtare. Përmes këtyre udhëtimeve ai takoi Hatixhen, derisa mandej u martua me të. Pas martesës me Hatixhen, i Dërguari Fisnik u largua nga shtëpia e Ebu Talibit, por ai ishte njeri i besnikërisë, kështu që vazhdimisht vizitonte shtëpinë e xhaxhait për të pyetur nëse familja kishte nevojë për ndonjë gjë. Rreth kësaj kohe, lindi djali më i vogël i Ebu Talibit, Aliu.

Në Mekë kjo përkoi me periudhën e skamjes. Edhe familja e Ebu Talibit ishte prekur nga mungesa e ushqimit. Ata po kalonin kohë të vështira dhe Profeti Fisnik paqja dhe bekimi qofshin mbi Të ndjehej thellë-

[4] Qëkur ushtria e Ebrehesë, udhëheqësit etiopas të Jemenit, solli disa elefantë me vete për të sulmuar Qaben në vitin 571 të erës sonë, fushata e tyre u njoh si Incidenti i Elefantëve, e cila përdoret si shënjues në historinë arabe.

[5] Ibn Kethir, el Bidaje uen Nihaje, 2/281

sisht i shqetësuar për gjendjen e tyre. Duke dashur ta ndihmonte, ai shkoi tek xhaxhai tjetër, Abasi, dhe i tha: "Pse nuk merr përgjegjësinë për një prej fëmijëve të tij dhe unë për të tjerët."

Zgjidhja e Profetit të mëshirshëm ishte tepër e arsyeshme dhe Abasi e pranoi gjithë gëzim këtë propozim. Ata shkuan me ngut tek Ebu Talibi dhe tok së bashku e bindën të pranonte propozimin e tyre. Ebu Talibi u emocionua shumë nga propozimi prekës i nipit të tij, teksa kujtoi ditën që i kishte ardhur në shtëpi si jetim. Ai kuptoi sa i drejtë kishte qenë vendimi i tij, kur mes të gjithë vëllezërve të tjerë, ishte ai i cili mori përgjegjësinë për Muhamedin e vogël. Ai tha se vëllai i madh i Aliut, Akili mund të qëndrojë me të, porse ata mund të merrnin përgjegjësi për të tjerët. Xhaferi u mor nga Abasi, ndërsa Aliu shkoi me Profetin Muhamed paqja dhe bekimi qofshin mbi Të. Në atë kohë, Aliu ishte vetëm pesë vjeç.[6]

Nga kjo ditë e në vazhdim, Aliu ishte nën mbikëqyrjen e Profetit Fisnik paqja e Allahut qoftë mbi Të. Ai u rrit me moralin e të Dërguarit Fisnik në një marrëdhënie që do të zgjaste për pesë vjet, deri në ditën që Muhamedit, paqja dhe bekimi qofshin mbi Të, iu dha misioni i profetësisë. Ky bashkim e mbrojti Aliun nga papastërtitë e injorancës dhe e përgatiti si udhëzues për një jetë të pastër. Në fakt, Aliu ishte një ndër të paktët njerëz që hapi sytë ndaj Islamit në një moshë aq të re. Në të vërtetë ai u rrit nga i Dërguari i Zgjedhur, i Cili e kishte mësuar me mënyrën e Tij të sjelljes nga i Gjithëmëshirshmi dhe Mëshirëploti. Në këtë ambient të pastër, Aliu ishte i mbrojtur nga gjithë të këqijat e periudhës së injorancës, çka i mundësoi atij të zhvillonte një vullnet jashtë mase të fortë. Themelet e Aliut ishin tepër të shëndosha, por atë e prisnin shumë detyra sfiduese dhe situata të vështira.

[6] Hejthemi, Mexhmau Zeuaid, 8/153.

PËRQAFIMI I ISLAMIT DHE SHPIRTI I TIJ FISNIK

Drita e përjetshme ishte ngritur nga shpella e Hirës në majën e Malit të Dritës për të ndriçuar universin, dhe rrezet e tij të para zbritën mbi Mekë. Pa dyshim, aleati i parë i të Dërguarit Fisnik do të ishte Hatixhja. Ajo ishte personi i parë që përqafoi dritën hyjnore. Entuziazmi në shtëpinë e Profetit, besnikët dhe vizitat e shpeshta te Uaraka ibni Neufelit ishin tregues se diçka e re po ndodhte. Aliu i ri ishte në dijeni të ndryshimeve, duke qenë se i ndiqte përherë me sy kureshtarë teksa falnin namaz. Ai ishte vetëm 10 vjeç atëkohë. Së pari Aliu pyeti se ç'po bënin, dhe i Dërguari i Zotit u përgjigj:

"Unë po fal namaz për Zotin e botëve."

Kjo ishte hera e parë që Aliu dëgjonte diçka të tillë. Ai pyeti sërish akoma më kureshtar:

"Kush është Zoti i botëve?"

I Dërguari i Zotit e uli Aliun në prehër, dhe si një baba i dhimbshëm, filloi t'i shpjegonte përvojën e përjetuar në Malin e Dritës dhe se si i ishte dhënë misioni i profetësisë. "Zoti është Një dhe i Vetëm. Nuk ka ortak. Ai ka krijuar të gjitha qeniet dhe siguron jetën e tyre. Gjithçka është në zotërimin e Tij. Është Ai që ka krijuar jetën dhe vdekjen. Ai është i Gjithëfuqishmi, i Cili zotëron fuqinë për të bërë çdo gjë", - tha Profeti Fisnik.

Këto ishin fjalët e një personaliteti të dhembshur atëror, të cilat depërtuan drejt e në zemrën e Aliut të ri. Ai i besonte kaq shumë Profetit, saqë përkrah Tij nuk do të hezitonte as të ecte drejt vdekjes. Mirëpo, ky ishte një vendim i rëndësishëm, kështu që ai ndjeu nevojën që të këshillohej me të atin. Për çdo çështje, vendi i babait ishte i pazëvendësueshëm. Edhe Profeti Fisnik kishte një kërkesë; Ai e këshilloi Aliun që të mos i tregonte tjetër njeriu për bisedën mes tyre.

Atë natë, Aliu mendoi për çështjen në tërësi dhe në mendjen e tij përpiqej të nxirrte përfundime, "Pse duhet të këshillohem me prindërit për një çështje të tillë kaq të rëndësishme, si besimi në Zot?". Përfundimisht, ai e kishte mbledhur mendjen. Teksa dielli i mëngjesit u ngrit mbi Mekë, ai shkoi tek i Dërguari i Zotit dhe i tha, "Çfarë më shpjeguat dje dhe cila është thirrja Juaj?"

Ndoshta Aliu po përjetonte pjekurinë në një moshë të tillë të re duke vendosur të arrinte tek një vendim përfundimtar pa u këshilluar me të atin. Kjo do të bënte që ai të përfshihej në mesin e atyre pak personave të veçantë të cilët kanë përqafuar Islamin të parët. Profeti Fisnik e udhëzoi të ulej pranë tij dhe e ftoi të deklaronte fjalën e dëshmisë, *shehadetin,* e cila ishte dëshmia e parë e besimit. Aliu ishte vetëm 10 vjeç kur zbritën shpalljet e para, dhe u bë personi i parë pas Hatixhes që pranoi Islamin. Ai recitoi fjalën e njësisë *"La ilahe il'lallah Muhammedun Resulullah",* çka do të thotë " S'ka Zot tjetër veç Allahut, dhe Muhamedi është i Dërguari i Tij", madje edhe para të afërmve më të mëdhenj, dhe besoi tek Mëshiruesi dhe Mëshirëbërësi me vullnetin e tij të lirë[7]. Si mund të përmbahej ai nga besimi, duke jetuar në një shtëpi ku zëri i zbulesës hyjnore jehonte vazhdimisht dhe planet e së ardhmes në emër të Islamit ishin vizatuar në muret që dridheshin nga shpalljet hyjnore?

Duke nisur që nga kjo ditë e në vazhdim, Aliu i ri nuk do t'i ndahej kurrë djalit të xhaxhait, Muhamedit, të Dërguarit të Zotit. Ai dëshironte të ishte i pari që dëgjonte shpalljet hyjnore kur zbrisnin dhe rridhnin nga buzët e të Dërguarit Fisnik. Teksa Profeti Fisnik përdorte gjerësisht shtëpinë e Ibn Erkamit[8] për bisedat e ngushta fetare, Aliu shkonte me Të duke u bërë kështu një anëtar i rregullt i këtij komuniteti të ri. Aliun tashmë e priste një detyrë e rëndësishme. Ai duhej të sillte lajme nga zhvillimet përjashta, ndërkohë që në të njëjtën kohë konkurronte me të tjerët në mësimin e shpalljeve hyjnore përmendësh. Me kalimin e çdo dite, një fytyrë e re do të zhytej në hauzin e besimit, pastrohej nga panjohuria, duke për t'u përfshirë sa vjen e më thellë në radhët e fesë.

Aliu dukej si binjaku i vogël i Mjeshtërit të të gjithë mjeshtërve… ai ishte bërë aq i ngjashëm me Profetin saqë në rastet kur e pikëllonin, Aliu bërtiste me zemërim: "Mund të më pyesni çfarëdo të dëshironi…sa të dëshironi…pyetmëni çfarëdolloj gjëje nga libri i Allahut…! Pasha Allahun, unë e di mirë se për çfarë arsyeje zbriti secili

[7] Ibn Abdil Berr, el Istiab, 3/1090.

[8] Ibn Erkam ishte një nga sahabët e rinj të Profetit, i cili ofroi shtëpinë e tij në Mekë që të përdorej për bisedate para fetare ku Profeti mësoi grupin e tij të vogël të shokëve, u recitoi shpalljet dhe u priu në faljet me xhemat për shumë vite gjatë të cilave besimtarët përndiqeshin dhe ngacmoheshin nga politeistët Kurejshë, të cilët synonin ndalimin e përhapjes së Islamit.

ajet, ku dhe kur!"[9]

Ai ishte nxënësi më i shquar i Profetit Fisnik, dhe i pari në mësimin e Kuranit të shenjtë. Në garën drejt Islamit, Aliu kishte lënë pas shumë të mëdhenj, duke u bërë kësodore një udhërrëfyes besnik për ata që erdhën pas.

Ebu Talibi ishte një baba tolerant dhe kishte besim të plotë tek nipi i tij, Muhamedi, i Besueshmi. Një ditë, ai e kishte parë Aliun teksa falte namaz pas Profetit të nderuar. Ai dinte rreth shpalljeve që i kishin zbritur të nipit dhe për muajt e izolimit në Malin e Dritës, porse nuk kishte dijeni rreth zotimit të Aliut ndaj Muhamedit paqja dhe bekimi qofshin mbi Të. Në fillim, ai parapëlqeu të heshtte për ca kohë, por Aliu i ri u tregua i shpejtë, duke përdorur si gjithnjë një prej sjelljeve të tij madhëshore. Duke supozuar se i ati mund të arrinte në përfundime, ai nxitoi për tek ai pas përfundimit të namazit dhe ia tregoi të gjitha një e nga një.

Toni i zërit të tij ishte i butë dhe i ndjeshëm, teksafliste: "O babai im i dashur, unë besoj në Zot dhe në të Dërguarin e Tij. Baba, unë… unë zotohem se dua të ndjek Muhamedin."

Ebu Talibi nuk do ta kishte dhënë kurrë pëlqimin e tij nëse s'do ta kishte njohur kaq mirë nipin e tij, Muhamedin. Mirëpo, njeriu, që djali i tij kishte zgjedhur të ndiqte, nuk ishte tjetër pos Muhamedit paqja dhe bekimi qofshin mbi Të. Prandaj, ai iu përgjigj me këto fjalë të tij monument: "Vazhdo në rrugën tënde biri im, sepse ai do të të ftojë veçse në të mirë!"[10]

Në një rast, Aliu u rreshtua pas Profetit për të falur namazin. Duke parë këtë, Ebu Talibi iu kthye djalit tjetër, Xhaferit dhe i tha: "Shko biri im, qëndro prapa djalit të xhaxhait dhe fal namaz!"[11]

Pa kaluar shumë kohë, atyre iu bashkua edhe një tjetër person që ishte bekuar me mundësinë e rritjes në shtëpinë e Profetit. Ai ishte një skllav i ri, i cili ishte çliruar nga i Dërguari Fisnik. Ai ishte Zejd ibni Harithi, dhe ai jo vetëm që ishte liruar nga Profeti, por ishte ngritur në nivelin e udhëzuesve. Këta që ishin përreth Profetit ishin të rinj, por përfaqësonin shpirtin e heroizmit. Secili prej tyre i ishte dedikuar përcjelljes së mesazhit të Profetit tejembanë Mekës. Teksa i

[9] Mizzi, Tehzibu'l Kemal, 20/487.

[10] Ibn Hisham, Siretu'n Nebeuije, 2/86.

[11] Dhehebi, Mizanu'l I'tidal, 3/355.

Dërguari Fisnik i fliste Aiut dhe Zejdit, të cilët jetonin me Të, Ai po i përgatiste ata për ditët e vështira që do të vinin në të ardhmen. Ai dëshironte t'i edukonte ata si heronjtë, të cilët do të mund t'i jepnin zgjidhje çdo problemi që mund t'u dilte përballë.

Me të vërtetë Aliu ishte mysliman tani, por ato ditë përqafimi i Islamit sillte me vete shumë vështirësi, dhe Aliu ishte tepër i vetëdijshëm për këtë. Ata ndiqeshin nga afër nga ana e idhujtarëve kurejshë dhe ndiqeshin në çdo hap të rrugës së tyre. Kudo ku shkonin, kujtdo që i flisnin, do të kishte medoemos nga një palë sy që i shikonte. Çdokujt që bashkëveproi me ta do t'i afroheshin dhe to t'i flisnin. Jobesimtarët përdorën lloj lloj justifikimesh të rreme dhe gënjeshtrash në mënyrë që t'i devijonin njerëzit nga përqafimi i Islamit.

Ebu Dherri, prej fisit të Gifarëve, që gjendej i vendosur në luginën Uedan, jashtë Mekës, kishte dëgjuar për ndryshimet që kishin ngjarë në Mekë. Një ditë prej ditësh, kureshtja e solli në Qabe. Meqenëse ishte i vetëdijshëm për rrethanat delikate, nuk foli me askënd. Ai vendosi të presë në Qabe, duke shpresuar se Muhamedi s.a.s. do të vinte aty. Në ditën e tretë, Aliu iu afrua dhe pa zhurmë e pyeti se cila ishte arsyeja e vizitës së tij. Pasi kuptoi qëllimin dhe duke parë sinqeritetin që dallohej në fytyrën e tij, i tha:

"Pa dyshim, Muhamedi paqja dhe bekimi qofshin mbi Të është i vërtetë. Ai është i Dërguari i Zotit. Kur të zgjoheni nesër në mëngjes, do të shkojmë bashkë për tek Ai. Ju do të më ndiqni nga pas, duke mbajtur njëfarë distance. Nëse unë vërej ndonjë rrezik, do të ndaloj, ndërsa ju do të vazhdoni rrugën normalisht. Në të kundërt, thjesht ndiqmë mua, e do të shkojmë tek i Dërguari i Allahut s.a.s."[12].

Kjo është mënyra se si Aliu e udhëzoi Ebu Dherrin për në rrugën e besimit.

Zejdi dhe Aliu ishin si dora dhe këmba e të Dërguarit Fisnik. Ata ishin si fluturat e natës rreth dritës, që vërtiteshin rreth Profetit. Ata po jepnin shpirtin në përpjekje për të ftuar njerëzit në rrugën e drejtë. Në disa raste, ata ftonin njerëz për darkë dhe mbështesnin Profetin teksa u shpjegonte Islamin të ftuarve të tij. Zoti e di se sa herë ata kanë organizuar festa në anët e malit Kubejs, ku i Dërguari i Zotit ka ftuar njerëzit në Islam!

Mënyra e ftesës ishte e sinqertë dhe e sjellshme, kërkesa ishte

[12] Taberani, el Mu'xhemu'l Eusat, 3/109 (2633).

mjaft e thjeshtë, dhe personi që i ftonte ata ishte i Besuari, porse akoma zemrat e tyre ishin në ngurta dhe thelbi i natyrës së të tyre i tmerrshëm. Gjithçka Ai donte ishin dy fjalë, dhe jeta e tyre e përjetshme do të shpëtohej. Bekimi i të dy mbretërive ishte në këtë rrugë dhe njeriu vetëm duhej të ishte një mbështetës i devotshëm, mbrojtës i paepur dhe një mik i sinqertë në arritjen e tyre. I Dërguari i Zotit kërkonte vazhdimisht individë të tillë me karakter të veçantë. Kurdo që Ai ia kujtonte të afërmve këtë kërkesë, edhe pse Aliu ishte më i riu në mbledhje, ai gjithmonë ngrihej dhe duke vendosur dorën në kraharor, do të bërtiste: "Jam këtu, o i Dërguari i Zotit!".

Në shumicën e rasteve, Profeti do të përsëriste veten duke i kërkuar Aliut të ulej. Mirëpo, ai gjithmonë dëshironte që mbështetja e Aliut të ishte një shembull për të tjerët.[13]

Aliu ishte një i ri trim dhe jashtëzakonisht i zgjuar. Ai i planifikonte me kujdes të gjitha lëvizjet e tij. Kurrë nuk vepronte pa llogaritur më parë përfundimin që do ta pasonte atë. Kjo është arsyeja pse Profeti Fisnik i diskutonte aq shpesh problemet posaçërisht vetëm me të. Ditën e Taifit, kur Profeti kishte vendosur të udhëtonte atje me shpresën se do të gjente zemrat e hapura ndaj mesazhit të Tij, Ai thirri veçanërisht Aliun për t'u këshilluar me të gjerë e gjatë. Të pakënaqur nga kjo, disa kishin shkuar deri atje sa të flisnin hapur në lidhje me këtë çështje. Fjalët e folura arritën në veshët e Profetit Fisnik, i cili mori nën kontroll situatën duke deklaruar: "Këshillimi privat me Aliun nuk ishte zgjedhje e imja; ishte vullneti i Allahut."[14]

Me këtë deklaratë, ai vuri në dukje vendimmarrësin e vërtetë. Me këtë ai po u mësonte pasuesve se çdo hap dhe çdo vendim i marrë ishte në dijeninë dhe me miratimin e Zotit të Plotfuqishëm.

[13] Ibn Hanbel, Musned, 1/159 (1371)

[14] Ibn Kethir, el Bidaje ue'n Nihaje, 7/357.

PERIUDHA E TRETË E MBROJTJES

Zemrat e ngurtësuara me idhujtari nuk ishin të kënaqura me zhvillimet e reja. Me kalimin e çdo dite ata merrnin qëndrim më të vendosur kundër Dritës Hyjnore që u shfaq nga Mali i Dritës. Kjo ishte periudha e tretë e mbrojtjes, dhe edhe një herë tjetër, babai i Aliut, Ebu Talibi mori përgjegjësinë e mbrojtjes së Profetit Fisnik nga ligësia e kurejshëve. Ebu Talibi e mbrojti atë gjatë gjithë periudhës delikate, në të cilën Profetit Fisnik iu dha misioni i profetësisë, bash ashtu siç kishte bërë kur ai ishte një fëmijë jetim. Ebu Talibi mori masa nga më të skajshmet, në mënyrë që Atij të mos i ndodhte asnjë e keqe.

Numri i besimtarëve po rritej gradualisht, por në fytyrën e zbehtë të Aliut nuk kishte ende shenja buzëqeshjeje. Kjo pasi ai çdo ditë ishte dëshmitar i shumë njerëzve që pranonin Islamin, porse i ati dhe e ëma ende nuk e kishin përqafuar atë. Ai nuk vinte gjumë në sy duke menduar rreth faktit se nuk mund të prekte zemrat e pjesëtarëve më të afërt të familjes. Nuk mund të bënte asgjë, pasi Profeti ia kishte shpjeguar disa herë Islamin babait të tij, por pa sukses. Ndoshta, nuk kishte ardhur ende koha e duhur.

Kushtet në Mekë ishin përkeqësuar nga dita në ditë. Ata ishin përpjekur të fitojnë mbështetjen e qytetit të Taifit, por edhe atje nuk kishin gjetur përkrahje. Me kalimin e çdo dite problemet shtoheshin. Teksa numri i njerëzve që besonin shtohej dita-ditës, paria e kurejshëve u alarmua dhe filloi ta shikonte Islamin si një kërcënim për tërë jetën e qytetit të Mekës. Urrejtja dhe armiqësia e atyre që drejtonin qytetin arriti në nivele të tilla, saqë nuk mund të toleronte ekzistencën e Profetit dhe grupit të Tij të vogël të besimtarëve dhe nuk do të reshtnin derisa ata "të pastroheshin" nga jeta e qytetit. Mirëpo, ata nuk do të guxonin ta vrisnin Profetin ngase atë e mbronte Ebu Talibi, i cili ishte zotuar se do ta mbronte nipin e tij me ndihmën e të afërmve dhe myslimanëve. Përderisa kurejshët nuk mund të çliroheshin nga Profeti, ata vendosën të ndërpresin të gjitha marrëdhëniet me besimtarët, duke mos lejuar asnjë që të bënte tregti me ta dhe duke ndërprerë të gjithë burimet e të mirave, përfshi edhe ato të ushqimit dhe ujit.

Për shkak të këtij bojkoti të rëndë, besimtarët krijuan një kamp refugjatësh jashtë Mekës, në një vend të quajtur Shib Ebi Talib. Profeti dhe ndjekësit e Tij u dëbuan drejt kushteve vdekjeprurëse të ditëve dhe netëve të shkretëtirës së hapur dhe të heshtur, në mënyrë që ata të vdisnin nga etja dhe uria, pa qenë nevoja për grindje që mund të zgjasnin me shekuj. Ata u braktisën dhe u lanë ballë për ballë me vdekjen në një jetë rraskapitëse, me dhimbje dhe vuajtje në bojkot, që zgjati për plot tre vjet. Vetëm ata që e kanë përjetuar atë mund ta kuptojnë poshtërsinë e kësaj torture të hidhur. Në dukje, vendimi për të dëbuar myslimanët ishte i atillë që të gjithë binin në një mendje. Ata e dokumentuan vendimin e tyre tiran në formën e pikave dhe pafytyrësisht e varën atë në murin e Qabes, sikur po vepronin në një mënyrë të virtytshme. Për më tepër, ata bllokuan të gjitha rrugët në mënyrë që të pengonin njerëzit që t'i ndihmonin të dëbuarit.

Krahas vështirësive të tmerrshme, dhe skamjes së pafund, besimtarët pësuan të tjera dhimbje e vuajtje. Së pari, ndërroi jetë i ati i Aliut, Ebu Talibi. Pavarësisht këmbënguljes së Profetit, ai ndërroi jetë pa e përqafuar besimin. Ai u largua nga kjo botë pa lënë asgjë me vlerë për të birin, Aliun. Kjo ishte dhimbje e papërballueshme për luanin trim, që rrezikoi gjithçka në emër të besimit.

Pa kaluar as tri ditë nga vdekja e të atit, ndërroi jetë edhe Hatixhja, një grua të cilën ai e kishte dashur si nënë. Ajo ishte burim ngushëllimi për ta. Aliu përjetoi dhimbjen e humbjes së një tjetër fortese, të cilën ai mund ta thërriste sinqerisht, "Nënë!". Jo shumë kohë më parë, ajo ishte një nga gratë më të pasura në Mekë. Aliu konkurronte me Zejdin duke ftuar njerëzit në banketet e përgatitura prej saj. E njëjta Hatixhe që kishte të gjithë sakrifikuar pasurinë e saj në rrugën e Zotit, dhe shumë nga ajo që ende posedonte iu sekuestrua pas këtij bojkoti, tashmë i kishte mbyllur sytë për këtë botë dhe e gjitha kjo ndodhi gjatë ditëve të vuajtjeve të mëdha të mërgimit torturues.[15]

Ngushëllimi i vetëm për Aliun ishte fakti që e ëma, Fatimja, përqafoi Islamin pas vdekjes së bashkëshortit të saj. Për pak çaste ai i harroi problemet dhe u ndje i gëzuar. Kush nuk do të ishte i lumtur të shikonte hyrjen e nënës së tij në Islam?

[15] Ky vit është quajtur "Viti i Pikëllimit" pasi këtë vit ndërruan jetë Ebu Talibi, mbrojtësi më i madh i Profetit dhe bashkëshortja e tij e dashur Hatixhja, ngushëlluesja dhe ndihmësja e parë e Profetit.

Përkundër të gjitha vështirësive, Aliu e dinte se duhej të tregonte durim. Rëndësia e durimit në besim mund të krahasohet me rëndësinë e kokës në trupin e njeriut. Besimi i atyre që nuk kishin durim ishte në rrezik. Tani ishte koha për veprim, jo për gjykim, sepse veprat duhej të kryheshin para se të vinte Dita e Gjykimit.

Çdokush që erdhi për ngushëllim ishte i zbehtë në fytyrë. Ai shikonte që të gjithë ata po vuanin së bashku dhe kishin të njëjtën dhimbje. Përgjatë këtyre ditëve mes pluhurit dhe papastërtive, besimi i Aliut ishte forcuar edhe më. Shumë vite më vonë, kur gjeti pak rehati, ai do të kujtonte ditët kur sahabët e parë qanin derisa lotët u njomnin edhe rrobat. Kur këshillonte të tjerët, ai vazhdimisht do të shprehte mallin e tij të pashoq për këto ditë. Në një rast ai tha:

"Jini burimi i diturisë dhe drita e natës; mbani rroba të vjetra, por gjithmonë kini zemër të re. Kjo është mënyra se si ju gjithmonë do të kujtoheni me nderime në këtë botë."[16]

[16] Ebu Nuajm, Hiljetu'l Eulija, 1/77.

MISIONI I ALIUT GJATË MIGRIMIT TË PROFETIT

Vdekja e Ebu Talibit dhe e Hatixhes rriti vetëbesimin e kurejshëve, të cilët përpiqeshin vazhdimisht të thurnin plane djallëzore. Ata kishin dëgjuar për thashethemet e migrimit masiv dhe druheshin, se një ditë edhe i Dërguari i Zotit do ta linte Mekën. Duhej që të përgatisnin një plan para se të ishte tepër vonë. Më në fund, paria e Mekës u mblodh në *Daru Nedua*, komisioni ku u morën vendime mjaft të rëndësishme. Anëtarët e komisionit propozuan zgjidhje të ndryshme për këtë çështje, por një burrë që nuk ishte parë kurrë më parë, Shejtani, dora vetë, vazhdonte të refuzonte duke pohuar se asnjë prej propozimeve nuk do ta zgjidhte problemin. Ai argumentoi se zgjidhja duhej të ishte asisoj që ta shkulte problemin nga rrënjët.

Më në fund, ishte propozimi i Ebu Xhehlit që mori miratimin e të gjithë komitetit. Ai sugjeroi: "Duhet ta vrasim. Për të shmangur gjakderdhjen mes fiseve tona, të zgjedhim nga një të ri prej çdo fisi e ata ta sulmojnë Muhamedin njëkohësisht. Në këtë mënyrë ne mund të bëjmë që hashimët[17] të mos kërkojnë hakmarrje". Këtë propozim e pranoi edhe Shejtani, i mishëruar në trajtën e një burri të moshuar e disi të çuditshëm. Ata ishin në një mendje me verdiktin e tyre për të vrarë të Dërguarin, të Cilit po ata vetë i kishin dhënë titullin "i Besuari". Profeti do të vritej nëpërmjet një pusie, e cila do të ngrihej dhe kryhej gjatë natës.

Ata nuk e dinin se asnjë skenar i ndërtuar në tokë nuk kryhej dot pa miratimin e qiejve, dhe kjo ishte ekzaktësisht ajo që ndodhi.

Leja qiellore kishte ardhur dhe Profeti Fisnik i shoqëruar nga Ebu Bekri, synonin të migronin për në Medinë. Mirëpo, para se të niseshin, kishte disa probleme të rëndësishme që kërkonin vëmendje të menjëhershme. Profeti Muhamed paqja qoftë mbi Të thirri Aliun e guximshëm dhe i shpjegoi gjithçka duhej të bënte pasi ata të ishin larguar nga Meka. Aliu duhej të përmbushte detyrën dhe më pas të takohej me ta në Medinë.

Çështja kryesore dhe më e rëndësishme ishte që të siguroheshin që kurejshët nuk do të merrnin asnjë informacion në lidhje me

[17] Benu Hashim, ose fëmijët e Hashimit, është dega e Kurejshëve të cilës i përkiste Profeti.

migrimin. Kurejshët duhej të futeshin në qorrsokak, të besonin se Profeti ishte ende aty. Aliu veshi rrobat e Profetit dhe u shtri në shtratin e Tij. Nëse dikush duhet të sakrifikohet për këtë mision të shenjtë, ai person duhet të ishte ai, mendoi me vete Aliu, i cili iu nënshtrua dëshirës së Zotit sikur Ismaili që u vendos nën thikën e Ibrahimit. Ai nuk ndjente frikë, veçanërisht pasi Mbreti i zemrave i kishte thënë: "Mbështillu me mantelin tim të gjelbër dhe rri aty. Dashtë Zoti, ti nuk do të pësosh kurrfarë të keqeje"[18].

Në atë kohë, Aliu ishte 23 vjeç. Kurejshët kishin vendosur ta ekzekutonin planin e tyre atë natë, andaj me të rënë ajo, ata rrethuan shtëpinë e Profetit tonë të dashur s.a.s.. Grupi i vrasësve të rinj mësynë shtëpinë me shpejtësi dhe u vërsulën brenda. Mirëpo, plani i tyre dështoi. Në këtë kohë, Profeti Fisnik kishte mbërritur në malin Theur, në juglindje të Mekës. Ishte radha e tyre të kapeshin nga paniku, teksa të shokuar pyetën: "Ku është mësuesi yt?"

Ata kurrë nuk do të nxirrnin dot gjë nga Aliu. I vënë nën trysni të madhe, ai tha vetëm kaq: "Ju dëshiruat ta dëbonit nga Meka, kështu që edhe ai iku!"[19]

Aliu kishte edhe një çështje tjetër për të zgjidhur, kthimin e gjërave me vlerë te pronarët e vërtetë, që mekasit ia kishin besuar Muhamedit të besueshëm për ruajtje. Ç'besim ishte ky që i kishte shtrënguar ata t'ia jepnin gjërat më të vlefshme për t'i ruajtur një person, të cilin ata bënë çdo lloj plani për ta vrarë? Ai ishte një kujdestar i pashoq, i Cili do të mbronte gjërat e çmuara të atyre që dëshironin ta vrisnin edhe nëse kjo kërkonte rrezikimin e jetës së Aliut të tij të dashur.

Për tri ditët në vazhdim, Aliu shpërndau gjërat e çmuara që i ishin dhënë Profetit Fisnik për t'i ruajtur. Kur e përmbushi me sukses misionin e tij, Aliu mund të migronte po ashtu. Në udhëtim Aliut iu bashkuan e ëma, pak shokë, dhe bashkëshortja e tij e ardhshme, Fatimja, vajza e Profetit Fisnik, paqja dhe bekimi qofshin mbi Të.

Edhe pse u larguan nga Meka pak ditë pas Profetit, ata kishin planifikuar ta takonin Atë në Kuba, në një rrethinë aty pranë Medinës. Profeti Fisnik dhe Ebu Bekri për disa ditë qëndruan në një shpellë në Malin Theur, në mënyrë që të siguroheshin se nuk do të kishte

[18] Ibn Hisham, Siretu'n Nebeuije, 3/5.

[19] Taberi, Tarihu'l Umem ue'l Muluk, 1/568.

rrezik për pjesën tjetër të udhëtimit. Aliu gjatë të gjithë rrugës kishte nxituar me qëllim që të mund ta arrinte Profetin sipas planifikimit. Ai kishte ecur me tërë energjinë e tij, aq sa këmbët i ishin ënjtur dhe gjithandej i kishin dalë flluska. Në momentin që arritën në Kuba, Aliu nuk ishte në gjendje të ecte më. Profeti Fisnik pyeti:

"Ku është Aliu, thojini të vijë menjëherë këtu."

"O i dërguari i Zotit, - i thanë ata, - ai nuk është në gjendje të ecë!"

Profeti zemërdhembshur shkoi nxitimthi tek Aliu për të parë gjendjen e këmbëve të tij. Nuk i mbajti dot lotët. Aliu kishte dhimbje, pasi tërë trupi i ishte mbuluar me flluska. Profeti vendosi pështymën e tij të bekuar mbi plagët e Aliut, ndërsa të gjithë ata që ishin të pranishëm u bënë dëshmitarë të një mrekullie. Flluskat në këmbët e Aliut u shëruan menjëherë, asisoj që ai nuk pati më kurrfarë problemi me këmbët.

I DËRGUARI I ALLAHUT E SHPALL ALIUN VËLLA

Me të mbërritur në Medinë, i Dërguari i Zotit vendosi të shpallte çdo migrues nga Meka, të quajtur muhaxhir, vëlla të një myslimani nga Medinës, të cilët ishin quajtur Ensar. Secili ishte vëllazëruar me një, mirëpo nuk kishte ngelur asnjë që të bëhej vëlla me Aliun. Ai ndjehej aq i trishtuar, saqë shkoi fill e iu hap Profetit Fisnik paqja dhe bekimi qofshin mbi Të. Luani trim po qante me ngashërim, porsi fëmijë. Për më tepër, ai po ia shfaqte hapur zhgënjimin Profetit, teksa i tha:

"Ju i shpallët të gjithë vëllezër, kurse unë ende nuk kam një të tillë".

E ku ta dinte ai se do të ishte më fatlumi nga të gjithë. Vëllai i tij do të shpallej më i besuari i të gjitha qenieve njerëzore, i Dërguari i Zotit paqja e Allahut qoftë mbi Të. Pikë së pari i Dërguari Fisnik e ngushëlloi; i vendosi dorën mbi supe dhe e përqafoi. Më tej, në sy të të gjithëve tha:

"O Ali! Unë jam vëllai yt në këtë botën dhe në botën pas kësaj."

Trishtimi i Aliut u zhduk atypëraty; tashmë ai ishte një njeri i lakmuar nga të gjithë. E si mund të mos e kishin zili? Përveç shumë virtyteve që zotëronte, tashmë ai ishte shpallur vëlla i Profetit.[20]

[20] Ibn Sa'd, Tabakatu'l Kubra, 3/21.

LUANI I BEDRIT

Armiqësia hakmarrëse e idhujtarëve dukej se nuk do të mbaronte kurrë. Ata bënin plane fuqimisht për të shkatërruar myslimanët, të cilët i kishin lënë t'u shkasin nga duart gjatë kohës së migrimit në vitin 622. Më në fund, rrugët e tyre u kryqëzuan në Bedër. Deri në atë ditë, i Plotfuqishmi nuk kishte dhënë asnjëherë leje për të luftuar; myslimanët ishin detyruar të vetëpërmbaheshin. Të paktën tani kishin leje për të luftuar dhe ditët në të cilat vetëm mund të mbroheshin kishin marrë fund. Megjithëse, teknikisht ata ende do të ishin duke mbrojtur veten, këtë herë, sidoqoftë, mbrojtja do të kryhej në fushën e betejës.

Dy ushtritë u ndeshën afër puseve të Bedrit. Aliu Zoti qoftë i kënaqur me të ishte mes atyre pak burrave që u futën në dyluftim të parët. Aliu veproi me shpejtësi të pabesueshme dhe Uelidi, armiku i Zotit, ra përdhe. Triumfi i Aliut e rriti tejmase moralin dhe e entuziazmoi krejt ushtrinë që ishte fortifikuar me bekimin hyjnor.

I Dërguari i Zotit e donte aq shumë Aliun, saqë edhe kur e nisi në beteja larg vendit, ai e kujtonte kushëririn e tij dhe i lutej Zotit të gjithëmëshirshëm:

"O Allah! Mos ma merr shpirtin pa e parë Aliun përsëri!"

Një ditë, teksa Profeti u ul duke u mbështetur në muret e Medinës, iu tha se personi që do të vinte pas Ebu Bekrit dhe Omerit, Zoti qoftë i kënaqur me ta, do të përgëzohet me Xhenet. Papritur ai dëgjoi disa hapa, dhe duke kuptuar që dikush po afrohej, u lut:

"O Allah! Qoftë vullneti Yt, që ai të jetë Aliu!"

Profeti dëshiroi parajsën për Aliun, dhe në të vërtetë, personi që po vinte ishte Aliu, djali i Ebu Talibit.[21]

[21] Ibn Ebi Shejbe, Musannaf, 6/351 (31952).

ALIU NË UHUD

Kurejshët kishin pësuar disfatë dërrmuese në betejën e Bedrit dhe tani kërkonin të hakmerreshin në një tjetër betejë në Uhud. Edhe një herë tjetër, Aliu ishte në qendër të vëmendjes. Ai luftoi me aq trimëri, saqë ishte e pamundur për cilindo që të përballej me të. Beteja filloi si në Bedër; mirëpo, një çast i shkurtër shpërfilljeje dhe moskuptimi i rëndësisë së bindjes, çoi në katastrofë. Myslimanët thuajse sa nuk deklaruan fitoren, kur papritur, ngjarjet morën një kthesë dramatike. Fati i betejës pothuajse po ndryshonte dhe jetët e myslimanëve ishin në rrezik të madh. Për ta tejkaluar këtë moment të vështirë, duheshin luanë trima si Aliu.

Le të dëgjojmë shpjegimin e Aliut për ngjarjet dramatike që ndodhën në rrethanat kur mbizotëronte kaosi në betejën e Uhudit:

"Në një fazë të betejës, unë nuk arrita ta shoh të Dërguarin e Zotit. Ai nuk ishte as në mesin e të rënëve. Më pas mendova me vete, 'Pasha Zotin, i Dërguari Fisnik nuk do të largohej kurrë nga fusha e betejës. Mundësia tjetër, e vetme, është se mbi ne ka rënë ndëshkimi i Zotit për shkak të gabimeve që kemi bërë, dhe Ai e ka larguar Profetin Fisnik prej nesh. Nga ky moment, unë nuk kisha asnjë mundësi tjetër veçse të luftoja deri në vdekje'. Më pas theva millin e shpatës dhe mësyva drejt linjave të armikut. Teksa avancova në radhët e armikut, pashë të Dërguarin Fisnik në dyluftim."[22]

Nga njëra anë, Aliu luftonte pamëshirshëm për të përmbushur zotimin e tij; nga tjetra, ai përpiqej të mbronte të Dërguarin e Zotit paqja dhe bekimi qofshin mbi Të. Flamuri i Islamit kishte rënë në tokë nga duart e Mus'abit, të cilat ia prenë si të ishin degë peme. Ai u rrek ta mbante flamurin lart me gjoks. Fatkeqësisht, një shigjetë shpoi trupin e tij të ri dhe Mus'abi ra përdhe duke rënë dëshmor në Uhud. I Dërguari i Zotit udhëzoi Aliun të ngrinte flamurin. Ai mori flamurin dhe riorganizoi radhët e myslimanëve. Menjëherë pas kësaj, Profeti Fisnik përgëzoi Aliun duke thënë:

"Nuk ka të ri si Aliu, nuk ka shpatë (e tija) si Dhulfikari!"[23]

[22] Ibn Ebi Ja'la, Musned, 1/415 (546).

[23] Ibn Hisham, Siretu'n Nebeuije, 4/51.

Gjatë betejës Aliu mori një sërë plagësh të rënda që asnjë nuk mund t'i shëronte. 16 prej plagëve mund të kishin rezultuar fatale. Ai kishte rënë përdhe shumë herë, por ishte ngritur po aq herë me guxim dhe kishte vazhduar luftimin. Më në fund, i Dërguari Fisnik u informua për plagët e Aliut, dhe tha:

"Një njeri që duron vuajtje të tilla për hir të Zotit, mund të falet për gjithçka".

Kaosi i përkohshëm që u përjetua në Uhud ishte i kushtueshëm. Profeti Fisnik kishte marrë një plagë në fytyrë dhe dy nga dhëmbët e tij të bekuar ishin thyer. Përkundër të gjitha mosmarrëveshjeve, Profetit paqja qoftë mbi Të duhej t'i jepej ndihma e parë, madje edhe nëse duhej t'i hiqej dhëmbi. Pak kohë më pas, Fatimja dhe Aliu mjekuan Profetin Fisnik duke i pastruar gjakun që i kishte mbuluar fytyrën.[24]

[24] Buhari, 3/1066 (2754).

FORMIMI I NJË LIDHJEJE TË RE

Kishin kaluar dy vite që prej migrimit në Medinë dhe i Dërguari Fisnik po përgatiste terrenin për të martuar vajzën e tij të dashur Fatimen, me Aliun, me vëllanë e tij në besim, mbështetësin e afërt, dhe me nxënësin e tij të dashur. Një nga shokët e të Dërguarit Fisnik dëgjoi se një tjetër sahab kishte ndër mend të kërkonte dorën e vajzës së Tij. Pa një pa dy, ai erdhi te Aliu dhe e inkurajoi të kërkonte dorën e Fatimes, duke thënë se ai e meritonte atë vajzë më shumë se çdokush tjetër. Mirëpo, Aliu nuk kishte pasuri të mjaftueshme për t'u martuar me vajzën e dashur të Profetit.

"Si mund të martohem me të, kur unë nuk kam asgjë?", - argumentonte ai.

Shoku i mençur, i cili mund ta parashikonte rezultatin, nguli këmbë:

"Ti vetëm shko! Ai do të ta japë pëlqimin e Tij për këtë martesë."

Kush nuk do të dëshironte të kishte krushqi me të Dërguarin e Zotit? A mund ta hidhte ndonjëri poshtë mundësinë për të marrë për grua Fatimen, aq më tepër kur ajo ngjante me të atin në gjithçka, në mënyrën si ulej, si fliste, si ecte? Aliu u skuq me ndrojtje pasi nuk mund t'i refuzonte më këshillat e shokut. Ai vendosi ta vizitonte Profetin, paqja dhe bekimi i Zotit qofshin mbi Të. Por, teksa u përball me figurën e madhërishme të Profetit, atë e mbuluan një valë djersësh të ftohta turpi.

Dukej sikur Aliut i kishte ikur gjuha. Mbreti i botëve mori situatën në kontroll pasi kuptoi diçka nga zëri i Aliut:

"Pse je këtu? Të nevojitet gjësendi?", - pyeti Ai.

Aliu nuk ishte në gjendje ta shfrytëzonte këtë mundësi të artë që iu dha. Edhe një herë tjetër, ai uli kokën me druajtje. Parapëlqeu të qëndronte i heshtur, teksa i Dërguari Fisnik kuptoi që duhej të ishte më i hapur.

"Kam një parandjenjë se ke ardhur të kërkosh dorën e Fatimes për martesë, o Ali", - tha Ai me ton të butë.

Aliu u turpërua edhe më, sa nuk mundi të thoshte asgjë. Megjithatë, ai dëshironte të martohej me Fatimen, dhe nuk kishte se si të qën-

dronte aty pa i kthyer përgjigje pyetjes së Profetit. Krejt turp, ai ngriti kokën për as një minutë të plotë dhe butësisht tha:

"Po!".

Profeti Fisnik nuk donte ta bënte më me turp Aliun dhe e pyeti:

"Ke ndonjë gjë për të dhënë si mehër?"[25]

Kush mund të arrijë një lumturi të tillë në jetë? Ishte e qartë që Profeti kishte dhënë pëlqimin e tij për kërkesën. Por kërkesës për mehër, Aliu iu përgjigj: "Jo". Kjo ishte plotësisht e vërtetë. Ai kurrë nuk ishte përpjekur të grumbullonte pasuri për këtë botë. Ai kishte një objektiv në jetë: të përçonte mesazhin e Profetit Fisnik në çdo shpirt e në çdo zemër. Ai ia kishte dedikuar jetën misionit të personit që për të ishte më i afërt se një prind. Edhe i Dërguari i Zotit ishte në dijeni të gjendjes financiare të Aliut, por mehri ishte një obligim fetar.

Zgjidhja po ashtu do të vinte nga i Dërguari Fisnik teksa pyeti:

"Çfarë ke bërë me parzmoren që të kam dhënë?"

Natyrisht, Aliu e kishte ende në zotërim parzmoren. Pa më të voglin dyshim, i Dërguari Fisnik donte që kjo martesë të kryhej, dhe ai do ta kryente vetë ceremoninë. Kjo kontratë martese do të vendoste themelet e një shtëpie, e cila siguroi vazhdimësinë e brezit të tij fisnik.[26] I Dërguari i fundit i Zotit dha kështu për martesë dorën e vajzës së tij të dashur, Fatime, për një mehër si parzmorja.

Kjo ishte një martesë që zgjati për tetë vjet, deri në vdekjen e Fatimes. Pas Hatixhes, Fatimja ishte gruaja më e bekuar në tokë. Dikush mund të thotë madje se kjo ishte një martesë e kryer nga duart e Profetit Fisnik dhe shenjtëruar nga qiejt e ç'ka përtej tyre. Nga kjo martesë e bekuar erdhën në jetë tre djem të quajtur Hasan, Hysen dhe Muhsin (i cili vdiq gjatë lindjes), dhe dy vajza të quajtura Zejneb dhe Umu Kulthum. I Dërguari i Zotit, Aliu dhe Fatimja ishin tre njerëz që ia kishin dedikuar jetët e tyre Zotit. Nuk është e vështirë të parashikohet jeta familjare e këtyre tre individëve shembullorë! Kjo familje padyshim përbën një model për të gjitha familjet besimtare!

Ata jetuan në kushte të njëjta me shumicën e sahabëve të Profetit,

[25] Mehri është shuma e parave apo pasurisë që duhet t'i paguhet nuses, kusht i detyrueshëm për martesën në Islam. Ndryshe nga prika, të cilën e sjell nusja në martesë, mehri i jepet nuses nga ana e dhëndrit.

[26] Ibn Hanbel, Musned, 1/80 (603)

dhe i duruan vështirësitë nëpërmjet harmonisë që mbizotëronte në besimin e zemrave të tyre. Vajza e dashur e Profetit i bënte e vetme të gjitha punët e shtëpisë, dhe nga rrotullimi i mullirit me duart e saj, ato i ishin mbushur me kallo. Aliu ishte vërtet i shqetësuar për të, pasi ajo kryente të gjitha punët e përditshme, por as ai nuk ishte në situatë të ndryshme, pasi punonte fort për të fituar jetesën; Ai caktonte datat dhe nxirrte ujë nga pusi. Shpesh, ai do të vinte në shtëpi me plagë e të çara gjithandej në duar.

Një ditë, Aliu dëgjoi se robërit e luftës ishin sjellë në Medinë. Shkoi tek i Dërguari i Zotit dhe i kërkoi një shërbëtor që të ndihmonte Fatimen në shtëpi. I Dërguari Fisnik nuk ishte i kënaqur me kërkesën e Aliut, pasi pjesëtarët e grupit udhëheqës supozohej se ishin liderë edhe në durimin e mjerimit dhe të vështirësive. Ata nuk duhej t'i dorëzoheshin rehatisë tërheqëse të kësaj bote kalimtare. Kjo nënkuptonte bërjen e një jete të vështirë, por të qetë nëpërmjet përkujtimit të Zotit, dhe pa dyshim që kjo ishte më e mirë se kërkimi i shërbëtorëve. Prandaj, i Dërguari Fisnik u sugjeron të dyve:

"Me të hyrë në shtrat, thoni "*Subhanallah*" 33 herë, *"Elhamdulil'lah"* 33 herë dhe *"Allahu Ekber"* 34 herë. Kjo është më e mirë për ju se një shërbëtor"[27]

[27] Buhari, 3/1133 (2945).

NJERI I DETYRAVE TË VEÇANTA

Me përjashtim të ekspeditës së Tebukut, Aliu mori pjesë në të gjitha betejat. Gjatë betejës së Tebukut atij iu kërkua që të qëndronte në Medinë si përfaqësues i Profetit. Aliu kurrë në jetën e tij nuk kishte kundërshtuar ndonjë urdhër; mirëpo, e kishte tepër të vështirë të pranonte një detyrë të tillë. Ai la Medinën me shpejtësi dhe arriti Profetin. Me ta parë të Dërguarin e Zotit, i tha:

"Po më lë pas me gratë dhe fëmijët?"

Aliu u trondit nga e gjithë kjo, sepse ishte një burrë që kishte qenë përherë në radhët e para të frontit. Ai ishte jashtëzakonisht i zhgënjyer për lënien jashtë fushës së betejës ku shpirti i bujarisë arrinte kulmin, ku rrezikoheshin jetët dhe shëndeti. I Dërguari Fisnik e ngushëlloi Aliun dhe i shpjegoi se sa i rëndësishëm ishte ai për Të:

"O Ali, a nuk do të doje të ishte me mua në statusin që ishte Haruni pas Musait? Do të kishte vetëm një ndryshim, dhe ky ndryshim është se pas meje nuk do të vijë asnjë profet."[28]

Aliu Zoti qoftë i kënaqur me të u bë njeriu i kërkuar për detyra speciale dhe praktike. Ai kishte shkruar kushtet e traktatit të famshëm të Hudejbijes. Atij iu dha detyra e informimit të Ebu Bekrit, i cili udhëhiqte pelegrinët drejt Mekës për haxh, për shpalljet e fundit dhe për vendimet e marra. Në disa raste ai ishte shkrues i shpalljeve hyjnore, teksa kur ishte e nevojshme, ai luftonte porsi luan trim në të gjitha fushat e betejës.

Ditën e Hudejbijes, kur ishte koha të shkruheshin kushtet e marrëveshjes, i Dërguari Fisnik thirri Aliun dhe i tha:

"Shkruaj, 'Në emër të Zotit, të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit'".

I Dërguari Fisnik nuk e kishte mbaruar ende fjalinë kur, përfaqësuesi zyrtar i kurejshëve, Suhejl ibni Amri, ndërhyri në shenjë kundërshtimi. Ai kundërshtoi fjalët "i Gjithëmëshirshmi" dhe "Mëshirëploti", duke pretenduar se nëse ata do të kishin besuar në këto fjalë, në mes të dy palëve nuk do të kishte pasur mosmarrëveshje. Ai këmbënguli për heqjen e këtyre fjalëve nga marrëveshja. Profeti Fisnik ishte njeri i paqes dhe nuk dëshironte t'i vinte gjërat në rrezik për

[28] Muslim, 4/1870 (2404).

shkak të makthit që Suhejli përjetonte prej këtyre dy fjalëve. Kështu, u ra dakord për heqjen e fjalëve të kërkuara. Edhe një herë tjetër ai i kërkoi Aliut të shkruante:

"Kjo është një marrëveshje e bërë mes Muhamedit, të Dërguarit të Allahut dhe Suhejl ibni Amrit".

Suhejli ndërhyri sërish:

"Mos shkruaj 'Muhamedi i Dërguari i Zotit!'. Pasi nëse do ta kishim pranuar profetësinë tënde, nuk do të të kishim luftuar."

Ai po sugjeronte që emri i Profetit duhej të shkruhej thjesht, 'Muhamedi, i biri i Abdullahut". Profeti Fisnik u kthye kah Aliu dhe i tha:

"Fshije!"

Ai po i kërkonte Aliut që të hiqte fjalët "i Dërguari i Zotit." Çfarë ndryshimi do të sillte? Megjithatë, Aliu nuk mund ta bindte veten për ta bërë diç të këtillë. Ai i hodhi një vështrim Profetit me të cilën nënkuptonte, "A nuk u teprua pak si shumë?" Sytë e Profetit nga ana tjetër përcollën mesazhin se "për hir të paqes dhe të harmonisë, unë do të isha i gatshëm të hiqja edhe emrin tim". Profeti Fisnik ishte i vendosur. Në marrëveshjen e Hudejbijes, e cila u bë mes shtetit të Medinës dhe fisit të kurejshëve në Mekë, në vitin 628 të erës sonë, dy palët ranë dakord për një armëpushim 10-vjeçar. Zhvillimet pas bisedimeve treguan se të gjitha përpjekjet e Profetit për një zgjidhje paqësore rezultuan të suksesshme, pasi Islami filloi të përhapej gjerësisht dhe me shpejtësi pas nënshkrimit të marrëveshjes.

Por si mund të bëhej? Ai po i kërkonte Aliut të hiqte nga marrëveshja fjalët "i Dërguari i Zotit". Aliu mendoi rreth kësaj për një çast dhe tha:

"Nuk mund t'i fshij, o i Dërguari i Zotit!"

Si mund t'i hiqte ai këto fjalë? Këto ishin fjalët të cilat ata kishin tentuar t'i përcillnin tek të tjerët sa herë që u jepej mundësia.

Duke parë ndjeshmërinë e thellë të Aliut në këtë çështje, Profeti Fisnik mori vetë përsipër të ndryshonte fjalët nga "I Dërguari i Zotit" në "Muhamedi, i biri i Abdullahut".[29]

Që prej moshës pesëvjeçare, Aliu nuk i ishte ndarë kurrë Profetit, me përjashtim të disa rasteve të veçanta, kur vetë i Dërguari Fisnik i kishte dhënë detyra të caktuara. Ai e zotëronte Kuranin në një shkallë të tillë, saqë për gjashtë muaj i organizoi ajetet në rendin

[29] Muslim, 3/1409; Sallabi, Ali ibn Ebi Talib, 116.

që ishin shpallur. Për të kuptuar më mirë shkallën në të cilën Aliu e zotëronte Kuranin, duhet t'i hedhin një sy asaj çka thotë i Dërguari në lidhje me Aliun:

"Nëse unë jam qyteti i diturisë, Aliu është porta e këtij qyteti. Cilido që ka nevojë të marrë dije, duhet të hyjë nëpërmjet kësaj dere."[30]

Gjatë kohës së Profetit paqja dhe bekimi i Zotit qofshin mbi Të Aliu gjithmonë mbante një fletë në millin e shpatës së tij, në të cilën shkruante hadithe. Letra përmbante informacion dhe vendime në lidhje me çështje të tilla si shuma e kompensimit që duhet të paguhet në rastet e vdekjes apo plagosjes; strategjitë që duhej të përdoreshin për të shpëtuar të burgosurit myslimanë nga duart e armikut; normën ku thuhej se një mysliman nuk mund të vritej për të shpëtuar jetën e një jobesimtari; dhe informacione rreth kufijve të shtetit të Medinës si dhe zonën e shenjtëruar të Haramit.[31]

Ai ishte kaq i ndjeshëm kur vinte puna tek transmetimet e haditheve, sa personin që pretendonte se po transmetonte një hadith e detyronte të betohej se e kishte dëgjuar personalisht nga i Dërguari Fisnik.

Një njeri, i cili kishte arritur thellësinë e besimit duhej ta përmbante dashurinë për botën, ose bota do ta braktiste atë. Aliu kishte arritur në thellësitë më të mëdha të besimit, dhe vazhdimisht ishte sprovuar me brengosjet dhe tragjeditë më të zorshme në jetë. Nëna e tij e dashur po ashtu kishte ndërruar jetë, dhe përveç Profetit Fisnik, nuk kishte njeri tjetër që ta mbështeste.

Kur ndërroi jetë e ëma e Aliut, Fatimja, Profeti Fisnik dërgoi mantelin e tij që të përdorej si qefin, dhe gjatë varrimit, Ai e vendosi trupin e saj në varr me duart e Veta. Profeti Fisnik e dinte mirë se çdo të thotë të humbësh nënën. Kur u pyet se pse tregoi kaq shumë interes për përcjelljen e saj në banesën e fundit, Ai u përgjigj:

"Pas vdekjes së nënës time, Fatimja ishte si nënë për mua. Unë nuk do ta harroj kurrë dhembshurinë dhe ndjeshmërinë që ajo ka treguar ndaj meje."[32]

Profeti kishte treguar rëndësinë e besnikërisë me një shprehje që reflektonte admirim për Fatimen.

[30] Hakim, Mustedrek, 3/137 (4637).

[31] Buhari, 6/2662 (6870).

[32] Hakim, Mustedrek, 3/116 (4573).

Profeti do ta vizitonte vajzën dhe dhëndrin herë pas here për t'u interesuar për gjendjen e tyre gjatë çdo johe. Një ditë, gjatë vizitës shikoi që Aliu nuk ishte në shtëpi. E pyeti Fatimen për vendndodhjen e bashkëshortit të saj. Siç ndodh me të gjitha familjet, ata kishin pasur një keqkuptim të vogël mes tyre dhe Aliu kishte lënë shtëpinë duke vendosur që kishte nevojë për kohë që ta zgjidhte këtë çështje. Profeti Fisnik nuk mund të duronte ta shikonte dhëndrin e tij në gjendje të trishtuar. Ai e kishte rritur Aliun në shtëpinë e tij. Problemi duhej të zgjidhej sa më parë të ishte e mundur, sepse martesat e mëdha në të cilat flladi i dashurisë dhe qetësisë fryn në të gjithë shtëpinë, nuk duhej të viheshin në rrezik me çështje të tilla të parëndësishme. Ai u ngrit dhe shkoi të kërkonte për Aliun. Ku mund të kishte shkuar një hero i besimit, netët e të cilit ishin gjithaq të ndritshme sa edhe ditët? Sikundër parashikoi edhe Profeti, Aliu kishte shkuar në xhami. E kishte zënë gjumi nga lodhja e madhe. Profeti Fisnik iu afrua dhe e preku me majën e këmbës së tij të bekuar. Pastaj, duke e vështruar me dhembshuri, butësisht i tha: "Zgjohu, o Ebu Turab!"

Kjo ishte një shaka e hijshme, pasi Ebu Turab do të thotë "baba i tokës". Aliu kishte fjetur me kokë në tokë dhe në fytyrë i kishin mbetur disa shenja. Teksa u ngrit, fytyra e tij u pa se ishte bërë me pluhur. Komplimenti i të Dërguarit Fisnik i fali Aliut një tis kënaqësie. Atij i pëlqeu jashtëmase titulli "baba i tokës".

ANËTARËT E FAMILJES SË TË DËRGUARIT FISNIK

Ishte nderim i madh që kurdo që përmendej termi "familja e të Dërguarit të Zotit", në mendje të vinte Aliu. Një ditë, i Dërguari Fisnik vendosi mantelin e tij mbi Fatimen, Aliun, Hasani, Hysenin, dhe recitoi ajetin e mëposhtëm:

"Allahu ka për qëllim që nga ju, o familje e shtëpisë (së Profetit) të largojë ndotësinë e mëkateve dhe t'ju pastrojë deri në skaj." (Ahzab, 33/33)

Një delegacion nga të krishterët e Nexhranit vendosi ta vizitonte Profetin pas ftesës që u kishte bërë i Dërguari i Allahut s.a.s.. Kur delegacioni i përbërë nga 60 të krishterë të mirë-edukuar mbërriti në Medinë, ata debatuan me Profetin në një dialog hetues për dy ditë me radhë në xhaminë e Profetit. I Dërguari u siguroi atyre një vend afër xhamisë së tij. Megjithëse delegacioni, gjatë takimeve, pati mospajtime me Profetin lidhur me natyrën e Jezusit dhe mbi konceptin e Qenies Hyjnore, që as nuk lind e as nuk ka lindur, dhe askush nuk është e krahasueshme me të, ata ranë dakord të bënin një pakt social me të dhe u kthyen në Nexhran me një garanci të shkruar nga Profeti se jetët, pasuria dhe feja e tyre do të ishte e mbrojtur.

Për shkak të mosmarrëveshjeve gjatë bisedimit, ata ranë dakord të bënin *mubahala*, çka nënkupton të lutesh që mallkimi i Allahut të bjerë mbi palën që gënjen, si mjet për të provuar vërtetësinë e dikujt, gjë e cila do të zhvillohej ditën tjetër në një vend të hapur. Të nesërmen, Profeti doli nga shtëpia e tij për tek takimi i organizuar, dhe me vete mori edhe Aliun, Fatimen, Hasanin dhe Hysenin. "O Zot, kjo është familja ime", - tha Ai, duke recituar në vazhdim ajete nga Kur'ani fisnik:

E vërtet, çështja e Isait, (të lindur pa baba) tek Allahu është sikurse çështja e Ademit. Atë e krijoi Ai nga dheu, e pastaj i tha atij: "Bëhu!", e ai u bë. E vërteta është (kjo) nga Zoti yt e ti kurrsesi mos u bëj nga ata që dyshojnë. E kush të kundërshton ty në çështjen e tij (Isait) pasi të është bërë e ditur e vërteta, ti Thuaj: "Ejani i thërrasim bijtë tanë dhe bijtë tuaj, gratë tona dhe gratë tuaja, vetë ne dhe vetë ju, mandej sinqerisht të lutemi për mallkim, dhe mallkimin nga ana e Allahut ta hedhim kundër gënjeshtarëve. (Al-Imran, 3/59-61)

Profeti pohoi se nëse ata ishin me të vërtetë të sinqertë në besimin e tyre, atëherë ata do t'i rrezikonin jetët e tyre për të, nëpërmjet një mallkimi të ndërsjellë. Mirëpo, kur të krishterët e Nexhranit panë Profetin me Hysenin që ishte ulur në prehrin e tij, Hasanin që i mbante dorën, dhe Aliun e Fatimen duke qëndruar pranë tij, ndryshuan menjëherë mendje. Ata e kuptuan sa i vendosur ishte i Dërguari Fisnik kur e dëgjuan tek i thoshte familjes së tij:

"Kur unë të lutem, ju duhet të thoni "Amin"!"[33]

Ishte fakt që kjo nuk ishte një çështje për t'u marrë lehtë. Duke shmangur lutjen ndaj Zotit që të shkarkonte zemërimin e tij mbi ta nëse gënjenin, delegacioni u tërhoq nga të përbetuarit se kishte të drejtë dhe ra dakord të hynte në një traktat, i cili parashikonte se të gjithë ata do të jetonin nën qeverisjen myslimane.

Ndodhia *mubahala* tregon qartë se sa i afërt ishte Aliu për Profetin si anëtar i familjes së tij, të ashtuquajtur *Ehli Bejt*. Pa dyshim, afërsia e Aliut me të Dërguarin Fisnik nuk ishte e kufizuar vetëm tek ky shembull. Një ditë i Dërguari do ta merrte mënjanë dhe do t'i thoshte:

"Ti je nga unë, dhe unë jam nga ti."[34]

[33] Kurtubi, Tefsir, 4/104.

[34] Buhari, 2/960 (2552).

FLAMURTAR I HERONJVE

Aliu Zoti qoftë i kënaqur me të ishte njeriu i zgjidhjeve. Kur ishte e nevojshme, ai i zgjidhte problemet me një lehtësi të pashoqe. Në anën tjetër, kur ishte i nevojshëm në fushën e betejës, do të ulërinte si luan, duke bërë që armikut t'i dridhej shtati. Në të shumtën e rasteve, problemet do të zgjidheshin veç me përmendjen e emrit të tij. Fisi Thakif shkaktoi konflikte me provokimet e tyre. I Dërguari i Zotit iu dërgoi atyre një paralajmërim:

"Tërhiquni nga ky qëndrim menjëherë ose do të më duhet t'ju dërgoj një burrë, i cili do t'ju heqë kokat, do t'ju burgosë familjarët, dhe do t'i mbledhë pasuritë tuaja si plaçka e lufte."

Burri të cilit Ai i referohej në mesazhin e Tij nuk ishte tjetër pos Aliut. Përgjigja ishte e shpejtë. Nuk ishte e nevojshme që Aliu të shkonte më atje, sepse ata vendosën t'i zgjidhnin vetë problemet e tyre.[35]

Në një tjetër incident, Hajberi ishte i rrethuar që kur ata ishin bashkuar me fiset Kurejsh dhe Benu Gatafan për të sulmuar Medinën, por kalaja e fortë e Hajberit nuk do të binte. Mirëpo, ai ishte një vend, i cili duhej pushtuar medoemos për shkak të tradhtisë së tyre të vazhdueshme. Koha erdhi, dhe i Dërguari Fisnik tha:

"Nesër do të dorëzoj flamurin në duart e një personi të tillë, me anë të duarve të të cilit Zoti do të dhurojë liri, sepse ai e do Zotin e të Dërguarin e tij, dhe Zoti me të Dërguarin e Tij e duan atë."

A ekzistonte vallë ndonjë lavdi dhe gradë më e lartë se kjo? Nga kjo zgjedhje Aliu fitoi titullin *"Murteda"*, që do të thotë se Zoti ka fituar kënaqësinë e Zotit. Ishte një ditë në të cilën edhe sahabët si Omeri, i cili gjithmonë ka qenë i përmbajtur nga dëshira për të qenë lider, tha:

"Pasha Zotin, kurrë në jetën time nuk kam dëshiruar kaq shumë sa atë ditë që të jem lider. Gjithmonë shpresoja se i Dërguari Fisnik do të tregonte me gisht nga unë dhe do të thoshte, 'Ai është lideri.'"

Ishte një natë ku asnjërit nuk i hynte gjumë në sy. Secili dëshironte të ishte ai i cili duhej prej Zotit dhe të Dërguarit të Tij. Ata të

[35] Ibn Abdi'l Berr, Istiab, 3/1110.

gjithë e imagjinonin veten e tyre si mbajtës të flamurit. Më në fund, me të aguar, koha e shumëpritur erdhi. Sytë e të Dërguarit të Zotit po kërkonin dikë. Ishte më se e qartë se personi që po kërkohej nuk ishte mes tyre. Ai pyeti: "Ku është Aliu?"

Menjëherë, ata lajmëruan Aliun, dhe ai nxitoi të paraqitej para Profetit paqja dhe bekimi qofshin mbi Të. Të gjithë po prisnin me padurim, duke hamendësuar lidhur me atë që do të thoshte i Dërguari Fisnik. Më në fund, ai foli:

"Ky është burri që po kërkoja!"

Atë ditë Aliu kishte një infeksion në sy. I Dërguari i Zotit ia vuri pështymën e tij të bekuar në to dhe u lut për Aliun. Pastaj Profeti ia dorëzoi flamurin Aliut. Infeksionet kronike të syve e kishin platitur në shtrat këtë hero trimërie. Megjithatë, që nga ajo ditë, ai kurrë nuk do të vuante më nga ajo sëmundje. Nuk kishte asnjë shenjë hezitimi në fytyrën e Aliut pasi ai kapi flamurin dhe eci përpara me hapa të mëdhenj. Si mundet një njeri të hezitojë apo të kthejë mbrapsht një mision të caktuar nga i Dërguari Fisnik? Tek largohej, Aliu pyeti pa kthyer kokën përreth:

"A do të luftoj derisa ata të bëhen myslimanë si ne?"

Përgjigja pohonte se synimi parësor do të ishte ftesa e tyre në Islam, e madje edhe nëse do ishte e nevojshme për të luftuar, dëshira e thirrjes së tyre në nënshtrimin ndaj Zotit nuk duhej harruar për asnjë çast. I Dërguari Fisnik e shpjegoi këtë me deklaratën e mëposhtme:

"Pasha Zotin, nëse një prej tyre përqafon besimin me vullnetin e Zotit sajë ftesës tuaj, kjo është më e bekuar për ju se të qenit pronar i një lugine plot me deve të kuqe[36] dhe dhurimi i tyre për kënaqësinë e Zotit."[37]

Pastaj filloi beteja e Hajberit. Kishte shumë trima në Hajber, një prej tyre ishte një burrë që quhej Mehrab. Udhëheqësit e Hajberit e inkurajuan atë të përballej me Aliun. Megjithatë, asnjë nuk përbënte më sfidë për Aliun. Kështu që, ai i dha fund Mehrabit me një lëvizje të vetme. Me ta parë këtë, i Dërguari Fisnik buzëqeshi tek tha:

"Gëzohu, sepse së shpejti Hajberi do të bjerë."

---

[36] Devetë e kuqe ishin shumë të çmuara në shoqërinë arabe asokohe. Një person që kishte në pronësi një deve të tillë konsiderohej i pasur, teksa personat që kishin një tufë devesh të kuqe ishin ekstremisht të pakët.

[37] Muslim, 4/1872 (2406).

Atë ditë kishte ndërdyshje të mëdha. Në njërën fazë, Aliut i kishte rënë mburoja dhe nuk kishte asgjë me se të mbrohej nga sulmet e vazhdueshme. Të gjithë ishin në ankth dhe pyesnin veten se çfarë do të bënte Aliu pas kësaj. Pasi hodhi një vështrim përreth, Aliu shikoi portat e kështjellës përtokë. Ishte e qartë se e kishte një plan. Me të shpejtë ai u përkul dhe e kapi portën nga doreza. Pastaj ulëriti si luan duke thirrur me zë të lartë fjalët *"Allahu Ekber!"* Me portën në duar, Aliu çau përmes një grupi të madh burrash, duke hapur boshllëqe brenda vijave të armikut.

Ebu Rafi, sahabi i dashur i Profetit rrëfen:

"Pas incidentit, bashkë me shtatë nga shokët e mi u përpoqëm ta ngrinim portën nga toka. Pasha Zotin, ne nuk mundemi as ta lëviznim atë."[38]

Megjithatë, sjelljet e mira të Aliut, përulësia dhe thjeshtësia nuk ndryshuan kurrë, madje as në fushat e betejës. Gjatë betejës së Bedrit, me një goditje ai kishte hedhur përtokë Ebu Sa'd ibni Ebi Talhanin. Aliu sapo do bënte lëvizjen e tij të fundit për t'i dhënë fund atij, kur papritur u zmbraps. Disa nga shokët e Aliut iu afruan dhe e pyetën përse e kishte bërë këtë. Aliu u përgjigj:

"Isha gati t'i jepja fund atij kur vura re që i ishin zbuluar pjesët intime. Për të shmangur shikimin e haramit, u largova. "[39]

[38] Ibn Kethir, el Bidaje ue'n Nihaje, 4/189.

[39] Tabari, Tarihu'l Ume ue'l Muluk, 2/63.

NJERI I NATËS

Aliu kishte marrë shumë plagë gjatë betejave që kishte qenë përkrah të Dërguarit Fisnik të Zotit s.a.s.. Mbrojtja e Profetit ishte përparësia më e veçantë për Aliun; kështu pa hezituar aspak ai do të rrezikonte jetën e tij nëse do të nevojitej për t'i dalë Atij në mbrojtje. Ky luan trim luftoi fuqishëm në fushat e betejës, por ai gjithashtu ishte dhe një njeri i përshpirtshëm i natës. Pasi errësira e natës mbulonte mbrëmjet, ai do të gjente prehje në sexhde duke adhuruar Allahun. Bindjet dhe lutjet e tij përmbanin aq shumë thellësi, sa që kur ai shkonte në sexhde, ju do të mund të dëgjonit një zhurmë, e cila tingëllonte si vullkan që kishte shpërthyer brenda tij. Kurdo që shoku i tij i dashur Bilali, i cili gjithashtu ishte i larguar nga Meka, filloi të thërriste ezanin, Aliu do të fillonte të dridhej si ai njeriu që ka malarien dhe fytyra e tij do të zbehej.

Ai i përmbushi me përsosmëri të gjitha detyrat që i ishin besuar. Kurrë nuk do të përdorte ndonjë justifikim për t'u tërhequr nga ndonjë mision. Valëvitja e shpatës përgjatë fushave të betejës gjatë ditëve kur ishte e nevojshme, nuk ishte pengesë për netët e tij të shndritshme dhe të bekuara. Ai e dinte se rruga e tij ishte të dërgonte emrin e Zotit të tij në të katër qoshet e botës, dhe për ta arritur këtë qëllim, netët e tija duhet të ishin po aq të shndritshme sa dhe ditët. Një ditë, besimtarët pyetën nënën tonë, Aishen:

"Cilën grua do më shumë i Dërguari i Zotit?"

Pa asnjë hezitim, ajo ju përgjigj:

"Fatimen."

"Po nga meshkujt?"

"Burrin e Fatimes", - qe përgjigjur ajo.

Sipas Aishes, arsyeja përse Profeti Fisnik e donte aq shumë Aliun ishte kjo:

"Me sa di unë, ai i kalonte netët duke u lutur dhe ditët duke agjëruar."[40]

Të gjithë e kishin pranuar faktin se pas Profetit, Aliu do të ishte dijetari prijës shpirtëror i myslimanëve. Ky ishte një lajm i mirë i

[40] Hakim, Mustedrek, 3/171 (4744).

shpallur publikisht nga vetë Profeti. Siç konstatonte Ibn Abasi, kur Kurani thotë, "O ju që besoni," Aliu duhet të jetë personi i parë të cilit i adresohet kjo.[41]

Pas betejës në Tebuk, i Dërguari i Zotit vendosi ta dërgonte Aliun në Jemen. Atje, ai i ftoi njerëzit të përqafonin fenë e Zotit dhe të të Dërguarit të Tij. Me ta dëgjuar këtë lajm, Aliu erdhi tek i Dërguari i Zotit dhe i tha:

"O i Dërguar i Zotit! Ju po më dërgoni në Jemen, ku njerëzit do më pyesin për rregullat e Islamit. Unë nuk i zotëroj njohuritë e mjaftueshme për këtë mision."

I Dërguari Fisnik i Zotit tha:

"Afrohu!"

Aliu iu afrua Profetit. Profeti Fisnik e goditi Aliun lehtë në gjoks dhe u lut:

"O Zot! Dhuroja Aliut fuqinë e fjalës dhe bekoje atë me zemër të drejtë!"

Më vonë, Aliu do të deklaronte:

"Pasha Atë që krijoi farën nga grimca, që nga ajo ditë, unë kurrë nuk kam hezituar në marrjen e një vendimi në lidhje me ndonjë mosmarrëveshje midis dy personave."[42]

Aliu, njeriu i njohur i fushave të betejës, ishte aq i thjeshtë në jetën e tij të përditshme, saqë sjelljet e tij admiroheshin nga të gjithë. Bujaria e tij e madhe dhe fuqia e përfaqësimit kishte fituar zemrat e shumë njerëzve. Menjëherë, ata erdhën fise-fise për të përfaqësuar Islamin.

Kur myslimanët rimorën Mekën, nga e cila u detyruan të migronin, i Dërguari Fisnik përsëri i dha Aliut detyrën për të shkatërruar idhujt në Qabe. Pasi Aliu filloi të shkatërronte idhujt, ai recitoi ajetet që njoftuan ardhjen e së vërtetës dhe rrëzimin e falsitetit. Ai gjithashtu punoi me gjallëri për të përgatitur Qaben për të falur namazin para se i Dërguari i Zotit të mbërrinte. Haxhi i Lamtumirës ishte haxhi i parë dhe i fundit i kryer nga i Dërguari i Zotit. Ishte në Haxh kur Ai u shprehu lamtumirën pasuesve të tij. Në atë kohë, Aliu nuk ishte në Mekë. I Dërguari Fisnik e kishte dërguar atë në Jemen për të ftuar popullin e Jemenit në Islam.

[41] Hejthemi, Mexhmau Zeuaid, 9/125.

[42] Ibn Ebi Shejbe, Musannaf, 6/365 (32068).

Aliu i vizitoi njerëzit një nga një në shtëpitë e tyre për t'u përcjellë mesazhin. Dëshira e tij e vetme ishte të rrënjoste dashurinë e Zotit në zemra. Sapo dëgjoi për Haxhin e Lamtumirës së Profetit, ai e la Jemenin dhe u nis për Mekë. Si mund të mungonte Aliu në një vend ku Profeti Fisnik do iu drejtonte për herë të fundit bashkësisë së tij të zgjedhur? Rendi për në Mekë për t'u bashkuar me mijëra njerëz që qëndronin para Profetit në Arafat teksa Ai mbajti hutben e Tij të lamtumirës.

Nuk kishte as më të voglin dyshim lidhur me forcën e gjykimit të Aliut dhe zgjuarsinë e tij. Një ditë, një burrë erdhi tek ai për ta pyetur për diçka në lidhje kaderin. Aliu i tha:

"Ai është një oqean i pafund, dhe sapo të zhytesh në të, nuk do të dalësh më që aty."

Megjithatë, burri vazhdoi të ngulte këmbë. Aliu shtoi:

"Është një mister që i përket Zotit, ti nuk mund ta kuptosh, prandaj mos rrëmo kaq shumë për të."

Përkundrazi, burri nuk bindej dhe vazhdimisht këmbëngulte që të merrte një shpjegim. Aliu Zoti qoftë i kënaqur me të e pyeti:

"O ti që bën këtë pyetje! Zoti të krijoi ty në atë mënyrë siç deshi Ai apo siç deshe ti?"

"Ai më krijoi mua ashtu siç deshi Ai!" - u përgjigj burri. Pastaj Aliu tha:

"Fuqia e rregullimit është në zotërimin e Tij, dhe Ai urdhëron siç Ai dëshiron."[43]

[43] Hejthemi, Sauaiku'l Muhrika, 2/382; Mubarakfuri, Tuhfetu'l Ehuadhi, 6/279.

BRENGA E DITËS SË LAMTUMIRËS

Do vijë një ditë që edhe Drita e Pashuar do të "shuhet". Edhe Ai ishte gjithashtu një qenie njerëzore dhe si të gjithë të vdekshmit, do të nisej në lundrim drejt "Mikut të Lartësuar" pasi të kishte përmbushur misionn e Tij. Fatkeqësisht, ajo ditë kishte mbërritur. Maja më e lartë ishte pushtuar, dhe nuk kishte ndonjë nivel më të lartë në tokë për ta arritur. Kështu që, për Profetin Fisnik paqja dhe bekimi qofshin mbi Të kishte ardhur koha për të kaluar në botën e përtejme.

Aliu u shkri si një qiri pas perëndimit të Diellit të Pashuar. Humbja e një personi, i cili ka qenë subjekti më i vlefshëm në jetën e tij që nga dita e parë që ia kishte hedhur sytë, ishte një brengë e padurueshme që përfshiu horizontin e Aliut. Ai ishte i shokuar. Po të mos zotëronte një besim të fortë, ai do të kishte zgjedhur të shkonte bashkë me Të. Mirëpo, Aliun e prisnin shumë detyra të rëndësishme. Ishte i përgatitur në një mënyrë të pashoqe për ditët edhe më të vështira që kishte përpara.

Aty ishte gjithashtu dhe vullneti i mjeshtrit të mjeshtërve. Kur për Profetin kishte ardhur koha t'i hapte krahët për fluturim drejt botës së përjetshme, Aliu kishte për detyrë të merrej me angazhimet e varrimit.

Burimi i jetës, njeriu që i dha jetë universit tashmë nuk merrte frymë më sipas ligjeve të kësaj bote. Një zemër që i dha jetë shumë zemrave të tjera nuk rrihte më. Ai kishte dhënë nga trupi i tij për të ringjallur zemrat e pajeta të të tjerëve. Teksa sytë e tij fisnikë u kthyen drejt përjetësisë, edhe trupi i tij i pajetë rrezatonte një mesazh të qartë tek ata që e kuptonin. Drita që lindi në Mekë nuk duhej të kufizohej vetëm në Gadishullin Arabik. Ajo duhej të përhapej anekënd botës.

Larja e trupit të Profetit Fisnik do të ketë qenë shumë e dhimbshme për Aliun. Dukej sikur po e lante me lotët e tij, të cilët rridhnin rrëke. Detyra e mbështjelljes së trupit të tij me qefin dhe vendosja në varr i ishte dhënë po Aliut. Për një moment, gruaja e Aliut, Fatimja, e bija e Profetit tonë të dashur, kishte humbur kontrollin dhe filloi t'u bërtiste atyre që po varrosnin trupin e të Dërguarit:

"Si mund të hidhni dhè mbi të Dërguarin e Zotit!"

Përsëri, ishte Aliu ai që e ngushëlloi atë. Në ditët në vijim, ata të dy do t'ia ngulnin sytë njëri-tjetrit për të shpërthyer në lot tek kujtonin ditët që kishin kaluar me Profetin Muhamed paqja dhe mëshira e Zotit qofshin mbi Të. Çdo gjë u kujtonte Atë...

Ata e kishin gjetur veten nëpërmjet mësimeve të të Dërguarit Fisnik dhe i kishin ushqyer shpirtrat me njohuritë e Islamit për t'u bërë mishërime të gjalla të Kuranit. Ata kishin fituar aq sa ta vazhdonin vetë pjesën e mbetur të rrugës. I Dërguari i Zotit nuk ishte më me ta. Megjithatë, vlerat e jashtëzakonshme që ata kishin marrë nga Ai ishin të mjaftueshme për të ndriçuar jetët e tyre dhe për të zgjidhur problemet që mund të shfaqeshin në pjesën tjetër të jetës së tyre.

BUJARIA DHE THJESHTËSIA

Aliu ishte aq bujar, saqë edhe në ditët kur vetë vuante nga uria, do t'ua jepte atë pak ushqim që mund t'i gjendej në shtëpi atyre që kishin më shumë nevojë për të. Sipas Aliut, bota ka më pak vlera se flatrat e një mize. Njëherë, ai kishte thënë prerazi:

"Unë e kam ndarë botën nëpërmjet tri divorceve[44], me një betim për të mos u kthyer prapa."[45]

Një ditë ai pati një vegim në të cilin iu shfaq bota. Aliu i tha:

"Botë! M'u zhduk nga fushëpamja! Nuk më mashtron dot, shko gjej dikë tjetër!"[46]

Sipas Aliut, bota ishte një vend nga i cili përfiton edhe e mira, edhe e keqja. Megjithatë, Dita e Gjykimit ishte e pashmangshme, dhe ishte një ditë në të cilën do të mbizotërojë vetëm Fuqia e Zotëruesit të vërtetë. Gjëja të cilës ai i frikësohej më së shumti ishte përhumbja e vetes në çështjet e kësaj bote duke ndjekur tundimet materiale, e si pasojë, dështimi në përkujtimin e vdekjes.[47]

Siç kishte këshilluar edhe i Dërguari i Zotit, Aliu i mbylli të gjitha dyert që të çonin tek tundimet e kësaj bote dhe ia kushtoi jetën rrugës së Zotit. Kur u rikthye në Mekë, pas misionit të tij në Jemen, për t'iu bashkuar Haxhit të Lamtumirës së Profetit Fisnik, Aliu caktoi një person që ta përfaqësonte si lider të grupit të burrave që ishin nën mbikëqyrjen e tij. Në shenjë vlerësimi, përfaqësuesi i Aliut bleu rroba të reja për njerëzit për të cilët ai ishte përgjegjës, në mënyrë që të paraqiteshin sa më mirë para Profetit Fisnik. Sapo e pa këtë, Aliu bërtiti me zemërim:

"T'ju vijë turp! Ndërrojini këto rroba para se të arrijmë te i Dërguari Fisnik!"

Urdhri ishte respektuar, por kjo shkaktoi shqetësim mes ushtarëve. Ata ndiheshin të ofenduar. Kur u paraqitën para Profetit, ata u

[44] Termi "tre divorce" është një dekret i pakthyeshëm që përdoret për ndarjen në mënyrë të papajtueshme.

[45] Ebu Nuajm, Hiljetu'l-Eulija, 1/85.

[46] Po aty.

[47] Bejhaki, Shuabu'l-Iman, 7/369 (10614).

ankuan për ndryshimet e bëra me urdhrin e Aliut. I Dërguari Fisnik iu drejtua ushtarëve lidhur me këtë çështje dhe u tha:

"O njerëz! Mos u ankoni për Aliun. Ai është njeri parimesh të rrepta kur bëhet fjalë për shërbimin ndaj Zotit, kështu që mos u ankoni!"[48]

Personaliteti i Aliut nuk ndryshoi kurrë, ai mbeti i njëjti person pavarësisht shumë ndryshimeve që ndodhnin rreth tij. Koha nuk e ndryshoi atë, dhe nuk do të jetë kurrë e aftë ta bëjë këtë! Koncepti i takvasë, vetëdija dhe devotshmëria karshi Zotit, pati marrë nën kontroll botën e tij, ndaj, në bashkëveprim me njerëzit, ai nuk vepronte sipas ndjenjave të tij, por sipas vlerave të përcaktuara nga Zoti dhe i Dërguari i Tij. Ky qëndrim nuk ndryshoi madje as gjatë betejave. Në betejën e Sifinit, kur Muavija dhe njerëzit e tij e kishin vënë në pikëpyetje dhe synonin autoritetin e Aliut si Kalif, Ibn Abasi i tha atij, "Lufta është dredhi, përdor dredhi për t'i hutuar!"

Aliu iu përgjigj:

"Pasha Zotin, jo! Kurrë nuk do të ndryshoja fenë time për botën e tyre!"[49]

Edhe në ditët kur shpërndante mijëra dinarë për bamirësi, Aliu do e mbështillte belin me gurë për të përballuar urinë. Gjithmonë mendonte për të tjerët.[50]

Kishte ditë kur ai vuante nga uria, mirëpo vazhdonte të punonte, duke transportuar ujë nga puset dhe shpenzonte kohën për fituar para të mjaftueshme që të ushqehej. Pastaj vinte menjëherë përkrah Profetit.[51] Ai bënte jetë të thjeshtë. Kohën më të madhe e kalonte i shtrirë në rërë dhe i veshur me rroba të arnuara. Rrobat e tij ishin nga pëlhura të ashpra. Kur ishte pyetur se përse kishte zgjedhur të vishej në atë mënyrë, Aliu u përgjigj: "Kjo është më e paqshme." Ai argumentoi gjithashtu se edhe ata që nuk kanë zgjedhje tjetër pos të vishen në këtë mënyrë, do të ndihen më mirë tek e shihnin atë të veshur kësisoj.[52]

Një ditë, disa thanë se rrobat e tij nuk ishin të përshtatshme për

[48] Ibn Hanbel, Musned, 3/86 (11865).

[49] Taberi, Tarihu'l Umem ue'l Muluk, 2/704.

[50] Ibn Hanbel, Musned, 1/157 (1367).

[51] Al-Hannad, Zuhd, 2/385 (749).

[52] Po aty, 2/368 (705).

pozitën e Kalifit. Ata thanë se ai duhet të vishet me rroba të endura nga materiale cilësore. Ky ishte një propozim që ai e kundërshtoi vendosmërisht. Sipas tij, një Kalif nuk drejton me veshjet e tij. Kalifi udhëhiqte me ndjeshmërinë dhe përgjegjësinë që kishte karshi Allahut. Të shfaqurit sikur i kishte shkëputur të gjitha lidhjet me Zotin nuk ishte gjë me mend për t'u bërë. Pa kaluar shumë kohë, Aliu u përgjigj për qëndrimet e tij:

"Këto veshje më mbrojnë nga arroganca dhe mendjemadhësia. Njëherazi ato të shtojnë ndjenjën e qetësisë gjatë lutjeve të përditshme."[53]

Një ditë Aliu shiti shpatën e tij në pazarin e madh të Kufes, me qëllim që të blinte një copë pëlhure. Këtë kohë Aliu ishte udhëheqësi i myslimanëve dhe Kalifi i të Dërguarit të Zotit. Po të dëshironte, e gjithë pasuria e botës do të kishte qenë në dispozicion të tij, dhe asnjë nuk do ta kishte kritikuar. Megjithatë, ai e dinte se i Dërguari Fisnik dhe Profetët para tij e kanë bartur varfërinë në shpatullat e tyre si të ishte një stoli, pa shfaqur as hezitimin më të vogël.

Në ditën që Udhëzuesi i Madh paqja dhe bekimi qofshin mbi Të, kishte ndërruar jetë, mburoja e Tij ishte në duart e një hebreu që e mbante si garanci. Me mençurinë që Aliu mori nga Kurani, ai e dinte që Profeti Musa paqja qoftë mbi Të e kërkonte varfërinë nga Zoti i tij si të ishte një thesar i vlefshëm. Sipas tij, çdo gjë e dhënë në këtë drejtim do të konsiderohej pasuri e madhe. Profeti Isa gjithashtu paqja qoftë mbi Të zgjodhi të bënte jetë të varfër; parapëlqeu të vishte rroba të rreckosura duke i shpërfillur të gjitha joshjet e botës. Kjo është edhe arsyeja se përse shumicën e kohës bazamenti i Aliut ishin këmbët e tij, ndërsa shërbëtorët ishin duart e tij. Në vend që të hynte në borxh tek të tjerët, ai zgjidhte t'i bënte vetë punët e tij. Kur pyetej se përse, ai përgjigjej:

Të refuzosh të ndash pengesat e jetës me të tjerët ndërkohë që ata më pranojnë mua si kryetar të besimit më duket krejt e padrejtë. Pasha Zotin, nëse do të dëshiroja, do të mund të merrja mjaltin më të pastër, grurin më cilësor dhe veshjet më të shtrenjta. Megjithatë, kam frikë se do të pushtohesha nga tundimet e shpirtit tim trupor e të egos. Si rezultat i kësaj nuk do të arrij t'i vërej dot ata që vuajnë nga uria dhe varfëria. Aliu jo vetëm që bënte jetë tejet të thjeshtë, por këshillonte dhe ata

[53] Ibn Mubarek, Zuhd, 1/261 (756).

që kishte nën kontroll të vepronin kësisoj. Ai dëshironte që guvernatorët dhe qeveritarët e tij të bënin një jetë të njëjtë me atë të varfërve. Atyre të cilët e kritikuan, ai do t'u përgjigjej:

"Nëse kjo pasuri do të më përkiste mua, do ta kisha shpërndarë në mënyrë të barabartë midis njerëzve. Mirëpo, kjo pasuri i përket Zotit, dhe këta janë shërbëtorët e Tij."[54]

Ai po i referohej pasurisë së disponuar nga Thesari i Kalifatit dhe dëshironte që ajo të arrinte tek të varfrit dhe nevojtarët, jo tek ata që ishin në pushtet. "Zoti u ka dhuruar pasuri të pasurve në mënyrë që të mund të përfitojnë të varfrit. Nëse të pasurit do ta kryenin detyrën e tyre siç duhej, varfëria dhe uria do të mpakej," - thoshte ai herë pas here.[55]

Një ditë, një prej njerëzve të tij erdhi dhe e informoi se Thesari ka mbledhur një bollëk me pasuri. Me t'i dëgjuar këto fjalë, ai përlartësoi Allahun me fjalë të bukura. Pastaj menjëherë shkoi pranë përgjegjësit të Thesarit dhe deklaroi:

"O monedha ari! O argjend i ndritshëm! Ju nuk mund të më mashtroni! Shkoni trokisni në një tjetër portë!"

Më pas bëri një shenjë me dorën e tij, e cila tregonte se çdo gjë duhej shpërndarë. Në pak kohë, në Thesar nuk kishte mbetur asnjë monedhë e vetme ari apo argjendi.

Më tej, Aliu urdhëroi pastrimin e plotë të vendit. Aty për aty ai lavdëroi Zotin duke shqiptuar: "Allahu Ekber" dhe fali dy rekate namaz. Ai besonte se dy rekatet e falura aty do të dëshmonin në favor të tij Ditën e Gjykimit.[56] Pas vdekjes së Aliut, Dirar ibni Demrahu e qau atë me poezi. Në një elegji, Dirar shkruante:

E kujtoj Aliun tek thoshte një ditë, "O Botë! O Botë!
E di se e ke zbukuruar veten me stoli
dhe pret me padurim të vish tek unë. Mos e
harxho kohën më kot; se vetëm vet do lodhesh ti. Shko
kërko dikë tjetër nëse ke fuqi! Unë të kam ndarë
nëpërmjet ty tri divorceve, që më të mos kthehesh ti
në fjalën time. Ti ke një jetëgjatësi të shkurtër dhe standardet
e jetesës tënde janë të ulëta; megjithatë dëmet që shkakton

[54] Ibn Abdil Barr, istiab, 3/1111.

[55] Al-Bayhaqi, as-Sunanu'l-Kubra, 7/23 (12985).

[56] Sallabi, Ali ibn Abi Talib, 245-246.

janë të mëdha. Të të vijë turp! Udhëtimi është
i gjatë, ka shumë pengesa, e arsyet janë të mangëta!" [57]

Me ta dëgjuar këtë, Muavija eci drejt tij dhe tha: "Zoti pastë mëshirë për babanë e Hasanit. Ai ishte ekzaktësisht siç ju e përshkruat." Pastaj vazhdoi me një pyetje: "Ti pate shumë dhimbje pas vdekjes së Aliut. Sa e madhe ishte brenga jote?" Dirar u përgjigj: "Ndjeva dhimbjen që ndjen një nënë tek mban në krahë fëmijën e saj të mbytur!"[58]

Siç ishte udhëheqës në devotshmëri dhe drejtësi, Aliu ishte udhëheqës edhe në zemërgjerësi dhe bujari. Një ditë, ai priu në namazin e sabahut dhe ishte ulur me shokët e tij. Dukej i mërzitur. Shokët u shqetësuan nga paraqitja e tij, andaj u mblodhën dhe filluan të formonin rrathë rrotull tij. Në shenjë respekti, asnjëri nuk pyeti gjë prej gjëje. Ata thjesht dëshironin të ndanin mërzinë me të. Në vijim, rrezet e diellit në lindje ndriçuan pjesën e brendshme të xhamisë. Aliu e mori veten dhe u ngrit për të falur dy rekate namaz. Fytyra i ishte zbehur tek tundi kokën me dëshpërim. Pastaj filloi të fliste:

Pasha Zotin, unë i kam parë sahabët e Profetit.
Mjerisht, nuk mund të gjej asnjë si ata sot. Pa
dyshim, në mëngjes, shikonit ndriçimin e natës mbi fytyrat e tyre.
Ata e kalonin natën në sexhde dhe duke lexuar
Kuran. Ata luteshin tërë natën, herë të
ngritur në këmbë e herë shtrirë. Kur e
kujtonin Zotin, dridheshin si një pemë dhe
qanin deri sa rrobat e tyre njomeshin me lot.[59]

Sikundër theksoi Aliu në predikimin e tij të famshëm, një besimtar i përsosur duhet të zotërojë dy cilësi të njënjëshme: diturinë dhe aftësinë e meditimit shpirtëror. Për më tepër, një besimtar duhet të heqë dorë nga tundimet e kësaj bote. Jeta e pashmangshme e ahiretit ishte mbretëria e vërtetë e të gjitha qenieve njerëzore. Teksa bijtë e tokës e harxhuan jetën e tyre duke vrapuar pas botës kalimtare, ata të cilët i kanë sytë të fiksuar tek përjetësia e përdorën këtë botë si një shkallë ngjitjeje për të siguruar jetën e një lumturie të përjetshme. Kjo ishte mënyra e vetme, dhe një njeri i cili do që ta provojë këtë,

[57] Ebu Nuajm, Hiljetu'l Eulija, 1/85.

[58] Po aty.

[59] Ebu'l Ferexh, Sifatu's Safuah

duhet të përmbahet nga tundimet trupore dhe t'i përdorë energjitë e tij në kërkim të kënaqësisë së Zotit.

Vërtet, jeta në tokë është shumë e shkurtër, dhe për të fituar lumturinë e përjetshme, njeriu duhet ta bëjë këtë udhëtim të shkurtër me shumë durim. Për të pasur sukses, njeriu duhet të jetojë siç kanë jetuar paraardhësit, duke rënë në sexhde gjatë natës dhe duke kërkuar kënaqësinë e Zotit gjatë ditës. Po, këta sahabë të pashoq të Profetit i shfrytëzuan netët e tyre në mënyrë aq të përsosur, sa që gjatë ditës, fytyrat e tyre ishin aq të zbehta, sa njerëzit mendonin se ishin të sëmurë, paçka se nuk ishin, dhe nga ana tjetër ata nuk hiqnin dorë së jetuari jetë normale. Kishte një nuancë të rëndësishme këtu, dhe ajo ishte më e rëndësishme nga çdo gjë që mund të merret me mend.

Aliu po ashtu ishte tejet i thjeshtë. Ai do të ishte vetë që do t'i kryente pazaret e shtëpisë. Kurrë nuk do të lejonte ndonjë njeri tjetër që t'i transportonte çantat; madje edhe ata që këmbëngulnin pa pushim, nuk lejoheshin.[60] Kur futej në një dyqan bashkë me shërbëtorin e tij, Aliu priste deri sa shërbëtori të zgjidhte një veshje për vete, dhe pastaj imami zgjidhte një nga ato që ngeleshin.[61] Ai dhuronte nga malli i tij gjatë gjithë ditës dhe natës, si në fshehtësi ashtu dhe haptazi. Nuk dëshironte të zotëronte asgjë me vlerë.[62] Gjatë tërë jetës, Aliu e harxhoi të gjithë kohën dukë u përpjekur të përçonte mesazhin e besuar, të cilin e kishte marrë nga i Dërguari Fisnik, tek të gjithë ata që mundi të arrinte.

Kishin propozuar ndërtimin e një pallati kalifati për të, por Aliu refuzoi me forcë, duke thënë: "Unë kurrë nuk do të kaloj në një pallat që nuk ka të ardhme!"

Çfarë mendoni? A nuk vazhdon Aliu Zoti qoftë i kënaqur me të të na mësojë dhe këshillojë si një dijetar që jeton akoma. A nuk është ky një fakt që sot, ai vazhdon t'i udhëheqë besimtarët me devotshmërinë dhe maturinë shembullore nga kënaqësitë e kësaj bote?

Me të vërtetë ai mund të mos jetë fizikisht mes nesh, por kjo ndarje mund të konsiderohet si një pikëllim i përkohshëm. Për më tepër, kur ne analizojmë thesaret e çmuara që i kishte dhuratë nga

[60] Hanbel, Fedailu's Sahabe,1/549 (916).

[61] Po aty, 1/544 (911).

[62] Po aty, 1/539 (899).

Zoti, bujarinë, mirësinë, durimin, rezistencën, urtësinë, njohuritë dhe veprat e mira, ne kuptojmë se ai është ende në veprim dhe vazhdon të shpërndajë bujarisht perlat e mençurisë tek ata të cilët trokasin në derën e tij.

VITE TË MUNDIMSHME MES EKSTREMIZMIT DHE SHPËRFILLJES

Të ishe kaq i afërt me të Dërguarin e Zotit nënkuptonte gjithashtu se duhej të përballeshe me prova dhe vlerësime të vazhdueshme. Afërsia me autoritetin shpesh nënkuptonte gjithashtu përgjegjësi nga më të rëndat dhe llogaridhënie. Njeriu duhej të ishte shumë i kujdesshëm në imitimin e personit përfaqësues. Gjithashtu ishte e rëndësishme të ishe vigjilent dhe syçelë kundrejt atyre që dëshironin të përfitonin nga afërsia e tyre me Profetin.

I Dërguari Fisnik, i cili ishte më i dashuri i të gjithë njerëzve dhe model kryesor për të gjithë heronjtë vetësakrifikues, ishte gjithmonë i gatshëm të vinte të tjerët para vetes së tij, duke u kujdesur vijimësisht për ta. Ai e harronte urinë e Tij dhe nëse kishte një pikë qumësht, do t'ua jepte personave që kishin nevojë për të. Shpesh qëllonte që të dhuronte edhe këmishën e shtatit, dhe në këmbim nuk priste asgjë prej gjëje. Kur nuk kishte asgjë për të dhënë, ai do të premtonte për ta ndihmuar më vonë personin në nevojë. Profeti Fisnik kurrë nuk i tha "jo" ndonjë kërkese për ndihmë dhe përgjatë të gjithë jetës së tij nuk ktheu asnjeri duarbosh nga dera e tij.

Aliu ishte nxënës i Vulës së Profetëve; kështu që, ai u soll ekzaktësisht si Udhëzuesi i tij Fisnik. Kishte edhe raste kur privohej nga diçka për hir të afrisë. Duke qenë se ishte në shërbim të një misioni të tillë kaq fisnik si profetësia, Ai duhej të bënte një jetë të thjeshtë dhe të mos priste asgjë nga kjo botë kalimtare, bash sikundër bënte Zotëruesi i profetësisë. Aliu ishte nga njerëzit e dorës së parë që e përjetuan këtë shembull, kështu që ai e dinte përpikërisht se si të vepronte kur paraqiteshin situata të caktuara. Një herë, bija e dashur e Profetit, Fatimja, kërkoi shërbëtor, por kjo kërkesë iu kthye mbrapsht. Në të njëjtën mënyrë, edhe kushëriri i tij Ibni Abasi kërkoi udhëheqjen, dhe kërkesa iu hodh poshtë.

Pas rimarrjes së Mekës, Aliu mendoi të kryente shërbime të caktuara rreth Qabes. Ai ia kishte bërë të ditura qëllimet e tij Profetit, i cili e thirri dhe i tha: "Pa dyshim, ti e ke marrë pjesën që të takon." Më pas, Profeti Fisnik ia dha çelësat e Qabes mbajtësit të mëparshëm,

Osman ibni Talhasë[63]. Ajo çka nënkuptonte Profeti ishte që "në këtë botë, detyra jote është të punosh për kënaqësi të Zotit dhe të veprosh me ndjenjë përgjegjësie". Familja e Profetit Muhamed ishte përqendruar vetëm në dhënie, nocioni i "marrjes" ishte fshirë një herë e mirë nga fjalori i tyre. Ata jepnin dhe ndihmonin pa pritur asgjë në këmbim, madje nuk kishin pritshmëri as për një falënderim të thjeshtë apo kompliment nga kushdo qoftë.

Kur njerëzit u zotuan për besnikëri para Aliut në kohën që u bë Kalif, ai u emërua udhëheqës i një prej shteteve më të fuqishme mbi tokë. Shumë njerëz do të kishin ëndërruar të arrinin në një pozicion të tillë, mirëpo Aliu kurrë nuk e çoi në mend ta përdorte këtë pozicion për përfitime vetjake. Përkundrazi, ky pushtet dhe ky autoritet ishte kthyer në makth për Aliun. Nëse do të ishte lënë në dorën e tij, ai do ta kishte hequr këtë titull nga shpatullat dhe do të ishte larguar sa më larg të kishte mundur.

Me sa duket, ndërkohë që disa do të ishin kënaqur nga kjo, të tjerët u shqetësuan së tepërmi. Si përfundim, Aliu u vu në objektivin e disave. Në të vërtetë, gjithsecili dëshironte diçka, dhe ata që nuk mbetën të kënaqur me paanshmërinë, kërkuan mjete të tjera për të kënaqur shpirtin e tyre trupor. Rrjedhimisht, trashëgimtari i Profetit Fisnik u kthye në shënjestër të shigjetave të tyre helmuese. Profeti Fisnik ia kishte bërë të qartë këtë Aliut një herë, teksa i kishte thënë:

O Ali! Ti do të bëhesh si Isai, biri i Merjemes. Disa prej hebrenjve ishin të pakënaqur me të dhe ngritën akuza kundër nënës së tij. Ndërsa disa të krishterë e ngritën në nivele ku nuk mund të jetë; kjo ishte rrjedhojë e dashurisë së tyre të madhe për të. Ata e kishin humbur drejtpeshimin.[64]

Përgjatë kalifatit të tij, Ai luftoi me këto dy mendime të skajshme. Disa e donin dhe e vlerësonin kaq shumë, sa shkuan deri aty sa ta hyjnizonin, teksa disa të tjerë e akuzonin për blasfemi.

Madje edhe në ditën e ceremonisë mortore të Profetit Muhamed, kishte nga ata që iu qasën duke i thënë që ai duhej të ishte Kalifi i radhës. Disa syresh shkuan në ekstrem duke u zotuar se do të formonin ushtri për të mbështetur udhëheqjen e tij. Megjithatë, Aliu i shtyu mënjanë të gjithë duke i thënë njërit prej atyre që i kishte ardhur me

[63] Abdur Rezzak, Musannaf, 5/84 (9074).

[64] Bejhaki, Sunenu'l Kubra, 5/137 (8488).

një propozim të tillë:

"O Ebu Handhala! Po më propozoni diçka që nuk pajtohet me natyrën tonë! Unë e kam mbyllur atë derë, e kam kyçur në një mënyrë të tillë saqë s'do të mund të hapet kurrë më."[65]

Me një qëndrim të tillë të palëkundur, Aliu u bllokoi rrugën të gjithë atyre që dëshironin ta provokonin. Pa kaluar shumë kohë, ai iu zotua Ebu Bekrit për besnikëri.

Pas vdekjes së Profetit, Aliu u përpoq shumë ta bindte veten se i Dërguari Fisnik nuk ishte më në mesin e tyre, por ishte e pamundur të mësoheshe me një jetë pa Të. Ngado që shkonte, i dukej sikur shikonte siluetën e tij, teksa zëri i tij i buçiste në veshë. Ngushëllimi i vetëm i Aliut ishte Fatimja, gjëja më e çmuar të cilën ia kishte besuar Profeti. Fatimja ishte trëndafili i shtëpisë së tij, por pa kaluar shumë kohë, ajo iu bashkua të atit duke e lënë Aliun të vetmuar në dhimbjen dhe misionin e vështirë. Shqetësimi i saj i vetëm ishin fëmijët, të cilët do të mbeteshin jetimë. Po kërkonte një rrugëzgjidhje, për dikë që të kujdesej për fëmijët e saj; për rrjedhojë, ajo i propozoi Aliut që të martohej me vajzën e motrës së saj, Zejnebit, Umamen, pasi ajo të ndërronte jetë. Ky ishte vullneti i Fatimes.

Vetëm gjashtë muaj pasi kishte ndërruar jetë Profeti Muhamed paqja dhe bekimi qofshin mbi Të atij dhe disa sahabëve të tjerë të dashur iu bashkua edhe Fatimja. Burimi i vetëm i ngushëllimit për Aliun nuk jetonte më.

Edhe pse ka disa raporte që nënkuptojnë se fillimisht Aliu kishte shtyrë zotimin e tij ndaj Ebu Bekrit, realiteti është se ai e ka dashur dhe respektuar atë kaq shumë, saqë i kishte caktuar pas një prej djemve të tij. Kur Ebu Bekri ndërroi jetë, Aliu u ul ndanë tij dhe tha:

Zoti të mbështjelltë me mëshirë, o Ebu Bekr!
Pasha Zotin, ti ishe i pari që përqafove Islamin!
Ishe më i sinqerti në lidhje me fenë,
dhe më i afërti në lidhjen me Zotin.
Në një kohë kur gjithkush e mohoi Profetin,
Ti dëshmove për profetësinë e tij.
Kur nuk kishte asnjë që të ndihmonte,
ti solle gjithçka zotëroje dhe e vendose para tij.
Pasha Zotin, ti ishte fortesa e myslimanëve

[65] Tabari, Tarihu'l Umem ue'l Muluk, 2/237.

dhe makthi i jobesimtarëve. Logjika dhe argumentet tuaja nuk kanë qenë kurrë
të pafuqishme, dhe gjithmonë e ke ruajtur gjykimin tënd brilant.
Kurrë nuk ke ditur se çështë frika!
Siç ka theksuar edhe i Dërguari i Zotit,
edhe pse nuk ishe fizikisht i fortë,
ti zotëroje besim të çeliktë.
Për më tepër, ti ishe njeri i thjeshtësisë.
Përfitofshim edhe ne nga shpërblimi yt!
Zoti na mbroftë nga devijimi dhe humbja e rrugës pas largimit tënd![66]

Aliu ishte i paarritshëm kur vinte puna tek trimëria dhe bujaria; ai gjithashtu kishte personalitet të pakrahasueshëm kur drejtësia vihej në pikëpyetje. Një ditë, i pyeti ata që ndodheshin rreth tij:

"Kush është qenia njerëzore më e guximshme?

"Ju jeni, o udhëheqës i myslimanëve", - u përgjigjën ata.

"Jo, nuk jam unë", - tha Aliu, i cili vijoi të shpjegonte: "Ebu Bekri ishte më guximtari. Gjatë betejës së Bedrit, ne ngritëm një hije për të Dërguarin Fisnik. Kur u pyet se kush do të mbronte Profetin nga jobesimtarët, betohem në Zot se Ebu Bekri ishte i pari që e kërkoi këtë detyrë. Ai nxori shpatën dhe mori qëndrim mbi të Dërguarin e Zotit. Pa më të voglin dyshim, ai ishte më i guximshmi nga të gjithë njerëzit."[67]

Aliu e donte dhe e respektonte Ebu Bekrin kaq shumë, dhe ndjenjat ishin të ndërsjella. Ebu Bekri dëshironte gjithmonë ta shikonte Aliun në krah të tij. Kurdo që do të përballej me probleme dhe çështje të ndërlikuara, ai do të thërriste Aliun dhe do t'i thoshte:

"O Ebu Hasan! Na trego një rrugëdalje!"

Kur Ebu Bekri ndërroi jetë dhe Omeri u emërua në postin e tij, Aliu ishte një nga të parët që u zotua për besnikëri ndaj tij. Imami rezervoi vendin e tij në këshillin ee të parëve, duke siguruar kështu mbështetjen më të madhe për Omerin. Asnjë nuk mund të ishte më i sinqertë dhe zemërhapur se Aliu kur ofronte këshillat e tij. Ishte kaq i dobishëm, sa një ditë Omeri ndjeu nevojën të thoshte: "Pa Aliun,

[66] Hejthemi, Mexhmau Zeuaid, 9/48.
[67] Po aty, 9/47.

Omeri do të ishte shkatërruar!"[68]

Nganjëherë, kur Omeri përballej me çështje të ndërlikuara në mungesë të Aliut, do të thoshte: "Ka një çështje të vështirë për t'u zgjidhur, por Ebu Hasani nuk ndodhet përreth që të na ndihmojë."[69]

Ishte Aliu ai që sugjeroi që kalendari mysliman duhet të nisë me Hixhretin, apo me shpërnguljen e Profetit në Medinë në vitin 622. Omeri e pranoi menjëherë propozimin e tij duke e komplimentuar Aliun për idenë e goditur, "Mes nesh, Aliu është më i sakti në gjykim!".[70]

Me vdekjen e Omerit Zoti qoftë i kënaqur me të u hapën edhe portat e kryengritjes dhe rebelimit. Ata që do të vinin pas tij i prisnin ditë të vështira. Aliu ishte në mesin e atyre që po qanin për Omerin. I pyetur se përse qante me ngashërim, ai tha: "Po qaj për Omerin! Vdekja e tij ka hapur një zbrazëti të tillë në Islam, e cila nuk do të mbyllet dot deri në ditën e Gjykimit."

Omeri kishte zgjedhur gjashtë persona si anëtarë të një komiteti që do të emëronin kalifin e radhës. Aliu ishte në mesin e tyre, dhe njëherazi anëtari i parë që iu zotua për besnikëri Osmanit Zoti qoftë i kënaqur me të.

Mirëpo, Osmani nuk zotëronte autoritetin e Omerit. Tek ai dhembshuria dhe mëshira peshonin shumë më tepër. Osmani ishte thesar i pasur tolerance. Mjerisht, kjo përbënte një mundësi për ata që nuk mundnin të ngrinin zërin dhe të fillonin fushatat e tyre nxitëse gjatë kohës së Omerit. Kështu filluan të krijohen provokime dhe përçarje.

Në të katër anët e qytetit po shfaqeshin rebelime sikur kërpudhat pas shiut. Gjatë udhëheqjes së Osmanit, Aliu luajti një rol shumë të rëndësishëm në një përpjekje për të ndaluar zhvillimet negative të kurdisura kundrejt kalifatit. Osmani kishte refuzuar të luftonte kundër rebelimeve, ndërsa Aliu ishte në mesin e atyre që mendonin se duhej të luftonin. Teksa konfliktet u përshkallëzuan, Aliu vendosi bijtë e tij, Hasanin dhe Hysenin para shtëpisë së Osmanit në mënyrë që ta ruanin ndaj sulmeve.

Por kaderi nuk mund të ndryshohej, dhe shtëpia e Osmanit u

[68] Ibn Abdil Berr, Istiab, 3/1103.

[69] Po aty, 3/1102-1103.

[70] Po aty, 3/1102

sulmua. Rebelët u futën në shtëpinë e tij dhe e martirizuan Kalifin teksa recitonte Kuranin e shenjtë.

Aliu e mori lajmin e martirizimit nga Hasani dhe Hyseini. Ata ishin jashtëzakonisht të trishtuar ngase nuk mundën të bënin asgjë për ta shpëtuar. Aliu ishte i zemëruar me ta, aq sa ata nuk e kishin parë kurrë në një gjendje të tillë babanë e tyre. Nëse Osmani ka rënë dëshmor, atëherë pse janë ende gjallë nipërit e të Dërguarit të Zotit? "Në qoftë se nuk mundët ta mbronit, atëherë ju duhej të kishit vdekur tok me të!", - u bërtiste Aliu të bijve.[71]

[71] Teufik Ebu Alam, Ehlu'l Bejt'ul Islam Ali, 91.

VESHJA E PETKUT TË KALIFIT

Pas martirizimit të Osmanit, situata u përkeqësua. Rebelimet dhe konfliktet u shumëfishuan, duke hedhur hije të errët mbi qytet. Këto ishin kohët të cilat i Dërguari Fisnik i kishte përshkruar me detaje. Edhe pse Aliu dëshironte të largohej nga gjithçka, kaderi vendosi petkun e Kalifit mbi shpatullat e tij. Ishte një kohë në të cilën, për të vendosur paqen, popullit i duhej një lider brilant si Aliu. Allahu e kishte ruajtur këtë shpirt trim që ishte rritur pranë Profetit që të merrte përgjegjësinë e udhëheqjes së myslimanëve në kohë të tilla të problematike.

Aliu kishte qenë mbështetësi më i madh i tre kalifëve që kishin shërbyer para tij, dhe nuk kishte pritshmëri nga kjo botë kalimtare. E lëshoi veten në krahët e vetmisë, duke u endur si i mexhnun. Kishte rezerva të mëdha për të ardhmen dhe ishte tej mase i pikëlluar. E dinte se do të vinin tek ai, teksa pritmëritë e tyre ndaj kësaj bote ishin rritur.

Mirëpo, askush tjetër nuk mund t'u jepte fund mosmarrëveshjeve të vazhdueshme. Kur u mor në konsideratë për pozicionin e Kalifit, ai u rrek të qëndronte larg. Fatkeqësisht, as Talha, as Zubejri, as Sa'd ibni Ebi Uakasi dhe as Abdullah ibni Omeri nuk mund të merrnin përsipër një detyrë të refuzuar nga Aliu. Të gjithë sytë kërkonin atë. Aliu nuk mund të qëndronte larg për shumë kohë ngase duhej të falte xhumanë, kështu që përfundimisht duhej të vinte në xhaminë e Profetit. Atë ditë, ai u zgjodh kalif i myslimanëve me vendim të njëzëshëm. Aliu nuk kishte zgjidhje tjetër, pasi edhe liderët e komunitetit kishin ardhur dhe i ishin zotuar për besnikëri.

Përderisa detyra e rëndësishme iu besua atij, ai duhej të shërbente në mënyrën më të përshtatshme. Me të vërtetë, ishte e domosdoshme që Aliu të shkonte në Kalifat duke shfaqur përpjekjet e nevojshme për të mbajtur lart flamurin e Islamit.

Në të vërtetë, posti nuk nënkuptonte asgjë për të, sikundër tha edhe një i njohur:

"Aliu nuk kishte ç'të përfitonte nga posti i kalifit. Përkundrazi,

posti i kalifit do të dekorohej me praninë e Aliut."[72]

Mjerisht, vrasësit e Osmanit qarkullonin lirshëm në popull, dhe një grup i madh personash fshihte identitetin e tyre. Për më tepër, ata erdhën tok së bashku dhe të gjithë njëzëri pretenduan se ishin vrasësit e Osmanit.

Kjo ishte një periudhë në të cilën përpjekjet për të shfuqizuar autoritetin ishin të shumta. Në rrethana të tilla trazirash, vënia nën kontroll e bandave të rrugës ishte e pamundur. Teksa ndërdyshja u përshkallëzua në selinë e kalifatit, rebelimi ishte përhapur edhe në rajonet administrative përreth.

Këto rajone kishin nevojë për vëmendje që në krye të herës, kështu që Aliu e nisi udhëheqjen e tij duke u marrë me guvernatorët. Ai emëroi guvernatorë të rinj në rajonet ku kishte probleme të qenësishme. Ata që paraqiteshin të plogësht dhe nuk i kryenin detyrat me efikasitet, u thirrën përsëri në administratën qendrore duke u zëvendësuar me gjak të ri. Guvernatorët e rinj të emëruar në Basra, Jemen, Kufe dhe Egjipt tashmë kishin filluar shërbimin e tyre. Mirëpo, Suhejl ibni Hunejfi, i dërguar me shërbim në Damask, ishte kthyer mbrapsht nga guvernatori i mëparshëm, Muavija, i cili kishte kundërshtuar emërimin e ri.

Ky ishte një tregues i ditëve të vështira që shtriheshin në horizont. Si fillim, Aliu i shkroi një letër Muavijes, në të cilën e ftonte atë në paqe. Mirëpo, ajo që pasoi tregoi se gjërat ishin më keq nga ç'dukeshin. Teksa hapi përgjigjen e Muavijes, Aliut i rrodhën lot. Ishte vetëm një fjali e vetme ku thuhej: "Nga Muavija, biri i Ebu Sufjanit, për Aliun, birin e Ebu Talibit!"

Një hije e zbehtë mbuloi fytyrën e Aliut pasi kjo nënkuptonte se kalifati i tij nuk njihej nga Muavija. Pa kaluar shumë kohë, lajmi i keq që erdhi nga Damasku rezultoi i vërtetë; Muavija po përgatiste një ushtri të madhe me qëllim që të marshonte kundër kalifit.

Në një tjetër zonë, nëna jonë Aishja ishte në Mekë për të kryer umren, kur dëgjoi se Osmani ishte rrëzuar dëshmor. Atë e përshkoi një ndjenjë e madhe trishtimi: Si mund të vritej aq mizorisht kalifi i të Dërguarit Fisnik nga banditët rrugaçë?

Gjithkush dëgjoi lajmin u mblodh përreth Aishes. Në mesin e sahabëve kishte pikëllim të madh. Sahabë të tillë si Talha dhe Zubejri

[72] Hatib Bagdadi, Tarihu'l Bagdad, 1/135.

kishin ardhur gjithashtu në Qabe për të kërkuar ngushëllim.

Gradualisht rrugët u kryqëzuan në Mekë dhe u mor vendim për të marrë hak ndaj atyre që kishin vrarë brutalisht Osmanin. Tashmë ishte mbledhur një grup i madh i cili kërkonte të lëvizte drejt Basrës. Qëllimi ishte i mirë, por kush do e merrte kontrollin e një grupi të tillë kaq të madh?

Ndërkohë, pas letrës që mori nga Muavija, Aliu kishte përgatitur një ushtri të madhe dhe marshoi drejt Irakut për të rivendosur autoritetin në vend. Ai ishte përgatitur duke supozuar se lëvizja e tij mund të përfundonte në betejë. Sipas Aliut, për sa kohë nuk kishte siguri në Damask, rajoni ishte një minë me sahat në prag të shpërthimit.

Në këtë gjendje, Aliu dëgjoi lajmin se Aishja, Talha dhe Zubejri ishin rrugës për Basra në krye të një grupi të madh, i cili kërkonte hakmarrje. Aliu u trondit dhe ngriu në vend me të dëgjuar lajmin. U zbeh në fytyrë. O Zot! Ç'sprovë ishte kjo? Aq e lehtë sa ç'ishte t'i provokoje turmat, aq e vështirë ishte t'i bëje zap ato. Turma të mëdha, të tilla si këto, mund të dilnin lehtësisht nga kontrolli.

Natyrisht, pikë së pari duhej të bindeshin personat që kishin lënë Mekën me qëllime të mira. Sigurisht që vrasësit e Osmanit si përfundim do të kapeshin dhe do të dënoheshin për krimin e tyre të pamëshirshëm, mirëpo duke qenë se aktualisht kishte trazira shoqërore, kalifi duhej të merrej më parë me vendosjen e rendit dhe të qetësisë. E për këtë Aliu kishte nevojë për kohë. Për më tepër, ekzistonte një sistem qeverisës i cili përfundimisht do të gjente fajtorët dhe do t'i dënonte. Ndërmarrja e veprimeve irracionale mund të përfundonte në katastrofë dhe mund të shkonin dëm shumë jetë njerëzish. Qëllimet e mira nuk mjaftonin për të zgjidhur problemet. Shpeshherë, informacioni i pamjaftueshëm vetëm sa i shtonte benzinë zjarrit.

Me të analizuar gjendjen në tërësi, teksa po lëvizte në drejtim të Irakut për të vënë nën kontroll rrezikun potencial në Damask, Aliu ndryshoi drejtim dhe marshoi në drejtim të Basrës.

Dy grupet e mëdha u takuan në Dhikar…

VËLLEZËRIT SPROVOHEN NGA VËLLEZËRIT E TYRE

I Dërguari Fisnik u përpoq jashtëzakonisht shumë që të përcillte mesazhin hyjnor ashtu siç i ishte shpallur, por kishte lënë Aliun që të merrej me çështjet e ndërlikuara që mund të ngriheshin në të ardhmen, përsa i përket interpretimit të ajeteve. Aliu kaloi me sukses shumë ditë të vështira, u bë dëshmitar i të gjithë dimensioneve të sprovave mes vëllezërve dhe bëri mjaft sakrifica për të mbrojtur pandashmërinë e Islamit.

Në njërën prej këtyre ditëve të vështira, ai ndihej kaq i pashpresë, sa ndjeu nevojën që të shpjegonte se çfarë mendonte për të i Dërguari Fisnik: Betohem në Zotin që çan farat dhe kultivon bimët, i Cili shpërndan organizmat që jetojnë në faqe të tokës, se Profeti Fisnik më ka premtuar: *"Besimtarët do të më duan dhe hipokritët do të më inatosin."*[73]

Në një rast tjetër, i Dërguari Fisnik i përmendi emrin në mungesë, duke thënë se: *"Hipokritët nuk e duan, ndërsa besimtarët nuk e mallkojnë atë."*[74]

Për këtë arsye, disa sahabë të tillë si Xhabiri dhe Said Hudriu thanë: *"Gjatë kohës që i Dërguari i Zotit ishte në jetë, ne arrinim të kuptonim nëse një person ishte hipokrit apo jo, thjesht duke parë sjelljen e tij kundrejt Aliut."*[75]

Pa dyshim, Administruesi i kohës dhe i hapësirës, i Cili i kishte dhënë misionin Profetit, e kishte informuar atë edhe për zhvillimet që do të zinin vend në të ardhmen. Ai i dinte problemet me të cilët do të përballej Aliu në vijim, kështu që u la informacione të rëndësishme disa personave të caktuar në mënyrë që të mund të përballeshin me vështirësitë në momentin që ato të nxirrnin krye. Ky informacion do të përdorej si mjet për të gjykuar ata që do të zinin vend përkrah Aliut, dhe ata që do të rebeloheshin kundër tij në ditët e konfliktit.

Aliu ishte emëruar kalif gjatë ditëve të turbullta të trazirave dhe duroi shumë vështirësi mes ekstremeve dhe pamjaftueshmërive.

[73] Ibn Ebi Shejbe, Musannaf, 6/365 (32064).

[74] Po aty, 6/372 (32114).

[75] Ibn Abdil Berr, Istiab, 3/1110.

Konfliktet nuk kufizoheshin vetëm tek ata që nxisnin përçarjen, por përmes nxitjeve dhe provokimeve u zhytën në kaos edhe njerëzit e drejtë dhe qëllimmirë. Ishte tepër e lehtë të bije pre e dyshimeve; Osmani kishte rënë dëshmor, ndërsa vrasësit e tij ende nuk ishin kapur. Për më tepër, qindra persona deklaronin se ishin vrasësit e Osmanit.

Detyra e Aliut ishte tejet e vështirë. Edhe ai dëshironte t'i gjente vrasësit dhe t'i ndëshkonte, por kishte nevojë për pak kohë. Ata që nuk kishin durim kërkonin rezultate të menjëhershme, kështu që filluan të ushqenin njëfarë pakënaqësie karshi kalifatit. Përshkallëzimi i situatës, e cila përfundoi në rebelimin e harixhive, solli lindjen e dy incidenteve të mëdha, të Xhemelit dhe të Sifinit. Kërkimi i vrasësit të një personi çoi në gjakderdhje akoma më të mëdha.

REALITETE TË DHIMBSHME DHE PARAJSA

Kalifi Ali Zoti qoftë i kënaqur me të ndjeu tek iu prenë krahët me të dëgjuar lajmin për turmën e madhe, përfshirë Aishen, Zubejrin dhe Talhanë Zoti qoftë i kënaqur me ta, teksa ishin mbledhur për të kërkuar drejtësi të menjëhershme për vrasjen e Osmanit. Ai tha:

"A ia keni idenë se me kë po sprovohem unë? Me Aishen - më të bindurën e të gjitha qenieve njerëzore, me Zubejrin - më të rreptin, me Talhan - më gjeniun, dhe me Ja'lën - më bashkëpunuesin…"[76]

Pa humbur kohë, ai u dërgon Ka'ka ibni Amrin si lajmëtar. Ai kërkonte t'i bindte ata sa më parë të ishte e mundur, pasi mund të parashikonte çfarë mund të ndodhte. Aliu duhej ta zgjidhte problemin para se të bëhej i pazgjidhshëm. Ka'ka erdhi tek Aishja dhe e pyeti me mirësjellje se përse kishin ardhur.

"Për të vendosur paqe mes njerëzve!", - u përgjigj Aishja.

Në vijim ai u bëri të njëjtën pyetje edhe Zubejrit dhe Talhas. Përgjigjja e tyre nuk ndryshonte nga e Aishes. Me të dëgjuar këto përgjigje, ai i pyeti tok:

"Dhe si keni ndër mend ta arrini këtë?"

"Duke gjetur dhe ndëshkuar vrasësit e Osmanit", - thanë ata.

Ka'ka mori ekzaktësisht të njëjtën përgjigje që priste, kështu që iu gjegj:

"Le të supozojmë se ju i vratë vrasësit nga Basra. A do të ndiheni më mirë pasi t'i vrisni këta njerëz? Në këtë konflikt, juve do t'ju duhet të vrisni 600 njerëz dhe më pas 600 të tjerë kanë për të mbushur rrugët. Ju dëshironi të ndëshkoni vetëm vrasësin e Osmanit, Harkus ibni Dhuhejrin. Mirëpo, nuk do të arrini ta kapni pasi gjashtëmijë njerëz e mbrojnë duke pretenduar se janë ata vrasësit e Osmanit. Në këtë situatë, a nuk duhet t'i jepni Aliut një mundësi që t'i gjejë zgjidhjen kësaj çështjeje? Pa dyshim që edhe ai dëshiron ta ndëshkojë vrasësin e Osmanit, por pikë së pari, ai dëshiron të vendosë rregull. Pastaj, ai patjetër që do ta

[76] Ibn Hajar, Fathu'l-Bari, 13/55.

kapë vrasësin dhe do ta ndëshkojë ashtu siç ai e meriton."

Në këtë pikë, Aishja ndërhyri:

"Na thuaj mendimin tënd personal mbi këtë çështje, Ka'ka!"

"Unë ju këshilloj të ruani qetësinë dhe të mos merrni vendime të pamenduara mirë. Përtërini zotimet tuaja ndaj Aliut dhe bëhuni figura kryesore të paqes dhe të drejtësisë, siç keni qenë edhe më parë. Mos lejoni këta nxitës të kaosit që të përfitojnë nga situata.", - argumentoi Ka'ka.

Fjala e tij kishte qenë tejet emocionuese, dhe u duk sikur problemi po shkonte drejt një zgjidhjeje më paqësore. Ka'kaja u rikthye tek Aliu dhe i shpjegoi gjithçka kishte ngjarë. Me të dëgjuar lajmin, Aliu u gëzua jashtë mase. Atë e kënaqte fakti se problemi mund të zgjidhej pa qenë nevoja të derdhej gjak myslimani. Në ato çaste, nuk kishte më të lumtur se Aliu.

Teksa gjendja në Basra u qetësua, Aliu mendoi se mund të kthehej kah Damasku që të merrej me problemet e atjeshme. Ai urdhëroi ushtarët të përgatiteshin për udhëtimin që do të fillonte të nesërmen.

Ndërkohë, Aishja dhe ata që e shoqëronin mbërritën në rajonin e quajtur Heuab. Ata po ngrinin kampin, kur Aishja vuri re diçka interesante. Ajo stepi plotësisht kur dëgjoi lehjen e qenve aty pranë. Dukej sikur kishte një mister në fytyrë. Papritur, ajo pyeti:

"Ku ndodhemi?"

"Në Heuab.", - i thanë.

Me të dëgjuar këtë, Aishja filloi të dridhej. Secili që gjendej aty u habit nga reagimi i saj. Të gjithë donin të dinin pse nëna e besimtarëve u soll në atë mënyrë. Të gjithë ia ngulën sytë fytyrës së saj të penduar, teksa ajo tha:

"Pasha Zotin! Unë jam ajo të cilën i Dërguari i Zotit e paralajmëroi lidhur me qentë e Heuabit!"

Asnjë nuk ia kishte idenë ç'po ngjiste, e ç'kuptim kishin ato fjalë. Të gjithë po prisnin me kureshtjeje për një shpjegim. Aishja tha:

"E kam dëgjuar të Dërguarin e Zotit tek u thoshte anëtarëve të familjes, 'çfarë do t'i ndodhë njërit prej jush kur qentë e Heuabit

fillojnë të lehin'?"[77]

Përveç kësaj, sipas nënës sonë Umu Seleme, një ditë i Dërguari i Zotit kishte theksuar se një nga gratë e tij më të pastra do të nisej për një udhëtim të tillë. Me ta dëgjuar këtë, Aishja buzëqeshi. Profeti Fisnik më pas tha: *"Hap sytë Humejra (Aishe)[78]! Sepse ky person mund të jesh ti!"*[79]

Fjalët e tij fisnike tingëllonin shumë të qarta tani. Aishja e zbuloi misterin. Kjo ishte arsyeja se pse Aishja u shqetësua kaq shumë me të dëgjuar lehjen e qenve në Heuab. Ajo kishte kujtuar deklaratën fisnike.

Ajo ndjeu tek i rrëqethej mishi.

"Drejt ke folur, o i Dërguari i Zotit", - mendoi me vete. Me të vërtetë kjo ishte dita kur dëgjoi qentë e Heuabit tek lehnin dhe fatkeqësisht ajo ishte nisur për një rrugëtim të tillë.

A mund ta injoronte nëna e myslimanëve një realitet të tillë? Pa dyshim që jo! Aty për aty, ajo thirri Zubejrin, dhe qetësisht i tha se duhej të ktheheshin pas, menjëherë.

Megjithatë, kaderi kishte rezervuar të tjera gjëra për ta. Një ushtri po lëvizte drejt tyre. Një burrë mbi kalë kalëroi për në kampin e tyre dhe i gënjeu duke u thënë se Aliu po vinte me ushtrinë e tij. Burri i cili ishte caktuar për të provokuar dhunën kërkonte dëshpërueshëm ndihmë. Ai i bëri të besojnë se ushtria e Aliut u kishte ngritur pusi. Në fakt, grupi i burrave që u kishte ngritur pusi ishte i njëjti njëmijëburrësh që deklaronin se kishin vrarë Osmanin. Në errësirën e natës, ata menduan se ishte ushtria e kalifit Ali që i kishte sulmuar.

Situata u transformua në atmosferë kaotike. Nuk kishte kthim prapa pasi ushtria u ishte afruar. Për më tepër, kishte nga ata që ndjenin se mund të përfitonin nga situata të tilla. Pa kaluar shumë kohë, filloi të qarkullojë lajmi për një sulm të ngjashëm kundër ushtrisë së Kalifit Ali. Papritur, në Xhemel u shfaq një skenë kaotike. Kishte përleshje, por kush po luftonte kë? Mjerisht, vëllezërit që besonin në të njëjtin Zot, në të njëjtin libër të shenjtë dhe në

[77] Hakim, Mustedrek, 3/129 (4613).

[78] Humejra, "grua e vogël me çehre të bukur, rozë", ishte një epitet që Profeti ia kishte vënë bashkëshortes së tij të dashur.

[79] Hakim, Mustedrek, 3/129 (4610).

të njëjtin Profet, po derdhnin gjakun e njëri-tjetrit. Individët e të njëjtit komunitet të njësuar deri më tani kishin nxjerrë shpatat kundër njëri-tjetrit.

Ishte një situatë e tillë, në të cilën as këshillat e Aliut dhe as përpjekjet e Aishes për të vendosur paqe nuk patën efekt. Talha dhe Zubejri dëshpërimisht u rrekën t'i jepnin fund kësaj mosmarrëveshjeje të tmerrshme, por edhe përpjekjet e tyre dështuan. Çdo pikë gjaku e derdhur u copëtonte zemrat dhe çdo gjymtyrë e prerë i hante të gjallë.

Ç'lloj sprove ishte kjo? Nëse do të refuzonin të nxirrnin shpatat, do të vriteshin, ndërsa në anën tjetër, nëse do të merrnin pjesë në përleshje, do të derdhnin gjakun e vëllezërve të tyre. Në këtë pikë, Aliu vuri gjithçka në rrezik duke iu afruar vëllezërve të tij të kaderit. Dukej se ata ishin liderët dhe vetëm nëpërmjet tyre mund të zgjidhej kjo çështje.

"Talha! Zubejr!", - thirri Aliu.

Dy trimat u shkëputën nga kampi kundërshtar dhe Aliu i foli fillimisht Talhasë:

"O Talha, si munde ta lësh familjen tënde në shtëpi dhe të marrësh familjen e Profetit Fisnik në fushën e betejës?"

Miqtë thonë gjithmonë të vërtetën dhe e vërteta ndonjëherë të dhemb. Talha nuk u përgjigj. Ç'lloj përgjigje mund të jepje kundrejt një argumenti të tillë?

Më pas Aliu iu kthye Zubejrit:

"O Zubejr! E kujton ditën kur ti ishte më të Dërguarin Fisnik dhe unë ju bashkova juve? Ti buzëqeshe teksa unë afrohesha dhe Profeti Fisnik të pyeti: 'A e do Aliun?' Dhe ti u përgjigje: 'Po!' Më Pas Profeti Fisnik tha: 'Fatkeqësisht, një ditë ju do të silleni ashpër kundër tij, do të keni mosmarrëveshje dhe do të luftoni kundër tij!"

Zubejrit iu përmbys bota në moment. Kjo ishte fuqia e fjalës. Gjithçka thoshte Aliu ishte e vërtetë.

"Ti the të vërtetën, o Ali! Më kujtove diçka të cilën e kisha harruar", - tha i turpëruar Zubejri. Hodhi shpatën përdhe dhe u largua nga fushëbeteja. Në anën tjetër, Talha tashmë kishte marrë të njëjtin vendim, dhe sakaq u largua.

Një tjetër faktor që ndikoi në vendimin e Talhas dhe Zubejrit për të ulur shpatat ishte fakti se ata panë një tjetër sahab në anën e Aliut. Sahabi ishte Amar ibni Jasiri r.a., ç'ka u solli ndërmend një ndodhi të rëndësishme të kohës së Profetit Fisnik. Një ditë, i Dërguari i Zotit i tha Amarit:

"Më vjen keq për ty Amar! Ti do të biesh dëshmor nga një grup kryengritës, të cilët do të jenë shumë agresivë!"

Kjo ishte dita që Amari qëndronte përkrah Aliut. Përveç Amarit, Aliu kishte edhe Hindin në krahun e tij; ai ishte një person që ishte rritur nga Profeti dhe kishte qenë përkrah me të që në ditët e para të profetësisë.[80]

Pa kaluar shumë kohë, Aliu shikoi se sikundër Amari, edhe Hindi kishte rënë dëshmor. Kjo i shkaktoi pikëllim të madh, porse ai gjithashtu kuptoi se kishte qenë në anën e duhur; kështu që falënderoi Zotin që ia kishte falur këtë mundësi. Ardhja në fushëbetejë ishte e lehtë, por kthimi nuk ishte edhe aq. Fati hyjnor kishte të tjera plane si për Talhan, ashtu edhe për Zubejrin. Zubejri ra dëshmor tek kthehej në qytet nga një grup kryengritësish që i kishin ngritur pusi, ndërsa pak pas vdekjes së tij, Talha u qëllua nga një shigjetë fatkeqe.

Tërheqja e tyre nga fushëbeteja nuk qe kapërdirë dot aq lehtë nga ata që e ushqenin kaosin. Tashmë nuk kishte më liderë në forcat e Basras; si Talha ashtu edhe Zubejri kishin rënë dëshmorë. I vetmi person që kishin, ishte Aishja, e cila u ul në dhomëzën e saj të vendosur mbi një deve. Ata e rrethuan si të ishin duke bërë tavaf përreth Qabes. Ndodhia rreth devesë vazhdoi të përshkallëzohej (prej së cilës e merr emrin edhe lufta – Incidenti i Xhemelit – Devesë). Ata dëshpërimisht po përpiqeshin të rifitonin qetësinë, çka tregonte për një rrezik më të madh. Atypëraty, Aliu thirri Muhamedin, vëllanë e Aishes, të cilit i kërkoi t'i dërgonte një mesazh asaj, ku i propozonte që të merrej në një vend të sigurt. Vendimi i përkiste Aishes; Ajo mund të zgjidhte të rikthehej në Mekë ose të shkonte në Medinë. Aliu e siguroi Muhamedin se nëna e myslimanëve do të mbrohej me kujdesin më të veçantë. Incidenti i Xhemelit ishte drejt fundit, mirëpo kjo ishte një peri-

[80] Hindi ishte i biri i Hatixhes, të cilin e kishte me bashkëshortin e saj të parë, Ebu Hala.

udhë në të cilën mund të bëheshin të tjera gabime. Për këtë arsye, Aliu u kthye kah ushtarët e tij dhe tha:

"Mos gjurmoni për robër lufte, tregoni mëshirë ndaj të plagosurve, dhe mos mendoni të mblidhni plaçkë lufte. Le të mos harrojmë, kushdo që çarmatoset dhe mbyll derën duhet të jetë i sigurt!"[81]

Ata e kishin marrë këshillën nga imami, kështu që nga ai moment e në vazhdim argjendi dhe ari nuk kishte asnjë vlerë për ta. Ata madje as nuk ua hodhën sytë! Disa prej tyre menduan: "Nëse pasuria e tyre nuk është e lejuar për ne, atëherë a ishte e ligjshme të luftonim me ta?", pasi nuk mund ta shpjegonin ndryshe gjithë atë gjak që ishte derdhur. Ky ishte gjaku i vëllezërve të tyre.

Imam Aliu përsëriti: "Si mund të zihet rob lufte një besimtar?" duke u dhënë më shumë arsye për të rishikuar pozicionin e tyre. Aliu u dha një mësim të vlefshëm duke vënë në pah faktin, se nëse Aishja, nëna e myslimanëve, do të binte robëreshë lufte, kush do të kishte zemër ta burgoste? Ky ishte një mospajtim për të cilin asnjë nuk kishte menduar deri në atë çast.

Tek Aliu mbërriti Amr ibni Xhurmuzi, i cili kishte vrarë Zubejrin, një njeri të cilin Profeti e kishte quajtur "Apostulli im". Ai kërkoi leje për t'u futur në seli, dhe për sa kohë kishte vrarë dikë nga kampi kundërshtar i Aliut, besonte se do të përshëndetej si hero. Ai priste që kalifi ta përgëzonte, mirëpo Aliu ulëriti si luan: "Pra, ti je ai që mban shpatën e Zubejrit!"

Amri u trondit dhe nuk arriti të kuptonte sjelljen e Aliut. Papritur kalifi i mori shpatën e Zubejrit, e ngriti në ajër duke e mbajtur me të dyja duart dhe më pas me pasion e çoi tek buzët dhe filloi ta puthte me pikëllim. Në këto momente, Aliut i dolën lot, të cilat i rrodhën poshtë faqeve.

"Pronari i kësaj shpate, e ka mbrojtur me pasion të Dërguarin e Zotit paqja e Allahut qoftë mbi Të kundrejt të gjitha rreziqeve", - tha ai.

Më pas me zemërim u kthye kah vrasësi i Zubejrit dhe bërtiti:

"O vrasësi i djalit të Safijes! Shpërblimin për këtë do ta marrësh në Xhehenem!"

Teksa linte selinë e udhëheqësit nga i cili priste përgëzime, ai murmuriti:

[81] Bejhaki, Sunenu'l Kubra, 8/181.

"Është e pamundur t'ju kuptoj. Unë vras armikun tuaj, dhe ju më shpërbleni me Xhehenem!"[82]

Këtu Aliu duhej të dyluftonte me njerëz që i kishte njohur përgjatë të gjithë jetës. Disa syresh ishin sahabët e tij të dashur me të cilët kishte ndarë shumë vështirësi gjatë ditëve të dëshpërimit. Mirëpo, në këtë situatë, parimet e fesë vinin para miqësisë. Kalifi derdhi lot edhe për ata që dhanë jetën në anën e kundërt, si dhe mori pjesë në funeralet e të gjithë atyre që mundi të arrinte.

[82] Ibn Kethir, el Bidaje ue'n Nihaje, 7/250; Huzai, Tahrixhu'd Dalaleti's Sem'ijje, 1/551.

SIFINI: FUSHËBETEJA E AMULLISË

Edhe pse rezultoi në dëshpërim, konfuzioni në Xhemel u zgjidh. Fatkeqësisht, trazirat në Damask ishin përshkallëzuar duke arritur nivele të rrezikshme. Aliu, i cili ishte ngulfatur me pikëllim në Basra, tanimë nuk kishte zgjidhje tjetër veçse të marshonte drejtë Kufes.

Kur Aliu mbërriti në Kufe, ata i propozuan të vendosej në saraj. Aliu jo vetëm që e refuzoi propozimin e tyre pa hezitimin më të vogël, por ky lloj tundimi për këtë botë krijoi shqetësim në shpirtin e tij, bash sikur kishte bërë edhe në shpirtin e Omer ibni Hatabit r.a..

Aliu ishte njeri i ditëve të vështira. Pikë së pari ai kërkoi informacion lidhur me opinionin publik. Në mënyrë që t'ia arrinte sa më mirë këtij qëllimi, ai eci vazhdimisht në rrugët e Kufes, duke ndihmuar ata që kishin nevojë për ndihmë, e duke transportuar çantat e njerëzve apo duke udhëzuar ata që kishin humbur udhën. Ai gjeti ngushëllim të madh në zërat e dashur të atyre që e njohën. "O udhëheqës i besimtarëve!", - do të thoshin ata, por para se të përfundonin fjalinë e tyre, Aliu recitonte ajete nga Kurani dhe i ndihmonte në sigurimin e nevojave të tyre. Ngandonjëherë ai do të blinte materiale për shtëpinë e tij, dhe teksa i transportonte përgjatë tregut, njerëzit i qaseshin për t'i ofruar ndihmë, porse kalifi i të refuzonte duke thënë se "babai i shtëpisë duhet ta sigurojë dhe ta transportojë atë që i takon!".

Një ditë, ai kishte blerë një veshje zonjash për tre dinarë. Kur la vendin e tregtimit, kalifi ngjasonte me një varfanjak të Kufes teksa lëvizte rrugëve hipur mbi gomar. Disa prej njerëzve të tij iu afruan me një propozim, duke i thënë se mund të bindnin disa prej njerëzve të Muavijes që t'u bashkoheshin atyre duke i joshur me materiale të kësaj bote. Mirëpo Aliu refuzoi prerazi:

"Doni që unë të kërkoj ndihmë nga Zoti nëpërmjet mashtrimit?"

Ai po u mësonte ndjekësve të tij se "parimet e së vërtetës nuk mund të arrihen nëpërmjet mashtrimit", dhe kërkonte ta zgjidhte këtë problem duke përdorur ndërmjetësues të respektuar nga Muavija.

Aliu ishte shumë i shqetësuar dhe ndihej në ankth atëbotë. Ndëshkimin e atyre që vranë Osmanin ia kishte lënë Allahut dhe

gjithçka mund të bënte ishte që t'i mallkonte për shkaktimin e një përçarjeje të tillë në mesin e besimtarëve.

Kjo ishte një periudhë në të cilën të gjithë myslimanët e sinqertë dëshironin të hakmerreshin për vrasjen e Osmanit. Sikundër theksoi edhe Ibn Abasi:

"Nëse populli nuk do ta dëshironte këtë, mbi ne do të kishte rënë nga qielli breshër me gurë".[83]

Vrasja e kalifit Osman ishte shkaku kryesor që çoi në lindjen e mosmarrëveshjeve aktuale. Kishte vetëm një dallim të rëndësishëm, dhe ky dallim ishte metoda me të cilën kërkohej të zgjidhej ky problem. Ata që kishin peshën e të gjithë komunitetit musliman mbi shpatulla, të tillë si Aliu, po përpiqeshin në mënyrën më të mundshme për të vendosur drejtësi absolute duke synuar të gjenin vrasësit e vërtetë të Osmanit dhe t'u jepnin atyre dënimin e merituar. Në anën tjetër, ishin ata që nuk arrinin ta shikonin tablonë e ngjarjeve në tërësi, kështu që kërkonin të arrinin drejtësi të atypëratyshme nëpërmjet metodave të tyre të tilla si vetëgjyqësia, vetë juri dhe vetë ekzekutues. Drejtësia që ata kërkonin ishte kryekreje relative.

Po ashtu, kishte nga ata që kurrë nuk kishin pasur barrë mbi supe. Ata ishin myslimanët e rinj. Aliu ishte një njeri që jetoi me devotshmëri dhe duke iu shmangur kënaqësive të kësaj bote në pikun e tyre, edhe pse jetoi i rrethuar nga njerëz që jetonin në luks dhe madhështi të tepruar. Këta njerëz besonin se kishin marrë fund ditët e ndjeshmërisë së skajshme kundrejt zuhdit – tërheqjes së vetes nga thirrjet e bukurive të kësaj bote, dhe shumica e tyre ishin mbledhur përreth Muavijas. Mjerisht, guvernatori i Damaskut ishte ndikuar goxha shumë nga këta persona dhe besonte se duhej të vepronte në përputhje me kushtet e kësaj periudhe.

Pavarësisht zhvillimeve të reja, Aliu nuk e harroi kurrë faktin se ishte trashëgimtar i vlerave profetike, dhe nuk ishte i gatshëm të ndryshonte vlerat që kishte mësuar përgjatë jetës së tij. Çështjet që lidheshin me fenë ishin praktikuar në mënyrë të përkryer në krye të herës, ndërsa tani ata dëshironin t'i interpretonin ato në mënyrën që u vinte më për shtat atyre. Aliu nuk do të lejonte që çështjet fetare të binin viktimë e çështjeve të tilla kaq të thjeshta. Teksa kalifi u bë dëshmitar i ndryshimeve të tilla në mesin e popullit, ai iu shmang

[83] Ibn Ebi Shejbe, Musannaf, 6/360 (32034).

edhe më shumë kënaqësive të kësaj bote, duke u thelluar edhe më shumë në devotshmërinë e vet.

Siç ishte skajshmërisht i ndjeshëm me jetën e tij private, Aliu ishte gjithashtu jashtëzakonisht i përgjegjshëm drejt arritjes së harmonisë sociale. Kalifi ishte i gatshëm të bënte gjithçka kishte në dorë në emër të paqes. Kësaj radhe, ai dërgoi Xherir ibni Abdullahun tek Muavija me një letër nga Aliu.

Pikë sa pari, Muavija e mori në pyetje Xheririn nëpërmjet një prej njerëzve të tij në Damask, e më pas ata lexuan tërë kureshtje letrën e Aliut. Në letër, Kalifi përmblidhte çfarë kishte ndodhur kohët e fundit dhe parashikonte atë që pritej të ndodhte. Fatkeqësisht, as kjo letër nuk i bindi ata.

Më në fund, qëllimet e vërteta të Damaskut dolën në sipërfaqe, ata ia kishin ngulur sytë kalifatit ndërsa hakmarrja për vrasjen e Osmanit ishte vetëm një justifikim. Gjuhët e tyre flisnin për drejtësinë dhe të vërtetën, por nuk ishin të ndërgjegjshëm për faktin se po rrëshqisnin drejt padrejtësisë.

Përkundër kësaj, Aliu nuk do të lejonte askënd të fliste pas shpinës së atyre që tashmë ishin armiqtë e tij. Dy burra të quajtur Huxhr ibni Adij dhe Omer ibni Humku kishin folur për Muavijen dhe popullin e Damaskut që po i shkaktonte probleme Kalifit. Me të dëgjuar këtë, Aliu u dërgoi një mesazh të ashpër, duke i këshilluar që menjëherë të ndalonin së foluri pas shpinës së njerëzve.

Ç'lloj sjelljeje ishte kjo? Populli i Damaskut po i sfidonte hapur ata, ndërsa ata madje nuk ishin të lejuar as të flisnin pas shpinës së këtyre njerëzve. Të dy këta burra nxituan për tek Aliu dhe e pyetën:

"O udhëheqës i besimtarëve! A nuk përfaqësojmë ne të vërtetën dhe ata të pavërtetën?"

Ishte në natyrën e Aliut që gjithmonë të thoshte të vërtetën, kështu që, pa humbur kohë, u përgjigj:

"Betohem për Zotin e Qabes që ju keni të drejtë".

Kjo ishte përgjigjja të cilën ata po prisnin, dhe aty për aty iu gjegjën:

"Atëherë pse na ndalon të flasim pas shpinës së tyre?"

Pa dyshim që këndvështrimi i Aliut ishte i ndryshëm, kështu që ai u përgjigj me këto fjalë monument, nga të cilat duhet të nxjerrim të gjithë mësim:

"Unë nuk dua që ju të jeni nga ata që shajnë njerëzit pas shpine. Ajo çka ju me të vërtetë duhet të thoni është: 'O Zot! Mbroji ata dhe ne nga gjakderdhja, jepi fund këtij konflikti që ekziston mes nesh. Mbroji ata nga gjendja e tmerrshme në të cilën ndodhen dhe ndihmoji të largohen nga injoranca. Mbroji ata nga ekstremizmi dhe mundësoju të shikojnë të vërtetën'!"

Në përpjekje për të zgjidhur problemin, Aliu i dërgoi një mesazh personal Amr ibni Asit, i cili gjithashtu kishte marrë krahun e Muavijes. Amri ishte një person i rëndësishëm për Muavijen, kështu që Aliu besonte se Muavija e respektonte atë kaq shumë se mund të dëgjonte gjithfarë t'i thoshte ai. Por, sikundër të tjerat, edhe kjo përpjekje për paqe dështoi.

Të gjitha përpjekjet kishin dështuar, kishte mbetur vetëm një mundësi e fundit: Lufta. Kjo nuk ishte një çështje që mund të merrej lehtë, pasi vëllezërit ishin në prag të betejës me njëri-tjetrin. Në situata të tilla, këndvështrimet personale nuk ishin të rëndësishme, e vetmja gjë e rëndësishme ishte vullneti i Zotit.

Atë natë, kalifi mblodhi ushtarët e tij dhe u tha:

"Jini të kujdesshëm! Nesër do të përballeni me ushtrinë në fushëbetejë. Kaloni pjesën më të madhe të natës duke u falur dhe duke lexuar Kuran. Lutuni për mëshirë, falje dhe durim nga Zoti!"[84]

Ky ishte Aliu! Jo vetëm që qëndrimi i tij gjatë kohës së luftës nuk ndryshonte nga qëndrimi i tij gjatë kohës që vendi ishte në paqe, por ai i këshillonte edhe ushtarët e tij që të silleshin në të njëjtën mënyrë.

Më në fund, Aliu dëgjoi lajmin se guvernatori i Damaskut, Muavija, kishte lënë Damaskun i shoqëruar nga ushtria e tij. Tashmë nuk kishte më kthim prapa...

Ushtria nga Damasku kishte mbërritur në Sifin dhe mori kontrollin e rrugëve që të çonin në lumin Eufrat. Ata kishin planifikuar të privonin ushtrinë e Aliut nga uji. Asgjë nuk mund të ishte më zemërthyese se kjo, as rëra përvëluese e shkretëtirës, as rrezet djegëse të diellit, dhe as egërsia e betejës. Vëllezërit me të cilët ndanin kiblën, po i privonin ata nga uji, me qëllim që t'i dobësonin para betejës.

Buzët ishin plasaritur nga etja e madhe, e madje as imami i madh nuk mund të bënte asgjësendi për këtë. Ky ishte problemi që duhej të zgjidhej pikë së pari, kështu që ata sulmuan bllokuesit e rrugëve për

[84] Taberi, Tariku'l Umem ue'l Muluk, 3/84.

në lumë. Fushata rezultoi e suksesshme dhe problemi i ujit gjeti më në fund zgjidhje.

Pas tërheqjes, Amri dhe Muavija biseduan si më poshtë, bisedë e cila tregon përmbledhtazi karakterin e Aliut që fitoi edhe vlerësimin e armiqve të tij:

> "Ç'po thua, o Muavija? Çfarë do të ndodhte nëse Aliu do të vepronte në të njëjtën mënyrë si ti, duke i privuar njerëzit e tu nga uji i freskët?"

"Hajde Amr! Ke menduar ndonjëherë qoftë edhe për një moment të vetëm se Aliu mund ta bënte diçka të tillë?"

"Pa dyshim që nuk mendoj se Aliu do ta bënte ndonjëherë atë që ti i ke bërë atij, ngase ai ka ardhur këtu për arsye të tjera, e jo për ujë."

Më në fund dy ushtritë u vunë ballë për ballë. Aliu ende kishte shpresë për paqe, prandaj dërgoi katër lajmëtarë tek Muavija, të cilët mbajtën negociata të gjata, por dështuan në arritjen e një rezultati pozitiv.

Aliu kishte përdorur çdo mjet në dispozicion për të vendosur paqen, por për fatin e tij të keq, asnjë nuk funksionoi. Kështu që në mënyrë përfundimtare ai urdhëroi njerëzit e tij të përgatiten për betejë para lindjes së diellit. Disa prej të tijve propozuan që të sulmojnë në mesnatë në mënyrë që ta zinin në befasi armikun. Aliu refuzoi ashpër, me shpresën se ende kishte një shans për paqe. Ai mblodhi njerëzit e tij dhe mbajti këtë fjalim:

"Mos luftoni derisa ata t'ju sulmojnë të parët. I lavdëruar qoftë Allahu, ju jeni në rrugën e drejtë. Duke shmangur nisjen e betejës, ju do ta dëshmoni edhe një herë tjetër këtë. Kur të arrini fitoren, mos i cytni ata që zgjedhin të largohen nga fushëbeteja. Tregoni mëshirë për të plagosurit, respektoni ata që vdesin në fushën e betejës dhe përmbahuni nga ngacmimet. Kur të merrni kontrollin e qyteteve, mos hyni në shtëpitë e tyre pa leje. Mos vini dorë mbi pronat e tyre, mos i bezdisni gratë e tyre edhe nëse ata fyejnë liderët tuaj dhe njerëzit e drejtë. Kujtojeni Zotin në mënyrë që të gjeni shpëtim!"[85]

Mëngjesi kishte mbërritur dhe përkundër përpjekjeve të Aliut për paqe, beteja kishte filluar e vazhdoi deri në perëndim të asaj dite. Atë mbrëmje, kalifi dërgoi një tjetër mesazh tek Muavija, ku shkruante:

[85] Zejlai, Nasbu'r Raya, 3/463.

"O Muavije! Pse po i lejojmë njerëzit të vdesin në emrin tonë? Le ta zgjidhim këtë problem vetëm për vetëm. Kushdo që të mbetet në këmbë, le të marrë udhëheqjen e vendit!"

Ç'propozim i ndjeshëm ishte ky! Përmasa e besnikërisë dhe vetësakrifikimit që propozonte Aliu ishte e pamatshme.

Me të marrë këtë mesazh, Muavija u këshillua njëherë me Amrin, i cili e këshilloi:

"Ai është njeri i ndjeshëm dhe i mëshirshëm. Pranoje sfidën e tij."

Megjithatë, Muavija e dinte se ata që ndodheshin në fushën e betejës do të ishin të pakënaqur me propozimin e Aliut. Me ta kuptuar këtë, Amri doli me një tjetër propozim:

"Më lejoni që ta sfidoj unë Aliun në emrin tuaj!"

Muavija nuk u përgjigj, heshtja nënkuptonte se ai e miratonte këtë.

Mëngjesin tjetër Amër ibni Asit i lëshoi një zë Aliut duke e informuar se e kishte pranuar sfidën e tij. Ata filluan dyluftimin teksa secili priste me padurim përfundimin.

Dyluftimi i tyre ishte vendimtar, pasi do të vendoste se kush do të ishte fitimtari i kësaj beteje. Për habi, pritja nuk zgjati shumë pasi Aliu e goditi Amrin, dhe ky i fundit u rrëzua nga kali. Amri shtrihej përdhe, ndërsa sytë e tij luteshin për mëshirë. Megjithëse Aliu kishte të drejtë t'i jepte fund, ai u përmbajt teksa u largua nga dyluftimi pa ia dhënë goditjen përfundimtare. Mbase atij iu kujtua ngjarja në të cilën ishte përfshirë dikur vëllai i tij i dashur, Usamja. Ai kishte vrarë një burrë, i cili në çastet e fundit kishte deklaruar pranimin e tij të Islamit, mirëpo Usamja kishte menduar se ai ishte kthyer në fenë islame pa besuar mirëfilli, por thjesht nga frika e vdekjes. Me ta dëgjuar këtë, Profeti Fisnik e thirri dhe e pyeti me pakënaqësi Usamen:

"A ia hape zemrën për të shikuar nëse ishte i sinqertë apo jo?"[86]

Një luftëtar i vërtetë është një person i cili e përdor më së miri vullnetin e tij për të kontrolluar veten në situata, kur ai ndodhet përmbi kundërshtarin. Kalifi e kishte dëgjuar këtë nga vetë i Dërguari Fisnik:

"Një luftëtar i vërtetë nuk është ai që vë me shpatulla në tokë kundërshtarin e tij, por ai i cili kontrollon zemërimin e tij në kulmin e

[86] Hanbel, Musnad, 5/207 (21850).

nervozizmit.”[87]

Edhe një herë tjetër më parë, Aliu ishte larguar nga fusha e betejës kur kishte pasur të gjithë mundësitë për t’i dhënë fund kundërshtarit. Asokohe, kundërshtari e kishte pështyrë në fytyrë, por Aliu qe larguar në çastin përfundimtar, pasi kishte shkuar në fushën e betejës për kënaqësi të Zotit, e jo për të kënaqur egon e tij.

[87] Hannad, Zuhd, 2/608 (1302).

INCIDENTI I NDËRMJETËSIMIT DHE EKSTREMIZMI HARIXHI

Ndjeshmëria e Aliut i kishte dhënë Amrit shpirt të ri, por qëndrimi këmbëngulës i Muavijes për të dalë me një plan të ri për mposhtjen e Aliut, e bindi atë. Kështu, Amri kishte një strategji të re, të cilën ia shpjegoi Muavijes:

"Kam pasur një plan, por atë e kam ruajtur për ditën e fundit. Ju do ta mbani Kuranin mbi kokë dhe do t'i ftoni ata që të urdhërojnë në lidhje me zgjidhjen me anë të ndërmjetësimit të disa personave të zgjedhur si arbitra. Pak rëndësi ka nëse pranojnë apo refuzojnë, zgjidhja me anë të një dorëzani do të krijojë përçarje dhe mosmarrëveshje në mesin e tyre."[88]

Kur lajmi mbërriti në veshët e Aliut, ai e kuptoi se kjo ishte një dredhi e madhe që do të dëmtonte shpirtin e vëllazërisë dhe do të niste ndarje dhe përçarje në mesin e myslimanëve. Atypëraty, kalifi filloi të paralajmërojë popullin e tij.

Ç'lloj mashtrimi politik ishte ky? Shkatërrimi ishte aq i lehtë ndërsa ndërtimi kaq i vështirë. Kjo ishte një manovër politike nga e cila ai duhej të kërkonte strehim tek Zoti, sikundër kishte bërë për t'u mbrojtur nga djalli. Pa kaluar shumë kohë, gjithkush e kishte dëgjuar lajmin turbullues, përhapja e të cilit ishte më e keqe se vetë incidenti.

Përçarja në opinion tashmë kishte filluar të duket qartë, dhe mosmarrëveshjet mes njerëzve rriteshin me kalimin e minutave. Individë të tillë si Esh'ath ibni Kajsi dhe të tjerë nga recituesit e Kuranit po përpiqeshin t'i bindnin njerëzit se do të ishte më e shëndetshme të përdornin Kuranin për të kaluar gjykimin në këtë rast.

Në anën tjetër, kalifi po orvatej të qetësonte situatën:

"Unë do ta dija më të mirën kur është puna tek zbatimi i rregullave të Librit të Zotit, mirëpo, në këtë rast unë i di mirë qëllimet e tyre. Ata po kërkojnë gënjeshtrën nëpërmjet drejtësisë. A nuk shkova unë në betejë me ta për hir të ruajtjes së parimeve të Kuranit të Shenjtë? Si

[88] Tahkim do të thotë të thotë të vendosësh një mosmarrëveshje mes dy palëve për arbitrazh të përputhje me Kuranin. Në situatat e konfliktit, një arbitër gjykimi i të cilit gjykohet autoritativ do të zgjidhet nga të dyja palët për të gjykuar dhe vendosur në lidhje me mosmarrëveshjen.

mund ta çoj nëpër mend t'u kthej shpinën parimeve të Tij? Po, ata po e mbajnë Kuranin mbi kokat e tyre dhe po pretendojnë se dëshirojnë të zbatojnë drejtësinë e tij. Kjo është e vërtetë, por ata po e përdorin këtë për t'ju mashtruar dhe për të krijuar kaos të mëtejshëm mes jush. Kjo nuk është asgjë tjetër veçse një grackë!"[89]

Përçarja mes njerëzve kishte krijuar ndërdyshje akoma edhe më të mëdha, asnjë nuk dëshironte të luftonte më. Ata ishin të lodhur e të rraskapitur nga vrapimi nga një betejë në një tjetër, qoftë edhe vetëm për këtë arsye, kjo dukej si një zgjidhje brilante. Muavija tashmë kishte emëruar Amër ibni Asin si arbitrin e tij. Siç njihej, Amri kishte një mendje të pashoqe për politikë, për të cilën njihej prej të gjithëve që prej kohës së injorancës. Ai ishte shumë i mprehtë dhe i zgjuar, çka i kishte dhënë statusin e të qenit njeri i kohëve të vështira. Strategjia që përdori gjatë përpjekjeve të tij për riatdhesimin e emigrantëve që kishin udhëtuar për në Abisini për t'u strehuar në mbretërinë e Nexhashiut nuk ishte harruar. Amri gjithmonë i kishte kundërshtuar myslimanët deri në Hudejbije, kur së bashku me Halid ibni Uelidin erdhi paqësisht për të përqafuar Islamin. Aliu ishte i vetëdijshëm për aftësitë e Amrit, dhe duke qenë se dita e ndërmjetësimit ishte e pashmangshme, ai kishte nevojë për një person të veçantë që të përballej me ibni Asin.

Një grup i madh njerëzish i kryesuar nga Esh'ath ibni Kajsi këmbëngulnin se Ebu Musa el Esh'ariu duhej të dërgohej si arbitër që do të përballej me Amrin, mirëpo Aliu i kishte vënë syrin Abdullah ibni Abasit.

Kalifi e dinte se në këtë përballje, ndjeshmëria dhe devotshmëria nuk do të ishin të mjaftueshme. Personi në fjalë gjithashtu duhet të jetë njohës mjaft i mirë i çështjeve që kanë të bëjnë me jetën e kësaj bote. Ata që nuk do të kishin përvojë në çështjet e kësaj bote do të dështonin mjaft lehtë përballë dinakërisë së Amrit. Kjo çështje kishte rëndësi të madhe për sa kohë ushtria të cilën ata mund ta kishin mposhtur lehtësisht në fushën e betejës mund të korrë fitore në tavolinë.

Përkundër këndvështrimit të Aliut mbi këtë problem, shumica vendosi që Ebu Musa el Esh'ari do të ishte ai që do të përballej me Amrin në arbitrazh.

Pas një periudhe të gjatë negociatash në takim, u mor një vendim:

[89] Ibn Kethir, el Bidaje ue'n Nihaje, 7/273.

që si Aliu ashtu edhe Muavija të largoheshin nga postet që mbanin; për emërimin e imamit pasardhës do të krijohej një komision i ri.

Ishte koha për të shpallur vendimin e marrë; Amri ftoi Ebu Musanë për të njoftuar vendimin, ndërsa vetë do ta konfirmonte. Sipas marrëveshjes, kjo do të përbënte fillimin e periudhës në të cilën do të emërohej një kalif i ri.

Së pari, Ebu Musa doli dhe lajmëroi se si Aliu, edhe Muavija, ishin zhveshur nga detyrat e tyre, më pas Amri iu drejtua njerëzve:

"Siç e dëgjuat, Ebu Musa ka hequr Aliun nga pozicioni i kalifit. Unë konfirmoj largimin e Aliut nga udhëheqja dhe si kalif të ri emëroj Muavijen. Ai duhet të hakmerret ndaj vrasësve të Osmanit. I ftoj të gjithë që të zotohen për besnikëri para tij!"

Këto fjalë bënë që të drithërohej mishi i të gjithë atyre që ishin vënë përkrah Aliut, përfshirë edhe Ebu Musanë. Si mund të prishej bashkimi në një kohë kaq të shkurtër? Përkundër asaj që kishin vendosur gjatë takimit, Amri bëri një deklaratë; ai dinakërisht i paraqiti publikut një fakt të kryer që do të nxiste një mosmarrëveshje të re në mes të popullit. Si mund t'i qaseshin me kaq lehtësi një çështjeje aq serioze? Dukej sikur po luanin me reputacionin e kalifatit, sepse asnjë nuk ia kishte idenë se kujt mund t'i besonte tanimë.

Pa dyshim, kjo nënkuptonte se ata duhej të riktheheshin në fushën e betejës. Nuk kishte asnjë mundësi tjetër, pasi shpirti përbashkues ishte mpakur, ndërsa situata po dilte jashtë kontrollit. Mjerisht, ky nuk ishte një problem që do të zgjidhej kaq lehtësisht.

Sikundër Amri i tha Muavijas kur i propozoi zgjidhjen nëpërmjet ndërmjetësimit, përfundimi kishte shkaktuar më shumë amulli mes njerëzve. Autoriteti i kalifatit sapo kishte marrë një goditje të re.

Ata që deklaronin se Zoti është gjykatësi më i mirë, tashmë po braktisnin Aliun, të cilit i kishin shërbyer për vite të tëra. Për më tepër, disa prej tyre kishin krijuar një front të ri kundër tij. Ky grupim i ri provokonte njerëzit duke u pyetur pyetje të tilla si:

"A nuk është mosbesim të hedhësh poshtë vendimin e gjykimit të përfaqësuesve?"

Ata që u përgjigjën me "jo", humbën kokat e tyre.[90]

[90] Ky grup i ri që u formua nën emrin e harixhive, e ndau veten nga rrjedha e Islamit. Ata ishin një grup radikal dhe reaksionar, i cili ishte i vendosur për krijimin e një shoqërie ideale nëpërmjet përdorimit të dhunës.

Aliu mori lajmin se Abdullahu tok me bashkëshorten e tij ishin vrarë nga këta rebelë harixhi. Abdullahu ishte i biri i Habab ibni Eretit, një sahab i çmuar që kishte qenë shok i dashur i Aliut dhe përkrahës i përkushtuar i Profetit në ditët e para. Imami ishte shkatërruar nga ky lajm. Rebelët harixhi e kishin kapur Abdullahun së bashku me bashkëshorten dhe u kishin lidhur duart për t'i marrë në pyetje. Abdullahu nuk devijoi aspak nga e vërteta, pikë së pari transmetoi një hadith që kishte dëgjuar nga i ati. Ishte një hadith që shpjegonte situatën ekzakte në të cilën ndodhej aktualisht. Profeti Fisnik paqja dhe bekimi qofshin mbi të ka deklaruar:

"Do të ketë përçarje djallëzore! Atë ditë, ata që do të qëndrojnë ulur do të jenë më të bekuar se ata që rrinë ngritur, teksa ata që do të qëndrojnë ngritur, do të jenë më të bekuar se ata që do të ecin, ndërsa ata që do të ecin, do të jenë më të bekuar se ata që do të vrapojnë."

Dukej sikur këto fjalë nuk nënkuptonin asgjë për ta teksa e pyetën lidhur me Kalifin Ali."Ai është i bekuar", - u gjegj Abdullahu. Rebelët harixhi nuk qenë të kënaqur me përgjigjen e tij kështu që e tërhoqën zvarrë Abdullahun dhe bashkëshorten e tij për në një tjetër vend. Kjo ishte tepër ironike pasi gjatë rrugës ata panë një prej shokëve të tyre duke ngrënë fruta nga një pemë. Ata ndaluan dhe i bërtitën: "Si mund ta hash atë frutë? A ke paguar për të apo kërkuar leje nga pronari i tij? Është *haram*!"

Ironikisht, këta njerëz krejt paradoksalë, të cilët ishin jashtëzakonisht të ndjeshëm ndaj parimeve fetare, ishin në prag të therjes së dy myslimanëve që kishin pikëpamje të ndryshme me të tyret. Shoku i tyre e hodhi tej frutën dhe kërkoi menjëherë falje nga Zoti.

Pa kaluar shumë kohë, ata vranë Abdullahun, teksa bashkëshortja e tij shikonte e terrorizuar dhe në agoni të plotë. Kjo grua e pafajshme ulërinte në dhimbje: "Jam shtatzënë! Frikësojuni Zotit, të paktën për hir të foshnjës sime!" Të gjitha lutjet e saj për lehtësim ishin të kota, pasi ata e martirizuan atë sikundër edhe bashkëshortin e saj. Për më tepër, ata i çanë barkun dhe i vranë edhe fëmijën."[91]

Jo shumë kohë më parë, këta persona ishin pasues të Aliut, dhe morën pjesë në beteja krah për krah me të. Sikur të mos mjaftonte ajo që bënë, ata deklaruan se si Aliu ashtu edhe kampi kundërshtar

[91] Sheukani, Nejlu'l Eutar , 7/350.

ishin të gjithë së bashku në mosbesim. Ta deklarosh jobesimtar një njeri si Aliu, të cilit vetë i Dërguari Fisnik i kishte dhënë sihariqin e parajsës që në këtë botë, ishte diçka e tepruar. Aliu ishte dhëndri i dashur i Profetit, ishte udhëzuesi i dijetarëve, pronari i Dhulfikarit. Luani trim i fushave të betejës po etiketohej si i pafe!

Kjo nuk ishte një çështje me të cilën mund të bëje shaka, pasi vetë i Dërguari Fisnik i kishte paralajmëruar besimtarët për sjellje të tilla; akuza të tilla si këto gjithmonë e kanë gjetur objektivin e tyre. Nëse personi i akuzuar si i pafe ishte i pafajshëm, atëherë akuza rikthehet tek akuzuesi. A nuk e kishte parashikuar Profeti çdo gjë që po ndodhte? Ai i kishte paralajmëruar se një ditë njerëzit do të devijonin nga feja teksa gjoja do të vepronin në emër të saj?

Pak më vonë, lajmi për vrasjen e Abdullahut dhe bashkëshortes së tij mbërriti në veshët e Aliut. Ç'vrasje barbare ishte kjo kështu? Shpatat e përdorura me qëllime të tilla djallëzore do të kishin marrë shumë jetë njerëzish, veçanërisht nëse autorët deklaronin se e bënin këtë në emër të Zotit.

Gjendja ishte tepër kaotike. Në njërën anë ishte një flamur i frikësuar që duhej të transportohej në të katër anët e botës; ky ishte flamuri që Profeti Fisnik kishte mbajtur që prej ngjitjes në shpellën e Hirës! Në anën tjetër, ishin ata që vendosnin mënjanë çështjet e rëndësishme për të filluar një gjueti shtrigash. Ekstremistët *harixhi* kishin marrë kontrollin e rrugëve. Ata pretendonin se ishin myslimanë. Në jetën e tyre të përditshme, ata ishin shumë të ndjeshëm kundrejt parimeve të fesë, madje veprimet e jetës së përditshme i kryenin sipas gjykimit të Librit të Shenjtë.

Mirëpo, disiplina e tyre e ashpër nuk kufizohej vetëm këtu. Ata nuk ia kishin idenë çështjeve të kësaj bote dhe shoqërisë gjithnjë në ndryshim. Ky ishte rezultat i dështimit në njohjen e nevojave dhe të qenit të paaftë për të dalë me zgjidhje të arsyeshme. Dhe më e keqja e të gjithave, ishte fakti se ata besonin që ishin të vetmit që e kuptonin Librin e Shenjtë.

Aliut i ngriu gjaku me të dëgjuar lajmin, nuk dinte çfarë të bënte dhe kundër kujt supozohej se po luftonte. Ai ishte pushuar nga detyra e kalifit në publik. Aliu mund të mënjanohej dhe të thoshte se kjo gjendje nuk e shqetësonte më, pasi ai nuk ishte më një kalif në sytë e popullit, por vetëm një qytetar i zakonshëm në mesin e mys-

limanëve.

Por, ai nuk mund ta bënte këtë. Si mundej një luan trim, i cili ishte rritur nga vetë i Dërguari Fisnik, të qëndronte mënjanë dhe të shikonte shkatërrimin e komunitetit nga largësia? Pa dyshim, ata që e kishin rrëzuar Aliun sot mund të rrëzonin edhe kalifët e së ardhmes. Atëherë nderi i kalifatit do të shndërrohej në një lojë të cilën njerëzit do ta luanin si të dëshironin. Ai kujtoi një pohim që i kishte bërë të birit, Hasanit, gjatë ekspeditës në Xhemel, ku përballeshin me Zubejrin, Talhan dhe Aishen. Asokohe, Aliu i tha të birit:

"Nëse unë lë gjithçka pas dhe rikthehem në shtëpi, ky do të ishte një akt tradhtie ndaj bashkësisë islame!"

Aliu nuk ishte i vetmi person që ndjehej jashtëzakonisht keq me zhvillimet negative. Kishte edhe individë të tjerë të cilët kishin refuzuar t'u bashkoheshin atyre gjatë incidenteve të Xhemelit dhe Sifinit. Ata nuk kishin dëshirë të luftonin kundër myslimanëve. Njëri prej tyre ishte edhe Abdullah ibni Omeri r.a., i cili, kur e thërriti Aliu, u përgjigj:

"Unë i jam betuar Zotit se kurrë nuk do t'i drejtoj shpatën një personi që thotë fjalët '*La ilahe il'lallah, Muhammedun Resulullah*'."[92]

Kur Muavija dëgjoi që Abdullahu kishte refuzuar ftesën e Aliut, ai i dërgoi një lajmëtar, duke e ftuar që t'i bashkohet frontit të tij. Këto ishin zhvillime të pabesueshme, rebelimi ishte i tejskajshëm. Abdullahu u gjegj aty për aty:

"Më lejoni që përmbledhtazi t'ju them këtë; dyshoj se dëshironi të më tërhiqni në krahun tuaj ngase keni dëgjuar se kam refuzuar t'i bashkohem ushtrisë së Aliut. Betohem në jetën time se kurrë nuk munda ta arrij thellësinë e besimit të Aliut dhe hapësirën e tij të pafund në lidhje me hixhretin. Po ashtu, unë kurrë nuk munda të arrij të jem aq i afërt sa ai me të Dërguarin Fisnik dhe trimërinë që ai shfaqi në beteja. Fatkeqësisht, unë i kam bërë një premtim të Dërguarit fisnik në lidhje me këtë, dhe kjo është arsyeja pse unë nuk iu bashkova atij. Kështu që hiqi duart nga unë dhe mos ushqe shpresa të rreme."[93]

[92] Kishte shumë sahabë të tjerë, të tillë si Abdullah ibn Selam, Usame ibn Zejd, Sa'd ibn Ebi Vakas, Ebu Ejub Ensari, Ebu Hurejre dhe Muhamed ibn Mesleme, të cilët refuzuan të luftojnë kundër myslimanëve, edhe pse të gjithë mbështetën kalifin Ali. Shiko Halid Muhammad Halid, Fi Rihabi Ali, Daru'l Maarif, p.152; Sallabi, Ali ibn Abi Talib, p.468.

[93] Ibn Abdil Berr, Istiab, 3/1117.

Ky sahab i madh, biri i kalifit fisnik, Omer ibni Hatabit r.a., me keqardhje tha mes lotësh se:

"E vetmja gjë për të cilën më vjen keq në jetën time është që nuk munda të luftoj përkrah Aliut kundër të gjitha kryengritjeve të djallëzore."[94]

Gjithçka ishte e qartë si kristali; Profeti Fisnik e kishte përgatitur Aliun për ditë të tilla të vështira dhe kishte paralajmëruar secilin pranë tij lidhur me zhvillimet e ardhshme. Nëse nuk kishte prova të tjera për drejtësinë e Aliut, Amari ishte një nga sahabët e parë i cili ia kishte kushtuar jetën e tij shërbimit ndaj Profetit, dhe që ra dëshmor teksa luftonte për Aliun. Shumë vite më parë, Profeti Fisnike kishte tërhequr mënjanë Amarin dhe i kishte thënë:

"Ndjej keqardhje për ty Amar! Ti do të biesh dëshmor nga një grup rebel dhe agresiv!"[95]

[94] Dhehebi, Siyeru'l A'lami'n Nubala, 3/232.

[95] Hakim, Mustedrek, 2/162 (2653).

ALIU GJEN STREHË NË MBROJTJEN E ZOTIT

Përgjatë ditëve të kryengritjeve dhe trazirave sociale, disa vendosën që vendqëndrimi i Aliut duhet të ruhet kundër përpjekjeve të mundshme për vrasje. Aliu i shikoi njerëzit që po ruanin shtëpinë e tij dhe i pyeti pse po qëndronin aty. Kur ata i treguan qëllimet e tyre, Aliu iu gjegj:

"Po më mbroni prej këtyre në tokë, apo nga ata në qiell dhe përtej?"

Kalifi e dinte se pa qenë e shkruar në kader, askush mbi faqen e dheut nuk mund ta dëmtonte. Mirëpo, nëse kjo ishte koha e tij, ai nuk mund të mbrohej dhe kaderi do të vihej në vend.

Në një kohë që rebelimi dhe konfuzioni mbizotëronin në popull dhe Aliu vendosi ta zgjidhë problemin një herë e mirë, kishte nga ata që refuzuan të merrnin pjesë në luftime. Aliu vendosi t'u japë një paralajmërim të fuqishëm, dhe në fjalimin e tij tha:

"Turp për ju! Turp për Ju! Turp për qëndrimin tuaj që huton mendjen dhe shkatërron zemrën! Ata janë në rrugën e gabuar, por gjithsesi qëndrojnë të bashkuar. Pa shikoni njëherë ju veten tuaj! Megjithëse jeni në rrugën e drejtë, ju po përçaheni dhe po silleni si burracakë! Jeni kthyer në objektiva të qartë dhe shigjetat po bien shi mbi ju, dhe ende nuk po kundërpërgjigjeni. Ata po i rebelohen Zotit mu para syve tuaj, dhe ju ende nuk po bëni asgjë. O ju që vetëm nga jashtë dukeni burra! Ju nuk jeni asgjë tjetër veç dordolecë! Ju u ngjani atyre që vendosin aksesorë në këmbë! Pasha Zotin, ju i keni shkatërruar planet e mia me sjelljet tuaja të pabindura. Ma keni mbushur zemrën me dëshpërim dhe pikëllim. Zoti është dëshmitar se unë kam filluar të angazhohem në beteja kur isha vetëm njëzet vjeç. Tani jam mbi të gjashtëdhjetat. Ç'ka duhet dituria dhe përvoja nëse asnjëri nuk të dëgjon? A do të besonte njeri madje edhe nëse zotëron një mijë talente të ndryshme?"

AFROHET KOHA E RIBASHKIMIT

Duke qenë se nga njëra anë përballej me rebelimin e pamëshirshëm të harixhive, ndërsa tjetra me përçarjen mes ushtarëve të tij, Aliu nuk pati mundësi tjetër veçse të rikthehej në Kufe. Ai ndodhej mes dy zjarreve që ishin ndezur nga brenda. Në njërin krah ishin ata që përdornin vrasjen e Osmanit si justifikim për të shtënë në dorë kalifatin, ndërsa në tjetrin ishin vrasësit e pamëshirshëm që pretendonin se gjithçka e bënin në emër të Zotit. Ata po hidhnin vazhdimisht slogane të tilla, si: "Nuk ka gjykim tjetër përveç gjykimit të Zotit". Aliu ishte i rrethuar nga vrasës të cilët pretendonin se e bënin këtë në emër të xhihadit, e për më tepër, kishte përçarje mes ushtarëve të tij. Shpirti i bindjes ishte dëmtuar nga rebelimi. Për ironi, të njëjtët persona që këmbëngulnin që Ebu Musai të përballej me Amrin në arbitrazh, tanimë e akuzonin Aliun si të pafe. Atë ditë, përkundër sugjerimit të Aliut për Ibni Abasin, ata ushtruan trysni ndaj tij për të pranuar përfaqësimin nga ana e Ebu Musait.

Këto zhvillime të paparashikuara kishin lënë gjurmët e tyre tek Aliu. Vetëm një person që ishte rritur përkrah të Dërguarit Fisnik mund të durojë një rebelim dhe presion të tillë kaq të skajshëm. Mirëpo, Aliu mund ta parashikonte atë që do të ndodhte në të ardhmen e afërt, e kështu e kuptoi se fundi ishte afër. Ai tregoi me gisht nga mjekra dhe koka e tij kur tha:

"Ngjyra e kësaj mjekre do të kthehet në të kuqe nga gjaku që do të derdhet nga kjo kokë!"

Një person që dëgjoi komentet e Aliut tha:

"Nëse dikush tjetër do të kishte qenë në vendin e kalifit, do t'i kishte shkatërruar të gjitha familjet e këtyre vrasësve."

Kjo e mërziti Aliun, i cili u përgjigj:

"Frikësoju Allahut! Unë vetëm do t'i kërkoj kisas, reciprocitet personit që do të më vrasë!"

Aliu gjithmonë bashkonte ato çka kishte dëgjuar nga i Dërguari Fisnik me çështjet më të cilat përballej, e mandej përpiqej të gjente një zgjidhje. Një ditë, i Dërguari Fisnik e kishte marrë mënjanë dhe i kishte pëshpëritur se nuk do të vdiste si pasojë e shkaqeve natyrore,

porse do të binte dëshmor. Ai i kishte thënë se gjaku që do gulfonte nga koka do t'ia ngjyroste mjekrën në të kuqe.

Në ditën e Uhudit kur dëshmorët kishin hapur krahët për të fluturuar drejt jetës së përjetshme, ata që ngelen pas përkulën kokat nga zhgënjimi. I Dërguari Fisnik vërejti zhgënjimin e Aliut dhe i tha:

"Martirizimi të pret në të ardhmen. Do ta shohim durimin tënd në ditën që gjaku që do të gulfojë nga koka, e do të ta ngjyrosë mjekrën në të kuqe"[96].

Kjo nënkuptonte që Aliu më në fund do të bekohej me martirizimin që nuk e arriti dot në Uhud.

Në një tjetër rast, i dërguari i Zotit pyeti:

"Kush ishin rebelët e fiseve të mëparshme?"

"Ata që therën devenë e profetit Salih", - u përgjigj Aliu.

"Atëherë kush do të jenë rebelët e së ardhmes?", - pyeti sërish Profeti.

"Nuk ia kam idenë, o i Dërguari i Zotit", - iu gjegj Aliu.

I Dërguari Fisnik më pas bëri një gjest me dorën që drejtoi tek qafa e tij dhe tha:

"Ata që do të të martirizojnë ty në këtë mënyrë!"[97]

Teksa kujtoi gjithë këto, Aliu humbi oreksin. Ai e kishte lëshuar veten në krahët e kaderit, dukej sikur priste me padurim ditën që do të bashkohej me Zotin e tij. Aliu ndaloi tek shtëpia e Hasanit dhe Hysenit për të ngrënë dy kafshata bukë në syfyr dhe do të agjëronte atë ditë. Kur e pyetën se pse po hante kaq pak, ai u përgjigj:

"Kur të më vijë vakti, nuk dëshiroj të shkoj tek Zoti me stomakun plot."

Ai ishte i sigurt se kjo pothuajse ishte koha që duhej t'i jepte lamtumirën kësaj bote. Kur ne analizojmë informacionin e përgjithshëm në lidhje me rrethanat në të cilat ra dëshmor ai, kuptojmë se ai e dinte vitin, muajin, ditën dhe natën e saktë që do të binte dëshmor.

Aliu kishte shikuar në ëndërr të Dërguarin e Zotit, të cilit i shpjegoi vështirësitë me të cilat po përballej. Madje edhe në kohët kur të tjerët mendonin se ai duhej të ishte duke mallkuar rebelët, kalifi hapi duart dhe u lut sa më poshtë:

"O Allah! Më bashko me shërbëtorët tuaj që janë më të bekuar se

[96] Ibn Abdil Berr, *Istiab*, 3/1126.

[97] Hakim, *Mustedrek*, 3/122 (4590).

këta. Më zëvendëso mua me dikë që mund t'i mposhtë këta njerëz."[98]

Nga njëra anë, ai ndihej i lumtur duke ditur se do të ribashkohej me miqtë dhe me Zotin e tij, por nga ana tjetër ndihej i prekur nga ato që i kishin bërë. Pa dyshim që edhe zemra e të Dërguarit Fisnik e ndjente dhimbjen e Aliut. Tek ky përfundim mund të arrihet duke marrë parasysh një deklaratë të Profetit Fisnik, i cili një herë pat thënë:

"Çdokush që thyen zemrën e tij, thyen zemrën time gjithashtu. Çdokush që ka armiqësi ndaj tij, mbart armiqësi ndaj meje gjithashtu. Kush abuzon me të, më fyen mua gjithashtu. Allahu i do ata që e duan atë, dhe largohet nga ata që largohen nga ai. Armiqtë e tij mund të konsiderohen armiq të Zotit. Kushdo që i dorëzohet atij, i dorëzohet edhe Allahut, dhe çdokush që rebelohet kundër tij, rebelohet gjithashtu kundër Allahut."[99]

[98] Ibn Abdil Berr, *Istiab*, 3/1127.

99 Hejthemi, *Mexhmau Zeuaid*, 9/133.

NATYRA E SHKATËRRIMIT DHE MARTIRIZIMIT

Si përfundim, një njeri i quajtur Abdullah ibni Mulxhem, i cili ishte prej harixhive, ngriti një komplot me dy prej shokëve të tij për të vrarë Imam Aliun. Ata mendonin se kjo ishte zgjidhja e vetme, pasojat e këtij veprimi nuk kishin asnjë rëndësi për ta. Gjithçka dëshironin, ishte të kënaqnin hakmarrjen dhe krupën e tyre. Ata i kishin ngulur sytë mbi kokën e autoritetit teksa pretendonin se është e ligjshme të derdhësh gjakun e një vëllai në emër të Zotit.

"Në qoftë se ne rrezikojmë jetët tona për të vrarë udhëheqësin që ka devijuar nga rruga e drejtë, ne do të hakmerremi për vdekjen e vëllezërve tanë", - argumentonin ata.

Sa logjike ishte të marrësh jetën e një besimtari, për më tepër udhëzuesit shpirtëror të besimtarëve, kur miliona idhujtarë po derdheshin në zjarrin e Xhehenemit? Megjithatë, ajo u bë. Me krijimin e një ideologjie ekstremiste, nuk kishte rrugë për parandalimin e daljes së saj nga kontrolli. Ata po vepronin emocionalisht dhe asnjë nuk po i llogariste pasojat e veprimeve të veta. Ata thjesht deklaronin se po e bënin këtë në emër të Zotit. Si mundej dikush të vriste Luanin e Zotit, po në emër të Zotit?

Teksa dy prej shokëve të tij u nisën drejt Damaskut për të vrarë Muavijen dhe Amrin, Abdullah ibni Mulxhemi erdhi në Kufe me qëllim që të vrasë Aliun me një shpatë të helmuar, të cilën e kishte përgatitur më herët. Asnjë nuk kishte dijeni për qëllimet e tij djallëzore. Abdullah ibni Mulxhemi kishte kaluar shumë ditë duke planifikuar sulmin, pasi nuk dëshironte që të linte gjë në dorë të fatit.

Ishte dita e shtatëmbëdhjetë e Ramazanit, mëngjesi i një dite të premte. Aliu ishte ngritur tok me anëtarët e familjes së tij dhe po përgatitej për faljen e sabahut, teksa la shtëpinë dhe iu drejtua xhamisë. Pavarësisht faktit se ishte ende kalif, ai nuk mbante asnjë truprojë pranë vetes. Ishte ende errësirë dhe mendoi se personi që po i afrohej ishte besimtar si ai dhe po shkonte të falte sabahun. Mirëpo Aliu e kishte gabim, ishte ibni Mulxhemi, i cili me shpejtësi nxori nga milli shpatën e tij me helm dhe e goditi Aliun nga pas shpine.

Heroi i fushëbetejave mund të kishte mposhtur me lehtësi dhjetë

ibn Mulxhemë, mirëpo dëshironte që gjaku i tij t'i jepte fund gjakderdhjes së vazhdueshme të myslimanëve. Imami ishte plagosur rëndë dhe vazhdoi të humbiste gjak. Sikundër kishte parashikuar edhe Profeti Fisnik shumë vite më parë, gjaku që i gulfonte nga koka ia kishte bërë mjekrën të kuqe. Me besimin se e kishte përmbushur misionin e tij, ibn Mulxhemi bërtiti tërë hare:

"O Ali! Gjykimi i takon Allahut, as ty e as shokëve tuaj!"[100]

Sipas tij, ai kishte kryer xhihadin më të madh që ekzistonte. O Zot! Ç'sprovë ishte kjo? Këto ishin një seri sprovash që vetëm Aliu mund t´i duronte. Ai nuk shqetësohej fare për veten, pasi po linte pas sherret e kësaj bote për t´iu bashkuar shokëve të tij të dashur. Vetëm pak ditë më parë, ai i ishte drejtuar popullit të Kufes duke i thënë:

"Betohem në Zot se dëshiroj që të më marrë nga këtu dhe të më ribashkojë me mëshirën e tij!"[101]

Shumë vite më parë, Mjeshtri i Mjeshtrave paqja qoftë mbi të i kishte thënë:

"Nëse një ditë njerëzit bëhen të pandjeshëm kundrejt botës tjetër dhe fillojnë të ndjekin kënaqësitë dhe tundimet e kësaj bote... Çfarë do të ndodhë me ty kur ata të fillojnë të vlerësojnë pasurinë dhe të përdorin fenë e Zotit për të mashtruar të tjerët dhe të besojnë se ajo është e çmuar, me vlerë, vetëm për njerëz të caktuar?"

"Atëherë unë do ta braktis botën e tyre dhe do t'i lë ata me ato që duan. Unë do të zgjidhja të isha me Zotin dhe të Dërguarin e Tij në botën e përtejme. Nuk do resht së qeni i drejtë deri në ditën që do të bashkohem me Ju."

Kjo ishte dita në të cilën Aliu ua la botën atyre. Ai po i përshëndeste me dorë Zotit dhe të Dërguarit të Tij, duke u kërkuar leje për t´iu bashkuar. Imami ishte zotuar se do të ishte i durueshëm deri sa të vinte vdekja për ta marrë.

Çdokush që dëgjoi lajmin vrapoi për tek Aliu. Plagët e tij ishin fatale, dhe ata dëshironin ta transportonin në shtëpi, por edhe në një gjendje të tillë, imami u tha:

"Më lini mua dhe shkoni falni sabahun me xhemat!"

Ibn Mulxhemi u kap dhe u soll para Aliut, i cili mezi hapte qepallat. Imami i hodhi një shikim dhe e pyeti:

[100] Huzai, *Tahrixhu'd Dalaleti's Sem'ijja*, 1/277.
[101] Ibn Abdil Berr, *Istiab*, 3/1127.

"Ti je personi që më sulmoi?"

Ai mezi fliste, dhe në zërin e tij kishte shenja të një pikëllimi të thellë. Me një gjest ai mund të urdhëronte vrasjen e tij, por përkundrazi ai e shikonte dhe buzëqeshte me trishtim. Ç'madhështi ishte kjo? Megjithëse po i jepte lamtumirën kësaj bote, ai ende shqetësohej për kaosin që mund të pasonte vdekjen e tij. Teksa nga plagët vijonte t'i gulfonte gjak, ai shikoi njerëzit përreth dhe i këshilloi sa më poshtë në lidhje me sulmuesin e tij:

"Dërgojeni në burg dhe trajtojeni mirë. Nëse do të jetoj, do të vendos unë se ç'do bëhet me të. Mund ta fal ose të zbatoj gjykimin e Allahut. Nëse unë vdes, kërkoj që ju të zbatoni kisasin, të merrni vetëm jetën e tij kundrejt simes. Mos ia dëmtoni kufomën."[102]

Edhe pse ishte në prag të nisjes për udhëtimin e përjetshëm, imami i madh nuk dëshironte që të tjerët të dëmtoheshin për shkak të vdekjes së tij, pasi Zoti nuk ishte i kënaqur me njerëzit që përfundonin në skajshmëri.

Kur u soll në shtëpi, Aliu ishte në gjendje tepër të rëndë. Një shok i quajtur Omer erdhi ta vizitonte dhe Imami e pyeti nëse mund t'i shikonte plagët e tij.

"Nuk janë plagë serioze, shpresoj se do të përmirësohesh shpejt", - tha ai në përpjekje për t`i dhënë moral kalifit.

Mirëpo, Aliu ishte i sigurt se i kishte ardhur vakti; kështu që ishte gati të niste udhëtimin e përjetshëm që e priste.

"Sot do t'ju lë!", - ishin fjalët e tij.

Në këtë moment, vajza e tij, Umu Kulthumi, të cilën e kishte martuar me Omer ibni Hatabin filloi të ulërinte nga pas perdeve. Aliu u kthye nga ajo dhe e pyeti:

"Pse qan o bija ime e dashur? Nuk do qaje nëse do t´i shikoje ato që shikoj unë!"

Një prej shokëve që kishte përkrah e pyeti:

"Çfarë po shikon, o udhëheqës i myslimanëve?"

"Ata janë këtu…Profeti është rreshtuar së bashku me engjëjt… Krenaria e Njerëzimit paqja qoftë mbi të po më flet: 'O Ali! Vendi ku do të shkosh është më i bekuar se vendi ku ndodhesh tani!'"[103]

Kishte një aromë që e kishte mbajtur për vite të tëra. Ishte një

[102] Bejhaki, *Sunenu'l Kubra*, 8/183.

[103] Teufik Ebu Alam, *Ehlu'l Bejt Imam Ali*, 245.

suvenir i Profetit Fisnik. Aliu e kërkoi atë, dëshironte t´i merrte erë sikur Profeti Fisnik t'i ishte bashkuar.

Në këtë kohë, sekush kuptoi se Aliu po u jepte lamtumirën e fundit. Para syve të tyre, Imami i madh po largohej për te sahabët e tij të dashur. Ata nuk donin amulli të mëtejshme, pas largimit të Aliut nga kjo botë, kështu që iu afruan duke i kërkuar që djali i tij, dhe nipi i Profetit, Hasani, të emërohej si kalifi i ri. Aliu u përgjigj me "jo" atypëraty, teksa më pas tha:

"Unë as nuk do t'ju udhëzoj në këtë çështje, dhe as nuk do t'ju ndaloj në vendimin që do të merrni ju!"

Me dëshirën për të ushtruar trysni mbi ndërgjegjen e tij, ata i thanë:

"Çdo t'i thuash Zotit tënd kur të na lësh pa udhëheqës?"

Ata ndodheshin në gjendje të vështirë, kështu që dëshironin të konfirmonin emërimin e kalifit të ri sa më parë të ishte e mundur. Nuk kishte kohë për të humbur, mungesa e udhëheqësit nënkuptonte më shumë mundësi për mosmarrëveshje mes popullit. Mirëpo, Aliu ishte i palëkundur në vendimin e tij tek u përgjigj:

"Unë do t'i them Allahut se erdha tek Ti sikundër ka ardhur i Dërguari Yt më parë, pa emëruar një kalif të ri".

Kaloi një tjetër ditë. Ishte e shtunë kur Aliu thirri djemtë e tij, duke u kërkuar t'i uleshin pranë. Me ç'dukej, kërkonte t'u jepte këshillat e fundit. Imami po e sforconte veten për të folur, sepse nuk kishte më fuqi. Me gjysmë zëri, ai i këshilloi të bijtë t'i frikësoheshin Allahut dhe kurrë të mos e braktisnin vetëdijen ndaj Zotit, e kështu të vepronin në përputhje me rrethanat. Ai këshilloi që ata të ndiqnin me çdo kusht parimet e Islamit, pa marrë parasysh rrethanat me të cilat do të përballeshin; u kërkoi që t'i largoheshin përçarjes dhe të kapeshin fort pas paqes dhe qëndrueshmërisë sa më vendosmërisht të mundeshin; i këshilloi qe gjithherë të ishin konstruktivë dhe që gjithmonë të ishin besnikë ndaj Kuranit të Shenjtë; i udhëzoi që të ishin tepër të ndjeshëm ndaj të varfërve dhe personave në nevojë; u tha se duhet të ftonin njerëzit që të besonin në Zot dhe në fenë e tij, duke bërë këtë, ata duhej të refuzonin personat që përpiqeshin t'i përqeshnin ata; i këshilloi të konkurronin në ndershmëri dhe në sjellje të mira; më pas tha:

"Niveli i epërm i pasurisë është inteligjenca, niveli i epërm i

varfërisë është injoranca, niveli i epërm i mizorisë është arroganca, dhe kulmi i bujarisë është karakteri dhe sjelljet e mira".

"Ç'farë tjetër?", - pyetën edhe një herë ata. Imami u përgjigj:

"Mos u shoqëroni me injorantë, sepse edhe nëse dëshirojnë t'ju ndihmojnë, mund t'ju shkaktojnë dëm. Mos pranoni persona të njohur si gënjeshtarë, pasi do t'ju largojnë shokët e besuar dhe do t'jua zëvendësojë ata me të largët. Mos mbështesni kurnacin sepse ai do të bëhet shok me ju vetëm për t'ju mashtruar dhe për t'ju bërë të besoni se ai është në nevojë. Mos u shoqëroni me të shthurur, pasi do t'ju braktisin në kohët më vendimtare."

Më tej filloi të recitonte Kuran dhe dha frymën e fundit me këto ajete:

"Kush bën një të mirë, qoftë edhe sa një thërrmijë, do ta shohë atë, e kush bën një të keqe, qoftë edhe sa një thërrmijë, do ta shohë atë. (Zilzal, 99/7-8)

Koha e tij si kalif prej katër vite e nëntë muajsh mori fund. Asokohe ai ishte 63-vjeç.

I Dërguari i Zotit kishte thënë një herë se Parajsa ishte e përmalluar për Selmanin, Amarin dhe Aliun. Më në fund, Aliu kishte fluturuar drejt parajsës, e cila e priste atë me padurim.

Bijtë e tij, Hasani dhe Hyseni e lanë trupin e tij dhe e përgatitën për xhenaze. Hasani priu në faljen e xhenazes e më pas trupin e tij të bekuar e varrosën pa zbardhur mirë drita në një vend në Kufe. Është mjaft interesant fakti që vendi ku ai u varros mbetet edhe sot e kësaj dite i panjohur, bash sikundër vendndodhja e varreve të shumë figurave të tjera të rëndësishme.

Një ditë, Ibni Abasi e kujtoi Imamin e madh mes lotësh duke thënë:

"Ai ishte bashkëshorti i gruas më të bekuar, ishte babai i dy nipave të Profetit. Kurrë nuk kam parë dikë të ngjashëm me të, dhe nuk do të shoh deri në ditën e ringjalljes."

Ai do të vijonte duke shpjeguar se ata që nuk arritën të konstatojnë bekimin e tij dhe e torturuan do të jenë objektiv i zemërimit të Zotit.

Aliu gjithmonë kishte fytyrë të qeshur, mund t'ia shikoje dhëmbët tek buzëqeshte. Ai nuk i kishte adhuruar kurrë idhujt, madje as kur ishte fëmijë. Njerëzit e kujtonin Aliun me formulën "kerremallahu

uexheheh" (Zoti e nderoftë) sa herë e përmendnin. Lutja për të me këtë formulë është kthyer në traditë. Aliu kishte një gradë të veçantë kur bëhej fjalë për urtësi, dije, devotshmëri, dhembshuri, heroizëm dhe dashamirësi. Sulmet e ndërmarra kundër Aliut dhe familjes së tij të bekuar nuk ndaluan as pas vdekjes së tij. Periudha e përçarjeve dhe provokimeve djallëzore vazhdoi gjatë gjithë jetës së Hasanit dhe të Hysenit. Kjo ishte një humnerë që do të gëlltiste edhe bijtë e dashur të Imamit gjithashtu.

PENDIMI I MUAVIJES

Duhet të tërheqim vëmendjen se Muavija ishte gjithashtu një bashkëkohës i Profetit, paqja dhe bekimi qofshin mbi Të. Edhe pse ai nuk ishte korrekt në vendimin në lidhje me aktgjykimin në çështjen që ka të bëjë me Aliun, ne nuk mund të vazhdojmë pa vlerësuar një shpirt të tillë të rëndësishëm, kur parimet e Islamit tregojnë se të gjithë ata që bëjnë içtihad marrin shpërblim, madje edhe nëse vendimet që marrin rezultojnë të gabuara.

Muavija, jo shumë kohë pas vdekjes së Aliut, për gjithçka kishte ndodhur, shikoi përgjegjës veten e tij. Vetëgjykimi i tij për këtë çështje do të mbetet si shembull për të gjithë besimtarët deri në ditën e Gjykimit. A nuk është fakt që ne mund të ndalojmë ripërsëritjen e historisë vetëm duke nxjerrë mësime nga ajo? Pak pas vdekjes së Aliut, Muavija po qëndronte në postin e kalifit. Ndjehej thellësisht i pikëlluar për gjithçka kishte ndodhur. Megjithatë, në mënyrë që të vendosnin rend dhe qetësi, duhet të kishin autoritet. Çdokush që nuk donte më konflikte tanimë po vinte tek Muavija për t'iu zotuar për besnikëri. Mes tyre, kishte edhe nga ata që nuk iu bashkuan asnjërës anë gjatë konfliktit.

Një prej personave të rëndësishëm që ishte ngujuar në shtëpinë e tij gjatë konflikteve ishte edhe Sa'd ibni Ebi Uakasi. Ai ishte një komandant i njohur i vijave të frontit, buzët e të cilit vazhdimisht lëviznin tek recitonin lutje të shenjta. Ishte një prej sahabëve veteranë të ditëve të para. Sa'd ibni Ebi Uakasi shpjegoi se në jetën e tij kishte derdhur lot vetëm tri herë; në ditën që i Dërguari i Zotit ndërroi jetë; ditën që ishte martirizuar Osmani; dhe në ditën që ishte goditur drejtësia, duke iu referuar martirizimit të Aliut. Pastaj bërtiti: "Selam të drejtëve!"

Një ditë, Sa'd ibn Ebi Uakasi erdhi për të vizituar Muavijen. Muavija e pyeti se pse nuk kishte marrë pjesë në betejat që kishin filluar me incidentin e Xhemelit.

"O Ebu Isak! Ju nuk miratuat pikëpamjet tona, por nuk ishit as kundër nesh!", - i tha Muavija. Dukej sikur kalifi ishte i zhgënjyer nga ai. Kështu, Sa'di u përgjigj:

"O udhëheqës i myslimanëve! Ato ishin ditë errësire. Ishte aq errësirë saqë unë nuk mund ta shihja fundin e rrugës. Kështu që i thashë vetes: 'Ulu dhe mëshoji vendit'. Sigurova banesën dhe qëndrova në shtëpi derisa konfliktet morën fund."

Muavija ishte jashtëzakonisht inteligjent dhe e përdorte mençurinë e tij diplomatike në mënyrë tejet efikase. Me mençuri iu përgjigj:

"Pasha Zotin, unë e kam lexuar Kuranin nga fillimi në fund, dhe asgjëkundi nuk kam ndeshur një ajet që thotë të rrish aty ku je". Më pas vazhdoi: *"Me sa di unë, Kurani konstaton se 'Nëse dy grupe besimtarësh tentojnë të luftojnë ndërmjet vete, ju pajtojini ata, e në qoftë se ndonjëri prej tyre e sulmon tjetrin, atëherë luftoni atë grup që vërsulet pa të drejtë, derisa t'i bindet udhëzimit të Allahut, e nëse kthehet, atëherë me drejtësi bëni pajtimin ndërmjet tyre, mbani drejtësinë, se vërtetë Allahu i do të drejtët." (Huxhurat, 49/9)* Pasha Zotin! Ju nuk morët anën e kryengritësve për të luftuar ata që ishin në të drejtë. As nuk morët anën e atyre që ishin në të drejtë për të luftuar kryengritësit. Ju madje nuk zgjodhët as të ishit ai që do të vendoste paqe mes dy palëve, sikundër porositi Zoti."

Edhe pse Muavija ishte kalifi atë ditë, Sa'di nuk do të duronte pa e thënë të vërtetën:

"Ti po më ftoje të luftoja një burrë, të cilit Profeti Fisnik i është drejtuar 'Ti je për mua sikur ishte Haruni për Musain. Mirëpo, pas meje s'do të ketë profet tjetër'. Më që po këmbëngul kaq shumë, atëherë më lejo t'ju tregoj se e kam dëgjuar Profetin Fisnik tek i thoshte Aliut: 'Kurdo qofsh, ti je me të drejtën, dhe e drejta është me ty!'"

Me të dëgjuar këto, Muavija pyeti:

"A e ka dëgjuar njeri tjetër këtë? Duhet të sigurosh prova."

"Po" - u përgjigj Sa'di duke shtuar: "Filan e filan persona e kanë dëgjuar këtë, po ashtu atje ishte edhe Umu Seleme."

Muavija ishte befasuar teksa përsëriste fjalët e Sa'dit:

"Filan filan persona dhe Umu Seleme?"

Nëna jonë, Umu Seleme ishte ende në jetë, kështu që ata erdhën për verifikim.

"O nënë e besimtarëve. Këto ditë, njerëzit po i atribuojnë fjalë të Dërguarit të Zotit, edhe pse ai asnjëherë nuk ka thënë të tilla gjëra. Sa'di pretendon se e ka dëgjuar Profetin fisnik tek i thoshte Aliut:

'Kurdoherë, ti je me të drejtën dhe e drejta është me ty'. Ti ç'thua rreth kësaj?", - pyeti Muavija.

Umu Seleme mendoi për pak çaste, mori frymë thellë dhe u përgjigj:

"Ishin në këtë shtëpi kur i Dërguari i Zotit ia tha këto fjalë Aliut."

Situata ishte serioze dhe Muavija ishte zverdhur në fytyrë. Keqardhjen e thellë mund ta vëreje edhe në shprehjet e tij, teksa tha:

"O Ebu Isak! Që tani e tutje, unë kurrë nuk do të kritikoj njeri, dhe do të hesht në lidhje me Aliun. Betohem në Zot se sikur t'i kisha dëgjuar këto fjalë nga i Dërguari Fisnik, kurrë nuk do ta kisha luftuar Aliun. Do të isha bërë shërbëtor i tij për të gjithë jetën!"[104]

Edhe pse nuk mund ta zhbënte atë që kishte bërë, pendimi dhe keqardhja që shprehu ishin të veçanta. Më e pakta, Muavija, do të ishte si një libër që është menduar të lexohet, rilexohet, dhe të reflektohet mbi të nga ana e atyre që do të vinin pas. Ka shumë mësime që mund të nxirren nga pendimi i tij. Ai po linte pas një shembull të madh në mënyrë që të tjerët në të ardhmen të mos bënin të njëjtat gabime kur të përballeshin me situate të ngjashme.

[104] Hejthemi, *Mexhmau'z Zeuaid*, 7/235; Abdur Rahman Akk, *Meusu'atu'l Uthamai Resul*, vol. 1, 361-362.

PËRFUNDIM

Profeti Fisnik paqja dhe bekimi qofshin mbi Të na informon se një besimtar nuk duhet të pickohet dy herë në të njëjtin vend. Natyrisht që këtu është mjaft e rëndësishme edhe përvoja. Nëse e ndajmë nocionin e përvojës në dy pjesë, e para do të ishte përvoja individuale, ndërsa pjesa e dytë do të ishte përvoja sociale. Ajo çka mund të mësojmë nga kjo është se si individ ne mund të mbrohemi nga rënia në gabime të ngjashme ndërsa si shoqëri, duhet të përfitojmë nga këta shembuj historikë në mënyrë që të arrijmë paqen e vërtetë. Arritja e paqes varet nga aftësia jonë për të analizuar historinë dhe për të zhvendosur rëndësinë e saj në botën aktuale.

Megjithatë, ne kurrë nuk duhet të harrojmë që dukuritë historike t'i vlerësojmë brenda kontekstit të tyre dhe të mbajmë mend arsyet që bënë që incidente të tilla të përfundonin në këtë mënyrë. Një tjetër realitet është se pa marrë parasysh se sa gjerësisht janë analizuar ngjarje të caktuara historike, është e pamundur që t'i dimë të gjitha detajet minutë pas minute. Ata që vijnë pas mund të gjykojnë vetëm duke u bazuar mbi dokumentet që posedojnë. Mirëpo, është e pamundur që të arrijmë tek të gjithë informacionet në lidhje me një ngjarje që ka ndodhur shumë vite më parë. Ulja në tryezë dhe gjykimi i ngjarjeve që kanë ndodhur në fushëbeteja do të ishte tirania më e madhe nga të gjitha.

Për këtë arsye, do të ishte e përshtatshme që për situata për të cilat kemi mungesë informacioni, t'ia linim gjykimin Allahut. Ngjarjet duhet të vlerësohen nga kjo perspektivë, ndërsa kur hedhim një shikim mbi jetën e Aliut Zoti qoftë i kënaqur prej tij ne kuptojmë rëndësinë e shumë mesazheve që ka lënë për ne. Ai jetoi një jetë në kulm, jeta e tij me ditët e mira dhe të këqija së bashku, ka shumë për të na ofruar. Ka shumë shembuj dhe përvoja, të cilat ne mund t'i mbartim edhe në jetën tonë sociale.

Po ashtu, ka një tjetër çështje të cilën jemi të detyruar ta shpjegojmë: duhet të kujtojmë që të dyja palët përbëheshin prej sahabëve të Profetit; si pasojë është tepër e rëndësishme që të përmbahemi nga zgjedhja e njërës palë përpara tjetrës. Në lidhje me shembullin e Aliut në

Xhemel, Sifin, apo me incidentin e ndërmjetësimit, ne madje nuk duhet as të çojmë në mendje mendime të tilla si pse nuk morën anën e Aliut apo se ata po bënin gjënë e gabuar duke qëndruar me palën kundërshtare.

Arsyeja është se çështja nuk kufizohet vetëm tek individët, por ka lidhje me një periudhë që përfshin një shoqëri të tërë. Kjo ishte një periudhë në të cilën gëzuan rebelët. Kushtet ua kishin shtuar oreksin, dhe prisnin si gjuetarë që të merrnin kënaqësi nga peshkimi në ujëra të turbullta. Me çdo mundësi që u jepej, ata nxisnin ngjarje që të thyenin zemrat.

Sot, ne nuk duhet ta shohim çështjen nga perspektiva se kush ishte në rrugë të drejtë dhe kush në rrugë të gabuar; më tepër, ne duhet ta përdorim atë si një shembull për zgjidhjen e problemeve aktuale. Në të kundër, ne do të bëjmë gabim të madh duke supozuar rreth palës tjetër, të cilët gjithashtu ishin sahabë të cilët ishin ulur përkrah Profetit Fisnik, kishin mësuar direkt nga ai, dhe që kishin kryer obligimet fetare me kaq ndjeshmëri. Mbartja e pikëpyetjeve sado të vogla në lidhje me individë të tillë do të përbënte një deficit të madh për ne. Siç ka thënë edhe Omer ibni Abdulazizi:

"Sikundër Zoti na ka mbrojtur nga këto ditë, kur besimtarët i kishin duart e gjakosura apo kanë humbur kokat në konflikte të tilla të përgjakshme, ne duhet gjithashtu të mbajmë gjuhët dhe të mos flasim për ta, në mënyrë që jetët tona të përjetshme të mos vihen në rrezik."

Aishja, Zubejri dhe Talha Zoti qoftë i kënaqur me ta ishin në mesin e sahabëve më të rëndësishëm. Atyre të gjithëve u ishte dhënë sihariqi i parajsës ndërkohë që ende jetonin. Muavija gjithashtu ishte shkruesi i përsosur i shpalljeve. I Dërguari Fisnik paqja dhe bekimi qofshin mbi të i pat thënë një herë: "Nëse bëhesh ndonjëherë udhëheqës, qeveris me dhembshuri."

I dërguari fisnik ua kishte ndaluar rreptësisht njerëzve që të flisnin negativisht për shokët e tij. Ai ka shtuar se ata që e bënin këtë, nuk kishin vend në bashkësinë e tij. Në të tilla raste, duhet të mbajmë gojën nga lëndimi i njerëzve. Duhet t'i kujtojmë këta sahabë veçse me vlerësime dhe lutje.

E fundit fjalë do të ishte: Nuk ka dyshim se të dyja palët që përbëheshin nga sahabë qartësisht do të marrin vendin e tyre nën "Fla-

murin e Lavdërimit", i cili do t'i përkasë Profetit në Ditën e Gjykimit, duke formuar një linjë pas Profetit të Zotit atë ditë. Kjo do të thotë se ne nuk duhet të rrezikojmë mundësinë tonë për të qenë me ta nën flamurin e Profetit në atë ditë duke folur kundër tyre. Përkundrazi, ne duhet të mësojmë nga përvoja e tyre për të ndërtuar një botë më të mirë për vete…

BIBLIOGRAFIA

Abdur Rezzak, Ebu Bakr Abdur Razzak ibn Hammam; *al-Musannaf,* (Edition critique by Habibur Rahman al-A'zami), I-XI, Beirut: al-Majlisu'l-Ilmi, 1983.

Abu'l-Faraj, Abdur Rahman ibn Ali ibn Muhammad; *Sifatu's-Safwa,* I-IV, Beirut: Daru'l-Ma'rifa, 1979.

Ebu Nuaym, Ahmad ibn Abdillah al-Isbahani; *Hiljatu'l-Awliya wa Tabaqatu'l-Asfiya,* I-X; Beirut: Daru'l-Kitabi'l-Arabi, 1405 AH.

Dalailu'n-Nubuwwa, [Edition critique by Muhammad Rawwas Qal'aji, Abdul Barr Abbas], I-II, Beirut: Daru'n-Nafais, 1991.

Ebu Ya'la, Ahmad ibn Ali ibn al-Musanna; *al-Musnad,* I-XIII, Damascus: Daru'l-Ma'mun li't Turas, 1984.

Akk, Khalid Abdur Rahman; *Mawsu'atu'l-Uthamai'l-Hawla'r-Rasul,* I-III, Beirut: Daru'n-Nafais, 1991.

Bayhaki, Ebu Bakr Ahmad ibn al-Husayn; *Dalailu'n-Nubuwwa,* I-VII, Beirut: Daru'l-Kutubi'l-Ilmiyya, 1985.

As-Sunanu'l-Kubra, I-X, Mecca: Maktabatu'l-Dari'l-Baz, 1994.

Shuabu'l-Iman, [Edition Critique by Muhammad as-Said Basyuni az-Zaghlul], I-IX, Beirut: Daru'l-Kutubi'l-Ilmiyya, 1990.

Bukhari, Ebu Abdillah Muhammad Ibn Ismail; *Sahihu'l-Bukhari,* I-VIII, Istanbul: al-Maktabatu'l-Islamiyya, 1979.

Dhahabi, Muhammad ibn Ahmad ibn Uthman ibn al-Qaymaz ad-Dhahabi; *Siyar A'lami'n-Nubala,* I-XXIII, Beirut: Muassasatu'r-Risala, 1413 AH.

Dhahabi, Shamsu'd-Din Muhammad Ahmad ad-Dhahabi; *Mizanu'l-I'tidal fi Nakdi'r-Rijal,* [Edition critique by Ali Muhammad Muawwad, Adil Ahmad Abdul Mewjud], I-VIII, Beirut: Daru'l-Kutubi'l-Ilmiyya, 1995.

Hakim, Ebu Abdillah Muhammad ibn Abdillah an-Naysaburi; *al_ Mustadrak ala's-Sahihayn,* I-V, Beirut: Daru'l-Kutubi'l-Ilmiyya, 1990.

Hannad, Ibru's-Sirri al-Hannad; *az-Zuhd,* I-II, Kuwait: Daru'l Khulafa, 1406 AH.

Haytami, Abi'l-Abbas Ahmad ibn Muhammad ibn Muhammad ibn Ali ibn Hajar al-Haytami; *as-Sawaiqu'l-Muhriqa ala Ahli'r-Rafadi*

wa'd-Dalali wa'z-Zindiqa, Beirut: Muassasatu'r-Risa-la, 1997.

Haythami, Ali ibn Abi Bakr al-Haythami; *al-Majmanu'z-Zawaid,* I-X, Cairo: Daru'r-Rayyan li't-Turas, 1407 AH.

Ibn Abdil Barr, Yusuf ibn Abdillah ibn Muhammad; *al-istiab,* I-V, Beirut: Daru'l-Jil, 1412 AH.

Ibn Abi Shayba, Abdullah ibn Muhammad; *al-Musannaf fi'l-Ahadis wa'l-Asar,* [Edition critique by Kamal Yusuf al-Hut], I-VII, Riyadh: Maktabatu'r-Rushd, 1409 AH.

Ibn Hayar, Ahmad ibn Ali al-Askalani; *Fathu'l-Bari,* I-XIII, Beirut: Daru'l-Ma'rifa, 1379 AH.

Al-isaba, I-VIII, Beirut: Daru´l-Jil, 1412 AH.

Ibn Hanbal, Ahmad ibn Hanbal Ebu Abdillah ash-Shaybani; *al-Musnad,* I-VIII, Egypt: Muassasatu'l-Qurtuba, undated.

Fadailu's-Sahaba, I-II, Beirut: Muassasatu'r-Risala, 1983.

Ibn Hisham, Abdul Malik ibn Hisham ibn Ayyub al-Himyari; *as-Siratu'n-Nabawiyya,* I-IV, Beirut: Daru'l-Kalam, undated.

Ibn Kathir, Abu'l-Fida Ismail ibnn Umar ibn Kathir ad-Dimashki; *al-Bidaya wa'n-Nihaya,* I-XIV, Beirut: Maktabatu'l-Maarif, undated.

Ibnu'l-Mubarak, Abdullah ibnu'l-Mubarak ibn WAdih; *az-Zuhd libni'l-Mubarak,* Beirut: Daru'l-Kutubi'l-Ilmiyya, undated.

Ibn Sa'd, Ebu Abdillah Muhammad ibn Sa'd al-Mani'; *at-Tabaqatu'l-Kubra,* I-Vii, Beirut: Daru Sadir, undated.

Isbahani, Ismail ibn Muhammad ibni'l-Fadl at-Taymi al-Isbahani;

Dalailu'n-Nubuwwa, [Edition critique by Muhammad al-Haddad], Riyadh: Daru't-Tayba, 1409.

Khalid, Muhammad Khalid; *Fi Rihabi Ali,* Cairo: Daru'l-Miktam li'n-Nasri wa't-Tawzi', 1994.

Rijalun Hawla'r-Rasul, Beirut: Daru'l-Kitabi'l-Arabi, 1987.

Khatib Baghdadi, Ahmad ibn Ali ibn Ebu Babr; *Tarikhu'l-Baghdad,* I-XIV, Beirut: Daru'l-Kutubi'l-Ilmiyya, undated.

Khuzai, Ali ibn Mahmud ibn Suud al-Khuzai; *Takhriyu'd-Dalalati's-Sam'iyya,* Beirut: Daru'l-Gharbi'l-Islami, 1405 AH.

Mizzi, Yusuf ibn az-Zaki Abdur Rahman Abu'l-Hajjaj al-Mizzi; *Tahzibu'l-Kamal,* I-XXXV, Beirut: Muassasatu'r-Risala, 1980.

Mubarakfuri, Abu'l-Ula Muhammad Abdur Rahman ibn Abdir Rahman al-Mubarakfuri; *Tuhfatu'l-Ahwadhi,* I-X, Beirut: Daru'l-Kutubi'l-Ilmiyya, undated.

an-Nasai, Ebu Abdir Rahman Ahmad ibn Shuayb; *as-Sunan,* [Edition critique by Abdul Fattah Ebu Ghudda], I-VIII, Aleppo: Maktabatu'l-Matbuati'l-Islamiyya, 1986.

as-Sunanu'l-Kubra, [Edition critique by Abdul Ghaffar Sulayman al-Bundari], I-VI, Beirut: Daru'l-Kutubi'l-Ilmiyya, 1991.

al-Qurtubi, Muhammad ibn Ahmad ibn Ebu Bakr ibn Farah; *al-Jami'li Ahkami'l-Qur'an (Tafsiru'l-Qurtubi),* I-XX, Cairo: Daru's-Sa'b, 1372 AH.

Sallabi, Ali Muhammad Muhammad as-Sallabi; *Asma'l-Matalib fi Sirati Amiri'l-Mu'minina Ali ibn Abi Talib: Shahsiyyatuhu wa Asruhu,* Alexandria: Daru'l-Iman, undated.

Shawkani, Muhammad ibn Ali ibn Muhammad as-Shawkani; *Naylu'l-Awtar Sharh Muntaqa'l-Akhbar,* I-IX, Beirut: Daru'l-Jil, 1973.

Tabarani, Abu'l-Qasim Muhammad ibn Ahmad; *al-Mu'jamu'l-Awsat,* [Edition critique by Hamdi ibn Abdil Majid as-Salafi], I-X, Cairo: Daru'l-Haramayn, 1415 AH.

Al-Mu'jamu'l-Kabir, [Edition critique by Hamdi ibn Abdil Majid as-Salafi], I-XX, Mosul: Maktabatu'l-Ulum wa'l-Hikam, 1404 AH.

Al-Mu'jamu's-Saghir, [Edition critique by Hamdi ibn Abdil Majid as-Salafi], I-II, Beirut: al-Maktabatu'l-Islami and Amman: Daru Amman, 1985.

Tabari, Muhammad ibn Jarir ibn Yazid ibn Khalib at-Tabari; *Tarikhu'l-Umam wa'l-Muluk (Tarikhu't-Tabari),* I-V, Beirut: Daru'l-Kutubi'l-Ilmiyya, 1407 AH.

Tawfiq Ebu Alam, *Ahlu'l-Bayt al-Imam Ali,* Cairo: Daru'l-Maarif, 2003.

Zaylai, Abdullah ibn Yusuf Ebu Muhammad az-Zaylai; *Nasbu'r-Raya,* I-IV, Egypt: Daru'l-Hadith, 1357 AH.